EVCHARISTICVM COPPENSTEINIVM EX CONCEPTIBVS BESSEANIS AD VNDENAS REDACTVM

CONCIONES DE EVCHARISTIÆ

ET SACRAMENTO,
ET SACRIFICIO,
ET VSV SVB VNA VEL
Vtraque Specie.

Extraxit integre: Contraxit perspicue: Digessit methodice: Dispertijt distincte: Illustrauit in margine: & sublusit Carmine

R. P. F. IOAN. ANDREAS COPPensteinius Maudalen. Ordin. Prædicatorum Theologus.

In gratiam occupatiorum; quam quibus vel legere plura: vel seligere pauca: vel distinguere inter congesta, & similia: vel inter dissimilia statuere sit integrum.

MOGVNTIÆ,
Sumptibus PETRI HENNINGII Bibl. Colon.
Excudebat Ioannes Volmari.

ANNO M. DC. XV.

Permissu Superiorum.

S.Ephræm lib. de natura Dei. cap. 5.

QVid scrutaris inscrutabilia? Si ista curiose rimaris; non iam fidelis vocaberis; sed curiosus. Esto fidelis atque innocens; participa immaculato Corpori Domini tui fide plenissima; certus quod Agnum ipsum integrum COMEDIS. *Ignis immortalis sunt mysteria Christi; noli temere ea perscrutari; ne in Ipsorum perscrutatione comburaris.*

S. Augustinus in Psalm. 98.

NEmo CHRISTI *Carnem manducat, nisi prius adorauerit. Inuentum est, quemadmodum adoretur tale scabellum pedum Domini. Vt non solum non peccemus adorando; sed peccemus non adorando.*

S. Bernardus serm. in Cœna Domini.

DVo illud Sacramentum operatur in nobis; vt videlicet & Sensum minuat in minimis: & in grauioribus peccatis tollat omnino Consensum.

REVERENDO ADMODVM,
PRÆNOBILI ATQVE AMPLISS.
VIRO AC DOMINO

D. ANTONIO VVALTBOT A BASSENHEIM

ARCHIEPISCOPALIS ECCLESIÆ MOGVNTINÆ

CANTORI,

ET AD S. ALBANVM

PRÆPOSITO,

TREVIRENSIS ECCLESIÆ

CHOREPISCOPO,

DOMINO SVO GRATIOSO.

F. Ioannes Andreas Coppenstein Mandalensis Ordinis Prædicatorum.

IGNI fama superstite feruntur, ac literarum etiam digni monumentis celebrantur merito suo ma-

gnorum operum Abbreuiatores compendiosi. Admod. Reuerende Præn. & Grat. Domine. *Atque adeo inter Admiranda retulit antiquitas, recolitque omnis retro posteritas Myrmecidis quadrigulam eburneolam; quam omnibus numeris ac partibus absolutam confecit; nec maiorem, quam quæ muscæ vnius alulâ posset insterni.*

Idem & Nauiculam vndequaque integre perfectam, simul ab omnibus vniuersim nauticis armamentis instructam ex ebore concinnauit: quam tamen obtegere totam, quà latam, quà longam, vnius apiculæ alula posset.

Ilias Homeri tanta, vt prouerbio locum fecerit; scriptorem tamen reperit, qui tantam quantam charactere tam exili articulatim describeret lectu perspicuam; vt vnius in nucis putamine libellus posset concludi.

Nota vulgaris oboli rotunda capacitas est: in eam tamen, quamuis strictam, quidam Franciscus Alumnus totum Symbolum Apostolicum & Ioannis Euangelium incidit, simul obtu-

obtulit Vtrique & Clementi VII. Pontif. Romano, & Imperatori Romano Carolo V. Idem Horologium, partibus constans vniuersis, tam affabre confecit, annuloque Caroli V. inclusit, gemmæ loco; ac ita muniuit, vt citra offensionem continuo secum Carolus ad digitum circumferret.

Ipsam Apollinis Tripodem promeruisse iudicatus est; qui Apollinem, septemque Musas, cum suis singulas instrumentis ac Symbolis Achati gemmæ distincte insculptas reddiderat. In quibus, aliisque talibus compendiatrix Ars Artem inuentricem eorundem operum, si non superasse; at æquasse tamen censebatur. Fuit in iis ars illa, aut artificis industria inuentæ pridem artis imitatrix duntaxat & compendiatrix: At in hisce vel ipsius etiam Naturæ æmula. Duo in exemplum do illustria.

Quid cælorum orbibus vastius? Et quæ vel antiquior, vel admirabilior, vel amplior scientia; quam quæ de cælis, deque astris mirifice

culta semper fuit? Hanc tamen, & hæc, & illos, quod in parua Astrolabij Sphæra vitrea Archimedes conclusit: vel ab vno hoc nominis sibi immortalitatem adinuenit. Mirum hoc: Admirabilius autem; quod, quæcunque creare DEVS, *vel Mens humana concipere, aut effari lingua valet; singula ea ac vniuersa tribus & viginti literulis harum primus inuentor comprehendere potuit, & docuit. Non ego eum cœlorum; sed totius Vniuersi Compendiatorem libens appellarim.*

Omnia tamen quantarumcunque rerum compendia interuallo superat infinito vnum hoc: DEVM ac Hominem in minima Benedicti ac Transsubstantiati Panis particula claudi. *Atque de hoc Miraculo Tanto tantillum, ecce, Opusculum:* Admodum Reuerende & Gratiose Domine.

Sed & hoc ipsum è vasto partim Bessei disertissimi Opere Conceptuum prædicabilium in tantulum à me contractum,

tractum, & concinnatum, eo & modo, & fine, & vsu; quo in prima fronte præfert titulus Opusculi. In quo tamen non ego admirabilis videri; sed vtilis esse laboraui.

Atque eam laborum meorum partem, ac cum DEO *fructum sub Gratioso Admodum Reuerendi Nominis Tui Auspicio constare, & in publico typis datum apparere delegi; tum vt & hunc Dedicationis honorem quantulumcunque Honori Tuo Amplissimo adÿcerem, reuerenterque deferrem: tum vt Opusculo huic Patrocinium Tuum acquirerem; mihi vero Patronum ac Mecænatem Gratiosam Domin. Vestram officiose demererer.*

Esto: scripserint hæc alÿ; iterumque ex alÿs alÿ super alios, ad modum controuersiæ disceptata, & Nouatoribus accommodam confutandis: At ego ex Besseo Concionatoribus apta reddo; eaq; compendio: scio, plurima paucis; & libello maxima paruo.

Quæ equidem Deo rite primum, Ecclesiæque Bono: dein Gratios. Domin.

Vestræ solenniter DO, DICO, CONSECROQVE: *simul obsecro, istunc munusculi à me honorem Sibi, ut dignum, ita & gratum accidere Gratiosa Domin. Vestr. benigne sinat. Moguntiæ in Conuentu ff. Ordinis Prædicatorum 12. Martii anno reparatæ salutis* cIↄ. Iↄc. XV.

Adm.Reu.Præn.& Grat.D.V.

Seruus in Christo

F.Ioannes Andreas, quì supra.

EPI-

EPITOME

RERVM EVCHARISTICARVM

CVm ita comparatum sit, vt auidus Lectoris animus aueat vno si possit, obtutu haurire, quîd hic rei: *etiam huic, quia iusto; velificare studio volui; vnoque dare complexu in synopsin, per summa duntaxat rerum iturus capita: quæ (velut papauerina) aliarum semina plurimarum hic libellus stipatim aggesta comprehendit. At inspersos numeros cuiusque esse* Concionis *partium indices memineris.*

CONCIO I. *De excellentia V. Sacramenti.* 1. Venerandum, silendum, credendum est magis; quam perscrutandum Mysterium ratione; minus sensu: 2. Tantæque præcellentiæ; vt omnium sit apex Sacramentorum. 3. Cui pares etiam in Vtroque Test. Tituli memorantur: 4. pariterque illustres Figuræ: 5. Indices mirifici aduersum nos amoris Dei, se in cibum nobis ac potum offerentis. 6. Idque velut ex percusso æterni fœdere amoris.

CONCIO. II. *De reali Existentia Corporis Christi in Eucharistia.* 1. Hæc Mysterium Fidei per excellentiam dicitur: & Fidei tanto diuinioris, quanto rationi obscurioris. Quare impij sunt, qui scire, quàm credere, malunt. 2. Atque hæc lerna hæresium est, & Sacramentariorum. 3. In primis

Caluinianorum nauci commenti: aptis tamen hic figuris illustrati: 4. Simul & fortiter refutati: & velut Idolophagia eleuati. 5. Quo solidius *Veritas* Scripturis astruitur, 6. ac Figuris, atque Rationibus: his tamen Fidei submittendis.

CONCIO. III. *De Transubstantiatione.* 1. Fides rerum est basis spiritalium: & hic eo clarior in se, quo rationi obscurior: tantoque mirabilior. 2. Vocem Transsubstãtiationis hæretici execrantur: At refutantur. Est ea vero tessera Fidelium. 3. Cuius nouitatem cauillatores obiectant: 4. Sed retunduntur per & Rei, & vocis vsum approbatum: 5. Accedentibus eodem iustis rationum monumentis.

CONCIO. IV. *De Cœna magna.* 1. Dei in nos alias maxima; at hoc in Sacramento summa in excessu existit liberalitas. 2. Et ipse Iesus sibi compatientes inuitat ad *Cœnam* hanc; non abs re sic dictam: 3. & vero *Magnam* non sine magna causa. Recumbentibus autem gratia datur pro cuiusque merito diuersa. 5. At Cœnam hanc qui spernunt, spernuntur: cumque mundo cęnare in orco coguntur. 6. Quibus haud scio num sit quicquam brutius.

CONCIO. V. *De Modo existentiæ Christi in Eucharistia.* 1. Hoc Sacramentum rerum maximarum est monimentum. 2. Nam illius Essendi modus est substantialis conuersio: Quantitas, sine loco: 3. Et Quantum multiplicatum manet vnum Contentum; & diuisum Quantum manet indiuisum. 4. Quin & pluribus in locis existens, proprio sine loco existit: 5. Et vero Accidentia etiam sine subiecto. At hic hæretici vah quam Bœotii sunt ac plumbei. 6. Sensus autem iudices procul hinc procul ite profani.

CONCIO. VI. *De Effectibus Eucharistiæ.* 1. Quo nos Deus sustentat, eodem sibi & obligat. 2. Per Eucharistiam vero, animam roborat, inflam-

mat-

mat charitatem, opera mortificata resuscitat: At à peccatis non liberat. 3. Effecta autem cætera quis memoret spiritalia? 4. Et ea, quæ charitatem attinent, præcipue? 5. Quid, quod vis eiusdem in corpus sæpe redundet? Sane resurrectio huius & immortalitas illi comprimis debetur: 6. Similiaque plura.

CONCIO. VII. *De Præparatione ad S Synaxin.* 1. Honorem & gratitudinem hæc dia Mensa reposcit; quo præparatione opus est, 2. ac fide de Vna specie sumta, vt de vtraque. 3. Præparatio autẽ generatim est illa, Declina malum, Fac bonum. 4 Singulatim plura alia: 5. At væ indigne manducanti: 6. Tarde, ac tepide accedenti non erit bene.

CONCIO. VIII. *De Veritate Sacramenti.* 1. Fides hic sola opus est, & satis. 2. Ipsa fidelium regula est, & tessera etiam: 3. Inque sua iusta causa triumphat aduersarios. 4. Quorum firmamenta causæ sunt fabulamenta.

CONCIO. IX. *De Dignitate & Reuerentia Sacramenti.* 1. Hoc Instituentis amor in nos, meretur grates, laudes, & redamari: 2. Inprimis quoq; ob infinitam Mysterii Dignitatem, effectusque mirandos. 3. Quo solicitiore opus præparatione est illud adituro: 4. puritate præcipue:

CONCIO. X. *De Missæ Sacrificio.* In vna Eucharistia sacrificium est, & Sacramentum: Vtrumq; Figuræ ostendunt, & Similia. 2. Sacrificium vero astruunt figuræ veteres, 3. & rationes: 4. at vna insignior. 5. Adhæc Nouæ Legis testimonia, iterumq; rationes.

CONCIO. XI. *De eodem argumento.* Fuisse semper, esseque oportere Sacrificium liquet: 2. Et Missæ quidem substantia immutabilis: 3. perennabit cum Ecclesia. 4. Væ blasphemantibus eam: bene vero venerantibus ipsam.

APPENDIX, *de Communione sub Vna.*

NV-

NVCLEVS COPPENSTEINIVS EX CONCEPTIBVS BESSEANEIS ENVCLEATIS

DE VENERABILI Sacramento.

CONCIO PRIMA.

De Excellentia Sanctissimi huius Sacramenti.

MIRABILE PRIMVM

Memoriam fecit Mirabilium suorum misericors & miserator Dominus: Escam dedit timentibus se. Psal. 110.

EBECCA, *Gen.* 24. quæ ab Eleezero, sponsi nomine Isaaci, cimelia in futuri connubii arrham acceperat: ea exultabunda vicinis spectanda exhibebat. Ecclesia CORPVS CHRISTI

pignus

pignus amoris, acceptum à Sponso Iesu, adorandum dat spectaculum, & circumfert pompa solenni Qualis Salomon, *3 Reg.* 8. cum Clero, omnique populo Arcam in Templum inferebat. Iustior hodie nobis cum Arca Dei viua triumphus.

Super quos nos

I. *Mysterium hoc credendum: non scrutandum.*
II. *De varia V. Sacramenti excellentia.*
III. *De Titulis nonnullis Panis Eucharistici.*
IV. *De Figuris eiusdem nonnullis.*
V. *De amore se dantis in cibum, ac potum.*
VI. *De pacto fœdere amoris.*
VII. *De redhibitione amoris mutui.*

PARS I.

Mysterium hoc credendum: non scrutandum esse.

I. TImide, inquit Cic. l. de nat. Deor. *de potestate Deorum, & pauca dicenda sunt.* Consciscit Seneca in laudibus Arist. *Nunquam nos verecundiores esse debere, quam cum de Diis agitur.* Hem talia ethnici de Idolis? Qualia nos ergo de Deo? 1. Solũ Angelus in ardente rubo inerat: *Exod.* 3 Et propius inspecturus Moses, quasi temeritatis arguitur: *Ne appropies huc: Solue calceamenta de pedibus suis.* Nos quo animo, & oculo vel aspectabimus, quem Angeli desiderant aspicere? 2. Metu trepidarint Hebræi ad Dei vocem in monte auditam duntaxat, dicentes, Exod. 19. *Ne loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur*: At nos præ veneratione soliciti simus coram Deo, Angelorum imitatores.

Mysterium 1. Reuerenter adeundum. Sin': pœna est proxima.

Venerare, inquam: non scrutare. Quin, quo in re maiore, eo metue magis, quam Hebræi, de qui-

2. Est reuerendum.

quibus ad Mosen Deus: Exod. 19. *Contestare populum, ne forte velit transcendere terminos ad videndum Dominum : & pereat ex eis plurima multitudo.*

3. Clero est concreditũ

Quo rectius ita ordinatum: Num. 4. *Aaron, & filii eius intrabunt tabernaculum fœderis, ipsique disponent opera singulorum : & diuident, quid portare quisque debeat.* Terribile, & iustum; quod subditum: *Alii nulla curiositate videant, quæ sunt in Sanctuario, priusquam inuoluantur: Alioquin moriantur.* At quanto diuiniora in Eucharistia inuoluit Deus? Et homo curiositate euoluerit? Væ! Caue. Sin': Prou. 25. *Sicut, qui mel multum comedit, non est ei bonum: sic, qui scrutator est Maiestatis, opprimetur à gloria.*

4. Silendũ est.

II. An fors ideo, vti Vulgata legit, Psal. 64. *Te decet hymnus Deus in Sion :* Hieronymus vertit, *Te decet silentium Deus.*

Crede: & sile; quæ ecfari nequis digne. 1. In symbolum, Romani Angeroham Deam finxere cum ore obuoluto: 2. Harpocratem Deum Ægyptii cum digito compescente labellum. Ergo in diuinis homines fauete linguis. Aut nihil; aut parce; aut diuine loquitor. In quibus etiam Theologi se Andabatas magis, quam lynces fateri malunt: plusque venerari admirabundi, quam se ostentare Magistros, quorum nunquam satis esse discipulos posse confitentur.

3. Verum est hic Iobianum istud: c. 37. *Non audebunt contemplari omnes, qui sibi videntur esse sapientes* In hac enim Oceani abysso *Sapientia eorum deuorata est.* Ps. 106.

In quo sciẽtia deficit omnes.

Diuine igitur S. Gregorius l. 27. Mor. cap. 25. *Homo,* inquit, *si de Deo loqui cœperit: illico, quam sit Nihil, ostendit. Quia magnitudinis illius immensitate deuoratur, & quasi in profundum raptus absconditur. Loquitur enim caro de spiritu,*

crea-

creatura de Creatore, temporalis de Æterno, mortalis de Immortali : & quasi cæcus de luce loquitur. Quo magis in hoc Mysterio omnis succumbit scientia, ac deficit : *Sola fides sufficit.* Hæc est vna, & summa ex Magistris tribus vitæ huius, rerumq; omnium : Nam Sensus, sensibilium : Ratio, intelligibilium: Fides, magistra est cœlestium. *Sufficit Fides.*

2. Caligantem senio Iacobũ *Gen. 27.* Tactus decepit : Auditus verum dixit. Vnde ait: *Vox quidem vox Iacob: manus autem Esau.* Hoc certius crede; quo minus intelligis. Ideo *Fides ex auditu est.* Rom. 10. Et Rom. 1. *Iustus ex fide viuit.* Adde, quod ; vt Augustinus ait : *Fides non habet meritum, vbi ratio humana prabet experimentum.* *Fallit sensus. Non tamẽ Auditus.*

3. Quare vsu venit rationi, quod hæmorrhoissæ, *Matth. 9.* Cuius malum ingrauescebat, quam diu humana sequebatur : at secuta Deum fide, & prece tacita, consanatur. 4. Ita Magi, *Matth. 2.* recto calle procul inde processere, stella duce: at hanc pendunt ex oculis, vt primum humana captant consilia Ierosolymis. Fuge ergo habere scientiam præ Fide, in mysterio tam paradoxico; vt nullum ei simile. Nec enim scientiam, sed *Memoriam fecit Mirabilium suorum &c.* *Ratio cæcutit. Memoria commendatur.*

PARS II.

De varia V. Sac. excellentia.

I. DE Manna sic Ps. 43. *Deus, auribus nostris audiuimus. Patres nostri annunciauerunt nobis, OPVS, quod operatus es in diebus antiquis,* Mirabile. Hinc eo viso exclamarunt, *Man hu?* Sic isti de figura. At de Veritate hodie vel Angeli ipsi : *Quid hoc?* videre Accidẽtia sine subiecto? Corpus; nec tñ visibile? Quod variis sit ĩ locis; nullũ tñ occupet locũ Esse quãtũ, sine dimẽsione. 1. Abac. 1. *Admiramini* *Mirabile Sacramentum.*

&

& obstupescitis quia Opus factum est in diebus vestris, quod nemo credat, cum narrabitur. 2. Ideo S. Dionysius l. de cœl. Hier. c. 3. id appellat, *Miraculorum miraculum, Sacramentorum Sacramentum, & consummationem.*

Finis id est omnium. Quia, ait S. Thomas, est finis & perfectio cæterorum. Vnde Concil. Trid. Sess. 13. cap. 3. *Sacramentum hoc aliorum finis est, & perfectio. Quia cætera Sacramenta ordinantur ad ipsum, vt finem.*

Simile. II. Declarant id Figuræ, & Exempla. 1. A *1. Vt Sol in planetis, lucet.* Planetis 7. inferiora dependent omnia: at in istis sol rex est, ac medius: vnde tamen omnes sex cæteri lucē mutuantur. Talis Euch. in qua vt *in sole posuit tabernaculum suum Altissimus: Deus in medio eius non commouebitur.*

2. Vt Vinū in 6. hydriis potat. 2. Vtque in nuptiis Cananæis, *Ioan. 2.* Vinum ex aqua factum sex repleuit hydrias: ita Eucharistia sex reliqua Sacramenta. Quippe, quæ omnem ex Corpore & Christi Sanguine gratiam accipiunt. Vnde Vasa gratiæ dicuntur: at Fons est Eucharistia.

3. Vt Spica 7. in culmo cibat. 3. Pharao, *Gen. 41.* vidit, & ait: *Septem Spicæ pullulabant in culmo vno plenæ, atque formosæ.* Ex Christo 7. Sacramenta, quibus Ecclesiæ horrea complentur. Vnde *Adipe frumenti satiat te,* Christiane Ps. 147.

Est vnum summum omnium. III. Omnibus in rebus naturalibus vnum aliquod eminet: In astris sol: aurum in metallis, in brutis leo, homo in animalibus. 1. Axioma est Philosophis: *In omni genere datur vnum primum.* 2. Ita, (vt ait August.) *Reliqua Sacramenta, quæ in Ecclesia tenentur, stupenda sunt, & veneranda: Sed istud tuum Domine Sacramentum præcellit vniuersa.* 3. Prædixit in figura Iacob; Gen. 27. *Frumento, & Vino, & Oleo stabiliui eum: & tibi posthac, fili mi, quid faciam?* Tria hæc in Eucharistia: oleo

Vn-

Vnctionem significante Ministri Mystæ. Quare, quod Salomon moraliter; tu mystice accipe: Prou. 23 *Quando sederis, vt comedas cum Principe; diligẽter attende, quæ apposita sunt ante faciem tuam.* Alia Versio legit: *in mensa Potentis*: At Eucharistia est opus eximium Omnipotentiæ Dei. Ideo *memoriam fecit Mirabilium in* hoc vno.

Hoc reuerentius vsurpandũ.

IV. Promisit Israelitis Deus, Exod. 3. *Educam eos de terra illa in terram bonam & spatiosam; in terrã, quæ fluit lacte, & melle.* Anagogice terra hoc Sacramentum est. De quo Ps. 67. *Parasti in dulcedine tua pauperi Deus.* De quo Ioel. 3. *In illa die stillabunt montes dulcedinem; & colles fluent lac.* O altitudo collium Humanitatis; ac montium Diuinitatis in Sacramento! Quippe in quo illa Hanc etiam præcedat, *Primo enim*, aiunt Theologi, *per verba Consecrationis producitur Corpus Christi*; cum tamen in Incarnatione secus sit factum; Diuinitate præcedente Humanitatem.

Est terra benedicta bimons.

Quid intelligas per istud: Matth. 13. *Simile est regnum cœlorum Thesauro abscondito in agro*? An Verbum Dei sub ænigmate? vt *Ambr. Aug. Hier.* An Sapientiam? vt *Orig.* An Deum in Humanitate? vt *Hilar.* An Christum in Sacramento? Hoc existimo. O thesaurum! Nihil ad hunc ille, è Dauidis erutus sepulcro; quo de *Iosephus l. 13. Antiq. c. 15.* qui 3000. talentorum æstimatus est: id est 1800000. coronatorum. Adeo thesaurorum Deus in Sacramento habitat: Col. 2. *In quo thesauri sapientiæ & scientiæ Dei reconditi sunt.*

Est thesaurus abscõditus.

Liquet ex titulis eiusdem.

PARS III.

De Titulis huius Panis.

I. PAnis, dicitur. Ioan. 5. *Hic est panis, qui de cœlo descendit.* Et Psal. 104. *Panem cœli dedit eis* in aere formatum: At illius *è summo cœlo egressio.* Nã, Psalm. 31. *facta est*, Ecclesia, *quasi nauis Institoris*, Christi, *de longe portans panem* Sacramenti. Quod est, vt panis nauticus, bis coctum & genitum æternaliter in sinu Patris: temporaliter in vtero Virginis.

II. Panis Vitæ. Ioan. 5. *Ego sum Panis vitæ: Qui manducat ex hoc pane, viuet in æternum.* Docet hoc etiam, quid hunc inter, & profanum cibum intersit. Qui est mortuorũ, & laborum. 1. Gen. 4. *In sudore vultus tui vesceris pane tuo.* 2. Psal. 79 *Cibabis nos pane lacrymarum.* 3. Ps. 126. *Manduca panem doloris.* 4. Ah, Prou. 23. *Ne desideres de cibis eius, in quo est panis mendacii.* At vero iste *Panis, quem Ego dabo, Caro mea est pro mundi vita.* Ioan. 5.

III. Panis Angelorum. 1. Psalm. 77. *Panem Angelorum manducauit homo.* O honorem! Hominem à pastu bestiarum ad mensam adhiberi Angelorum? 2. Vere igitur, Matth. 7. Non est bonum sumere Panem filiorum, & dare canibus, id est, ad literam, doctrinam sumere Iudæis, & dare ethnicis: At horum similes sunt flagitiosi fideles: & hi Doctorem ipsum sumserint?

3. Abacuc, *Dan.* 14. id est, *Luctator* Christus, coxerat prandium messoribus suis, id est, Angelis, *Matth.* 18. Sed miseratus Danielem in lacu leonum Angelus: id est: hominem in mundo: stitit isthic Christum, & dixit: *Daniel, serue Dei: Tolle prandium,*

dium, quod tulit tibi Deus. Atque inde, Psal. 16. *Susceperunt me, sicut Leo paratus ad prædam, & sicut catulus leonis habitans in abditis.* O Danieles simus; non leones.

IV. Panis supersubstantialis. 1. Luc. 11. *Panem nostrum quotidianum:* Matthæus ait, *supersubstãtialem:* id est, ait S. Cyprianus de Expos. Dominicæ Orat. Eucharisticum. Sic & August. l. 2. de sermon. Domin in monte. 2. Et græce legitur ἐπιούσιον. Quare omnes Categorias & substantias transcendit. Ita Cassianus Coll. 3. Ἐπιούσιος *dicitur quia super omnes substantias est, omnesque creaturas Magnificentia eius, & sanctitas eius sublimitas excedit.* Idem & Ambrosius. 4. Augustinus ait sic dictum; quod animas cibet, quæ super omnia creata sunt.

PARS IV.

De Figuris eiusdem nonnullis.

I. IAm quantam non excellentiam Figuræ testantur? 1. Arbori Vitæ, *Gen.* 3. quid par in paradiso? 2. Quid Sacrificio Melchisedechano sanctius, *Gen.* 14. 3. Quid sanctius in aurea mensa Panibus Propositionis? *Leu.* 14. 4. Agno Paschali, *Exod.* 12. quid religiosius? Cætera sileo. *Figuræ.*

5. Manna, par Legi ac Virgæ Aaronicæ, in Arca æternans, maximi erat: Attamen, Ioan. 6. *Patres vestri manducauerunt manna, & mortui sunt: Qui manducat hunc panem, viuet in æternum.* *Est manna Viuificans Absconditum.*

Istud Apoc. 2. *Vincenti dabo edere manna absconditum: & dabo illi calculum candidum:* Patres omnes de Eucharistia intelligunt cum Apostolo ad Corint. Nam abscondita sub speciebus est: vt illud in Arcæ vrna aurea *Num.* 11.

Et mortificans. Quam Oza lapſantem irreuerentius attrectans: Bethſamitæ curioſius adſpectantes, 1.*Reg.6.* morte luunt ſubita. Credo Domine, quia *Vere tu es Deus abſconditus*, Iſa:45. Abſconditus in Trinitate; Incarnatione; in Sacramento. Hocque admirabilior.

In manna inque Eucharistia quatuor ſimilia. II. Porro Manna pluebat 1. nocte, *Exo.*16.2. Tãtum in caſtra Iſrael: 3. In aere confectum dabatur peregrinis in deſerto: ingreſſis vero in terram promiſſionis, dari deſiit. 4. Cũ Manna ros tenuis deſcẽdebat. Ita Euchatiſtia 1. obſcurum ænigma eſt rationi: 2. Tantum reperitur in Eccleſia per veros Angelos Sacerdotes. Nam Oſe.4. *Separatum eſt conuiuium eorum*, hæreticorum. Et Oſeæ. 9. *Sacrificia eorum, quaſi panis lugentium*: *Omnes, qui comedũt illum, contaminabuntur*, hæretici: ait Cypr. l.1. Epiſt.4. & 6. Hier. in Comment. 3. Panis ab Angelis Sacerdotibus confectus eſt viatorum: Sabbato beatificationis non datur: ſed tota vitæ hebdomada. 4. Interim cum eo deſcendit ad nos ros gratię. Quis *memoriam fecit mirab. ſuorum*? Niſi *Miſericors, &c.*

Inſtitutionis ratio. III. Mirabile hoc inſtitutum eſt, ait Hieron. cum *exiſſet Iſrael de Ægypto* peccatorum: cum *Agnus Dei, qui tollit peccata mundi*, immolatus eſſet: Cum occiſa primogenita Luciferiana dæmonum, & ſuperliminaria frontium eſſent Sanguine Agni conſignata.

Effectus in abroganda Lege V. 1. Chriſtus, ait *Aug. Tract.10. in Ioan.* cum Salomonæum intraſſet, *Matt.21.* menſas euertit nummulariorum, propoſitionis, thimiamatis, victimarum, cæremoniarum, &c.

2. Immolato Agno, tinctiſque poſtibus finis plagarum eſt factus, *Exod* 12 reliquit à tergo Ægyptum Iſrael: ſeq; ad anteriora extendit progrediens in manu forti: Ita hoc inſtituto Sacramento deſerta fuit infidelitas; progreſſa eſt Chriſtianitas, &c.

PARS

PARS V.

De amore se dantis in cibum, ac potum.

I. MAgnus amor Dei, quod, Phil. 2. *exinaniuit semetipsum, formam serui accipiens, & habitu inuentus vt homo.* At maior: quod se glorificatum dedit in *escam timentibus se.* Aug. Conc. I. in Ps. 33. & ser. 27. de Temp. exclamat: *Videte ergo humilitatem. Quia panem Angelorum manducauit homo: id est: Verbum illud, quo pascebantur Angeli sempiternum, quod est aquale Patri, manducauit homo.*

Amor Eucharisticus Domini maior est 1. Incarnationis amore.

2. Dauid, *2. Reg 9.* rarum quendam amorem in Miphiboseth claudum, ac mācum testatus est istis. *Tu comedes panem in mensa mea semper.* At maiorem Deus in magis claudum, mancum, cæcum, miserrimumque hominem. Ps. 22. *Parasti in conspectu meo mensam.* Quod de Eucharistia accipit Cypr. l. 3. epist. Aug. 22. Ciu. c. 20.

2. Dauidis.

Procorum mos habet & ingenium, ad cor suis emolliendū mittere & cimelia: & eduliorum apophoreta. De clinodiis, *Gen. 24.* Eleezer Isaaci *protulit inaures aureas, & armillas.* Cant. 1. *Murenulas aureas faciemus tibi.* De eduliis pararius amorum Vagao Iud. c. 12. ait. *Nō vereatur introire bona puella ad Dominum meum, vt honorificetur ante faciē eius: & manducet cum eo, & bibat vinum cum iucunditate.* Ita Dominus, cordium pertractator, adspirans ad matrimonium cum Ecclesia, peractis in Incarnatione Sponsalibus; demum hunc cibum delicatissimum trāsmittit Sponsæ. De quo Ps. 30. *Quā magna multitudo dulcedinis tua Domine, quam abscondisti timentibus te,* sub speciebus Eucharisticis. O Amorem, hoc maiorem, quo magis absconditum!

3. Procorū.

4. *Patris, dantis Vnigenitum.* Hic Chrysostomus ait: Vt Pater suum testatus amorem est dono dato Filii: Ioan. 3. *Sic Deus dilexit mundum, vt Filium suum Vnigenitum daret.* Ita & Iesus suum testatur amorem dono sui Corporis & Sanguinis, Ioan. 13. *Cum dilexisset suos, in finem dilexit eos.*

5. *Amantis ouiculam.* II. Nathan, Dauidem exacerbaturus contra peccatum, & in ipsum peccatorem; edoctus à Deo parabolam ficti, instar facti proponit ei de ouicula: hero vnica, & charissima, 2. *Reg.* 12. quod fuisset *de Pane illius comedens, & de Calice eius bibens, & in sinu illius dormiens: eratque illi sicut filia.* Talis quæque est anima Christo. Psalm. 79. *Nos autem populus eius, & oues pascuæ eius.* Pane & Calice eius viuimus, vt oues, vt filii, &c.

6. *Ionatha.* Celebris est amor Ionathæ, & Dauidis. 1. Reg. 18 *Conglutinata erat anima Ionathæ, animæ Dauidi: & dilexit eum Ionathas quasi animam suam.* Idq; facto testatus, dum *expoliauit se tunica sua,* ipsum conuestiens. At Christus Corpore & Sanguine suo se exuit, deditq; nobis: vt corpus, cor & anima essemus vna.

Quo te, te amor quo agit? III. Ambrosius & Augustinus Incarnati amorem extollunt inde: quod *Tu non exhorruisti Virginis vterum:* At quanto maius est, quod sit cibus, qui homo factus, non exhorreat cuiusque hominis ventrem foricosum.

Quid iam obiectatis Domino Pharisæi; quod cum peccatoribus comedat; qui etiam se ipsum ipsis propinat in cibum & potum? Sique illud magni sit amoris opus, quanto maioris isthoc? Ecce, Ioseph ante, quam à se fratres dimitteret domum, cibum eis in viam dabat; amoris indicium. At Dominus inimicis etiam, ac seipsum dedit cibum prius, quam hinc abcederet.

* * *

PARS

PARS VI.

De pacto fœdere amoris.

I. PRæsensit amorem hunc amore æstuans reciproco sponsa, cum ait; Cant. 1. *Osculetur me osculo oris sui*, quasi dicat, os de ossib. meis & corpus corpore tangat meum ipse suo; osque ore sumam. Ambr. l. 5. de Sacramento ca. 2. id sic accipit; *Ecclesia mirabatur, & ait: osculetur me osculo oris sui.* O amorem Deum homines basiare! *Redamare oportet.*

Bene Augustine, & Thoma Aqu. dixistis: Eucharistia est *Sacramentum reconciliationis*; adde etiam *Vnionis* Dei cum hominibus. Fœdus inituri Romani Panem sumebant simul; signum reconciliationis: Vnde Pathagoricum hoc; *Panem ne frangito.* id est, pacem. Hinc etiam Romæ, Sulla Dictatore, fractus in mensa panis quod Sanguine flueret portentum erat Sullanæ & Marianæ seditionis sanguinolentissimæ. At noster Panis est meræ pacis, stillans Sanguine Diuo; vt prædictum, Psal. 71. *Orietur in diebus eius iustitia, & abundantia pacis.* Quomodo? Addit: *Et erit firmamentum in summis montium.* Vbi Hebræi legunt: *Erit placenta frumenti in capitibus Sacerdotum.* Id est, ait Galatinus; S. Hostia ab Sacerdotibus vltra verticem eleuabitur, in reconciliationem amoris perpetui. *Fœdus pacis per panem.*

II. Inito fœdere amorem testabantur Scythæ & Caramanes, educto è venis Sanguine, & poto. Medi & Lydii sub axilla sanguinem exugebant; Alii cæsorum animalium sanguinem sibi propinabāt interq; diuisas carnes medii pertransibant; indicio, sic dissecandū amoris violatorē. Sic & Gen. 15. pacto fœdere Dei cū Abraha, victimarū sanguine tellus respersa est, diuisaq; caro *& lāpas ignis trāsiēs inter* *Per Sanguinem.*

diuisiones illas ibat. Ita in Exod. c. 24. Moses holocaustorum sanguine populum conspergens ait: *Hic est sanguis fœderis, quod pepigit Dominus vobiscum.* Quanto istis excellentius est symbolum pacti amoris Eucharistia?

O amoris mysterium, & amica coniunctio! *Cogita, quali sis insignitus honore*, ait Chrys. hom. 60. ad pop. Antioch. *quali mensa fruaris; quod Angeli videntes exhorrescant; neque libere audent intueri; propter emicantem inde splendorem, Hoc nos pascimur; huic nos vnimur; & facti sumus vnum Corpus Christi, & vna Caro.*

PARS VII.

De redhibitione amoris mutui.

Exempla Iacobi.

I. IAm nos quid retribuimus Domino pro omnib. quæ retribuit nobis. 1. O si, quod Iacob, Gen. 28. *Si dederit mihi Dominus panem ad vescendũ, erit mihi Dominus in Deum, & toto vitæ meæ tempore seruiam illi.* Exul ibat ille patriâ, nos paradiso: Et nobis iam dedit Panem Dominus, ac talem. 2 *Per ipsum omnibus bonis repleti sumus: quid ergo poterimus ad hoc illi dignum dare?* Aiebat gratus Tobias, *cap.* 12. Et quanto nos maiora à Christo, quam is ab Angelo acceperat?

Tobiæ.

Iosephi.

3. Quid ergo retribues sic amanti? Redama. Ioseph heræ pellacem ardorem retudit obiecto Domini in sese amoris vmbone. Gen. 39. *Ecce*, ait, *Dominus meus omnibus mihi traditis, ignorat quid habeat in domo sua: Et non est quicquam, quod non sit in mea potestate.* Eodem vtere clipeo aduersus mundum. *An non* enim *cum Filio donauit nobis omnia?* Et adhuc tantis beneficiis malefacta repones? 4. Quin dic cum Miphiboseth, Dauidicæ mensæ admoto, 2. Reg. 9. *Quis ego sum seruus tuus, quid resspe-*

Miphibosethi.

respexisti super canem mortuum similem mei? Et quid illa est mensa ad hanc diuinam?

5. Aman in primis hoc ponens gloriabatur, Esth. 5. *Regina nullum alium ad conuiuium cum Rege vocauit, præter me.* Tu quanti facies, factus conuiua Dei? Heu, Psal. 18 *Homo, cum in honore esset, non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus.* Quo quid vel infœlicius, vel deplorabilius, aut detestabilius? &c. *Amani.*

PERORATIO.

EIa redamate: quid dulcius? Comedite: quid salutarius? Bibite: quid pollucibilius? Æternum Christo conuiuite: quid beatius? Ei conregnate: quid gloriosius? Ps. 33. *Accedite ad Eum, & illuminamini: & facies vestra non confundentur.* Fuit vna Christi cruenta mensa in Cruce; Aaronico similis sacrificio, quod sanguine conspergendum erat: *Exod. 25.* At altera iam perpetua est incruenta, *secundum ordinem Melchisedech.* Accedite &c.

CONCIO SECVNDA.

De vera, & reali Existentia Corporis Christi in Eucharistia.

MIRABILE SECVNDVM.

Memoriam fecit Mirabilium tuorum, &c. Psal. 110.

AAron, *Num.* 4. occludebat Sanctuarium, vasa sacra inuoluebat: sarcinam filijs Caath portandam dabat, quam diu motis castris populus procedebat. Nefas erat mortis, ea tetegere. Ita Iesus

Sanctuarium Ecclesiæ cum suis obfirmasset sigillis doctrinæ, miraculorum, &c. & Vasa gratiæ Sacramenta inuoluisset Symbolis; dedit ea filijs Fidei portanda, quamdiu castra Ecclesiæ in hac vita procederent. Vetuitque euolui ratione, & tangi sensu: mandauit solum credi, ac coli. Quia tamen temerarij sunt Ozani & Bethsamitæ, 1. *Reg.* 6. qui Arcam Eucharistiæ irreuerenter tangunt, & aspiciunt: nec Veritatis Manna illi inesse credunt: dicuntque cum Capharnaitis: *Durus hic est sermo*; Ioan. 6. Idcirco inuolutum Vas Eucharistiæ euoluam, per dispensationem, quantum fas, debita cum reuerentia.

Atque de ea in præsens

I. *Quod sit Mysterium Fidei.*

II. *Hæresum de reali existentia enumeratio.*

III. *Caluiniani Symboli eleuatio per Figuras.*

IV. *Cœnæ figurantis è Verbis Domini refutatio.*

V. *Fides Catholica de Præsentia astruitur Scripturis.*

VI. *Veritas Eucharistica docetur Figuris, & rationibus.*

PARS I.

Quod Eucharistia sit Mysterium Fidei.

Sacramenta æqualia sunt & inæqualia, &c.

I. TEmpli Salomonæi lapides, ad eandem secti mensuram, pares erant: sed non æque omnes pretiosi, 3. Regum 7. *Fundamenta erant de lapidibus pretiosis, magnis, decem siue octo cubitorum; & desuper lapides pretiosi æqualis mensuræ secti erant.* Ita Sacramenta æqualiter ab vna mensura, diuina Potestate Excellentiæ, sunt instituta, & pro fundamento

mento posita super Lapidem Angularem Christum; æqualiter sunt eadem fide credenda: sed non sunt æqualia pretio, vel modo intelligendi.

Alia enim alijs sunt obscuriora. Ac ideo hoc magis Christiana ac vera; quo magis credi debent, & minus intelligi possunt. 1. Atque (vt Aug. aiebat:) *ibi præcipue fides habet meritum, vbi ratio humana non præbet experimentum.* 2. Et Ioan. 20. *Credidisti quia vidisti. Beati, qui non viderunt, & crediderunt.*

Credenda hoc magis, quo obscuriora.

3. Adulterinæ religiones ac spuriæ credunt, quod ratione naturali vident. Sic Turcæ, ac Barbari Deũ vnum credunt, conditorem omnium: sed non trinum; non passum; non datum in cibum corporaliter. Quia hic fatiscens ratio id non capit, nec docet.

Infideles credunt, quod vident.

Eoque sublimior est Fidei, & Orthodoxorum dignitas, quo altius omnem supergreditur rationem percalcatam. Idque cum in alijs; tum vero imprimis in Eucharistia, quæ antonomastice Sacramentum appellari meretur; velut Caput, finisque cæterorum: Vtque vltimum institutione; ita summum mysterio; præstantia; fide; & adoratione. Vt quo in rerum vsu Christianarum nullum sit prius; nec par; nec diuinius.

Hoc diuinior fides est: imprimis Eucharistica.

II. Inter ea Id est inuenta Dei præcipuum; ad quæ, reuelante Spiritu, Isaias stetit obstupefactus: Vt exclamaret; non intelligite; sed prædicate, & *Notas facite Adinuentiones eius.* Isa. 12. Et vero in Eucharistia quales sunt *adinuentiones* Dei? 2. Obstupuit sapientissimus, 2. Par. 9. *Ergone credibile est, quod Deus habitet cũ hominib. super terrã?* Imo, q̃ & in cibũ detur: quod amplius est. 3. Fallimini Magi Babylonij, ac fallitis Nabuchodonosorẽ, cum asseritis, *Deorum non est cũ hominibus conuersatio.* Dan. 2. Quin est & conuiuatio. Testis Eucharistia.

Inuentum ea Dei est admirabilissimum ob Dei in ea præsentiam in nobis.

Ea-

Eaque talis hodie; qualis ante nec vnquam, nec yſquam.

4. Admirans, & vere affirmabat olim Moſes, Deut. 4. *Non eſt alia natio tam grandis, quæ habeat Deos appropinquantes ſibi:* ſicut Iſrael. At magis Chriſtiana. Quanto magis hæc diligat, colatque Deum amplius, quam ibidem Moſes exigit ab Iſraelitis.

Id quod eſt ſummũ bonum Eccleſiæ militantis.

III. Ezechiel, *cap. 48.* ciuitatem ab omni bono ac parte beatam vt deſcripſit, demum ita concludit: *Et nomen ciuitatis illius ex illa die, Dominus ibidem,* quaſi dicat, incola eſt. Eccleſiæ omnis hæc ſumma bonorum eſt, & honorum, habere Deum præſentem ipſum in Euchariſtia. 1. Merito igitur Pſal. 86. *Glorioſa dicta ſunt de te ciuitas Dei.* 2. Id eminus præſagiens Iſaias, fortunata ſic ominatur, cap. 60. *Pro eo, quod derelicta fuiſti, & odio habita, ponam te in ſuperbiam ſæculorum, gaudium in generatione, & generationem.* Dictum factum in Eccleſia. 3. Ioannes, poſt multa, magna, mira ſubijcit, quod omnia ſuper: *Et Verbum caro factum eſt; & habitauit in nobis.* Non ait *nobiſcum*: Hoc enim in Incarnatione factum eſt: ſed *in nobis*: quod fit in Sacramento charitatis ac fidei Euchariſtico. Iuxta illud: *In me manet, & ego in eo.*

Impij ſunt, qui non credũt, ſed ſcire malunt.

IV. Auerroes, impius ἄπιστος, religiones omnes auerſatus deſpuebat: Iudaicam, vt puerilem in ceremonijs: Turcicam & Saracenicam, vt immundam patinam ſordibus: Chriſtianam, vt in Euchariſtia fatuam, etſi cætera bonam: ideoque velle ſe amplecti nullam; ſed philoſophico more degere.

De ſimilibus 1. Cor. 1. *Nos autem prædicamus Chriſtum Crucifixum: Iudæis quidem ſcandalum, gentibus autem ſtultitiam.* Et quidem rationi ſoli ſtultitia ſunt myſteria Fidei.

Crede, &

V. At ſequendus eſt Pſaltes 115. *Credidi: propter quod*

quod locutus sum: Ego autem humiliatus sum nimis. Ego dixi in excessu meo. Fidei; *omnis homo mendax*, qui sola nititur ratione. Ecce primo *credit*: dein *profitetur*: interim *humiliat* captiuum intellectum, & humiliatur per sciolorum despectum: denique arguit hos mendacij. *sat intellexeris.*

Et ego dico in excessu fidei, Berengarius impostor est, Lutherus mendax, Zvvinglius calumniator, Caluinus blasphemus in Veritate Eucharistiæ. In ea epitomen omnium, & *Memoriam fecit Mirabilium suorum misericors, & miserator Dominus.* In quibus est Existentia Christi realis in V. Sacramento. *Credo: & profiteor.*

PARS II.

Hæresum de reali Existentia enumeratio.

I. MOs pictorum est, carbone prius adumbrare: dein suis quidque coloribus reddere. Ita hæreticorum errores manu prima atro carbone notabo; dein orthodoxos colores adhibiturus: sic demum Præsentiæ Eucharisticæ imaginem expressero. *Propositio 1. De adumbranda hæresi.*

Atque vt Deus, Iudic. 3. *suscitauit eis*, Iudæis, *Saluatorem vocabulo Aod, inclytum filium Gera, filij Iemini, qui vtraque manu pro dextera vtebatur.* Ita sinistra hæreticos feriam: dextera Catholicos constabiliam. *2. De oppugnanda*

2. Apoc. 19. *De ore eius*, Angeli, *gladius vtraque parte acutus exibat.* Cum similis gladius *viuus est Sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio acuto*: Act. 4. eo vtar ambidexter. 3. Reborque dictum mihi, Ierem. 1. *Ecce constitui te hodie super gentes & super regna, vt euellas, & destruas, &* *Verbo Dei.*

disper-

Et Spiritui. *disperdas, & dissipes, & ædifices, & plantes.* Et hoc agam, cum Deo: quantum licuerit. 4. Vtque excitatus à Deo Spiritus Danielis coarguit Veteratores duos, castæ Susannæ accusatores: *Daniel.* 13. ita Lutherum contra, & Caluinum stabo hodie pro Ecclesia.

Hæresis Caluiniana. II. Caluinistæ, noui Capharnaitæ, realem Christi in Eucharistia præsentiam, quia ratione non capiunt, cum impietate abnegant: tantumque abesse ab ea pertendunt, quantum *Sidera terra Distant, & flamma mari.* Volunt istud: *Hoc est Corpus meum:* Dominum intellexisse, intelligique debere sic: *Hoc significat corpus meum.* O Monstrum interpretationis! Sed altius repetenda hæc nouitas est.

Fuit eadem 1. Capharnaitarum. Primo. Domino suam Veritatem Eucharisticam instituendam prædicente, Ioan. 6. discipulis & Capharnaitis, isti *abierunt retrorsum.* In quibus, vt vult *S. August. in Psalm.* 54. primus fuit, Iudas hęreticus, dein proditor. Sed eos Dominus reduxit, ostendens non fore carniuoram cruditatem: Sed *Verba, quæ locutus sum vobis, Spiritus & vita sunt.*

2. Corinthiorum. Secundo. Post hos Corinthij quidam non credebant, tam esse diuinum cibum, sanctamque Communionem, cui Ipsius Christi Corpus ipsum cum Sanguine inesset: sed ad instar cibi communis. 1. Cor. 10. & 11. Hinc Apostolus: *Conuenientibus vobis in vnum, audio scissuras esse inter vos: & ex parte credo. Nam oportet hæreses esse,* &c.

3. Manichæorum. Tertio. Manichæi istis in errore successerunt, præcisęque pernegarunt Præsentiæ Veritatem. Ista *Aug lib.* 20. *cont. Faustum.*

4. Nestorianorum. Quarto. Nestorius negauit carnem Verbo vnitam sumi. Quem Conc. Ephesinum condemnauit.

5. Scoti. Quinto. Sub annum DCCC, Ioannes Scotus Bene-

Benedictinus, Caroli Magni præceptor eundem ex inferis reuocauit errorem. Sed Conci. Vercellense damnauit.

Sexto. Sub annum M. Berengarius solam contineri figuram in hoc Sacramento perdulgabat. Et hic plurium exagitatus stylo ac voce, in Turonensi demum Conc. conuictus errorem eiurauit. Relapsusque, rursus in Conc. Romano, cum iterata erroris abiuratione, scripta sua concremauit. *6. Berengarij.*

De eo refert Malmesburiensis l. 3. de gestis Anglorum. S. Fulbertum, morti proximum, viso ad lectum assistere Berengario puero, iussisse eum eijci conclaui: quod videret eius hærere lateri cacodæmonem, olim ei instigatorem ad Ecclesiæ magnas clades futurum. *Vaticiniū.*

Septimo. Sub annum M. CCC. LXXX. sopitam diu pestem VViclef. & Huss resuscitarunt. Idque tempore erroribus percommodo, quo schismate scissa Ecclesia ab Papis tribus simul distrahebatur. At ea coalescente, ac ad vnum Nicolaum V. redeunte legitimum, vel ex sepulcris eruti hæretici, flammis sunt traditi. *7. Huss, & Wiclefij.*

Octauo. Demum æuo hoc nostro, ab hæresibus infœlice, innumeri eam in hæresim irruerunt, & in hæc verba: *Hoc est Corpus meum*: plusquam octoginta expositiones commenti sunt. Sed plus centies confutati, & in Conc. Trid. condemnati vniuersi. *8. Hodiernorum.*

Lutherus Realitatem credens, sed abnegans transsubstantiationem, inducebat impanationem: explodebatque Significatiuos, Figuratiuos, Energicos, Metamorphositas; &c. similiaque portenta. *Tract. de part. Cœna Domini.*

PARS

PARS III.

Caluiniani symboli refutatio per figuras.

Caluinismi explicatio.

1. HVguenotarum Caluinisticorum opinio est. Tametsi σωματικῶς & ὐσίως Christus non existat sub symbolis specierum; sed tantum in cœlo: vere tamen inibi recipi Christum: Sed 1. Spiritaliter, per fidem, & arctam animæ cum Christo coniunctionem. 2. Sacramentaliter, per symbolorum, ore factam sumtionem: sub quibus, velut sigillis, sui nos Christus efficiat participes, vt promisit.

Refutatio per figuras.

At Narrauerunt mihi iniqui fabulationes: sed non vt Lex tua. Omnia mandata tua veritas. Ista est falsitas, & impietas maxima.

1. Supposititia statua est.

1. Similis Michol; quæ, Dauide ad necem quæsito, sed à sese clam dimisso, 1. Reg. 19. *tulit statuam, & posuit eam super lectum; & pellem pilosam caprarum posuit ad caput eius, & operuit eam vestimentis.* Talem Caluinistæ laruam in cœnæ suæ lecto supponunt, ablata Christi veritate: & conuestiunt eam propudijs figmentorum.

2. Babylonia meritrix.

2. Similis Babylonicæ meretrici: Apoc. 17. *Vidi mulierem 1. sedentem super bestiam coccineam; 2. plenam nominibus blasphemiæ, 3. habentem capita septem. 4. & cornua 10. 5. Et mulier erat circundata purpura & coccino, & inaurata auro, & lapide pretioso, & margaritis. 6. habens poculum aureum in manu sua plenam abominationibus, & immunditia fornicationis eius.* Sic Caluinismus 1. bestiali cum ignorantia fidei, & sensu de SS. hoc Sacramento decernit: 2. Blasphemat cætera horrendum. 3. Discissus inter suos plusquam septiceps.

4. Tech-

4. Techinis instructus, vt cornibus, ad animarum euersionem. 5. Fastuosus, 6. Poculo aureo propinat inanias, figuras, ac abominationes; plurimosque inebriat.

II. Ollæ similis herbis refertæ agrestib⁹, qua de 4. Reg. 4. *Cumque gustassent de coctione, clamauerunt dicentes: Mors in olla, vir Dei: Et non potuerunt comedere.* Ita erroribus suffarta nefandis olla Caluiniana iam inde ab illius exordio audijt in sese conclamari: *Mors in Olla!* Olla Vulcanea, Circæa, Medeæa: Et illi par, dignaque mensa. Psalm. 68. *Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum, & in retributiones, & in scandalum.* 3. Olla morticoqua.

Sicut suus panis mucidus Gabaonitis, *Ios. 9.* Vt enim hi, ita Caluinistæ exoletis se cōuestierunt hæresibus, & concentonatis: asinosque suos Ministros pane mucido, ac vino acido cœnæ onustarunt, & è longinqua se antiquitate primæuæ doctrinæ adesse confingunt; etsi heri, interque nos nati. Castra ineunt Ecclesiæ; pacem reformationis prætendūt; fœdus pacisci optant simulatores, Fidei, Vnionis, Communionisque peruersores. Quid enim peruersius, quam pro Re Vera meram vmbram ingerere? 4. Gabaonitica fictio

Qualem Heliogabalus Imperator Romanis mensam apparabat. Populum vniuersum inuitarat: Iamque in palatio discumbenti pictos, fictosque ciborum missus apponebat, oculos pascens, non ventres: denique dimisit inanes, ac delusos. Tali cœna suos ludit iam diu Caluinus. 5. Prandiū Heliogabali.

III. Per Deum, perque salutem tuam, Prou. 23. *Ne desideret de cibis eius, in quo est panis mendacij.* Hic, si vsquam, vera hæc, & prophetica monitio est. 6. Panis mendacij.

Porro, quale apud Hebræos sacrificiorum erat altare, Exod. 27. *Non solidum, sed inane & cauum intrinsecus facies illud;* ait Mosi Deus: Indicio; quod 7. Ara inanis & vacua.

omnia in figura contingebant eis, 1. Cor. 10. nec inania gratiæ gratiam vllam conferebant elementa mortua. Talis mensa est Caluiniana, vacua, & inaniter mendaciterque figurata.

PARS IV.

Cœna figurantiu ex verbis Domini refutatio.

Obstat Caluinistis.
1. Consensus Euangelistarum

I. IAm vnum omnibus obijcio consensum Euangelistarum trium, ac Pauli: qui omnes scribunt: *Hoc est:* at nullus: *hoc significat corpus meum*: cũ tamen diuersis linguis, locis, ac temporibus sua conscripserint.

2. Figurarum abolitio in N. Test.

2. Cui fas credere; in re tanta, apud obtusiores tum Apostolos Dominum figurate loqui voluisse? 1. Cum in Lege Veteri figuras tam diserte, & clare edixerit, ac mandarit. 2. Is, qui venit figuras tollere & vmbras; nouis earum inuolucris mentes fidelium rursum obfuscasset, perque gryphum talem tali in re contorsisset.

3. Iussisti Domine, Ioan. 3. *Ipsum audite*. Sed quid audiam, quem non intelligam?

3. Testamenti formalis ratio.

1. Idque in re vna maxima omnium? 2. Idq; in Testamento; cuius ratio est & forma, *Liquere*: Non ludere æquiuocatiunculis, alijsue logogryphis. 3. Impostor is parens audiret; qui gemmas legaret scripto; & mente pictas eas destinaret. Et de Veritate Summa Christo hoc credas? Heu infandum! 4. Enimuero ille, Ps. 144. *Fidelis Dominus in omnibus verbis suis: & Sanctus in omnibus operibus suis; qui fecit mirabilia magna solus.*

4. Et Noui Testamenti quidem.

4. In figuris fari, mosaicum spirat; redolet Iudaicum: sapit *vetera veterum*: At qui dixit: *Ecce noua facio omnia*: is & fecit. Dixit. *Hic est calix Noui Testamenti*, Matt. 26.

5. Ab-

5. Absens cum absente se desponsaturus sui *5. Sponsa-*
mittere effigiem assolet: inter præsentes frustra *liorum in-*
pictura est: quantum natura superat fictitium. Ita *ter præsen-*
sub lege Mosaica sui vmbram misit Dominus Sy- *tes contra-*
nagogæ absens: & præsens non solum rebus, *ctus.*
sed & verbis deluderet figuratis? 1. Hebræorum 10. *Vmbram habens lex futurorum bonorum, non ipsam imaginem rerum*: quam Noua Lex continet. 2. Et Hebræorum vndecimo. *Iuxta fidem defuncti sunt omnes, non ACCEPTIS Repromissionibus: sed à longe eas aspicientes.*

II. Iam illud *Hoc*, cum sit demonstratiuum *6. Vocis*
rei; iniuria fit Christo idem velle ad inanias de- *Hoc de-*
tortum interpretari. 1. Cur non item & illud *monstratio*
Patris æque liceret: Matth. 17. *Hic est filius meus dilectus:* sic accipere: hic figuratus significat filium meum? Aut hic Elias, vel Moses: nam & ipsi aderant. 2. Quid? quod ista præuidens, figuratis glossematis cunctis præuenit, Ioan. 6. dicendo: *Caro mea vere est cibus?* Quæ hic tropologia? quasi dicat. Multa de me dicta sunt, lapis, lex, agnus, &c. sed per similitudinem: at hic *veritatem dico vobis.*

III. Sed quid Iudaizantes figuris vestris Calui- *7. Idolopha*
nistæ, nos idololatras calumniamini imaginum *gia Calui-*
cultores; cum vos esse contendatis idolophagi, *nistica.*
seu voratores imaginum?

1. Semper illa Maxima Theologis obtinuit: *8. Theolo-*
In Sacramentorum verbis nulla figura inest. 2. *gia Ortho-*
Item: Vbi in verbis necessarium fidei myste- *doxa.*
rium continetur; inde tropi absunt. Per hoc prisci Patres confutarunt Manichæos, istud Ioannis primo. *Verbum caro factum est*: & Arianos Istud: *Ego, & pater vnum sumus*: & Nestorianos istud: *Hic est filius meus dilectus*: tropice interpretantes: vt de carne symbo-

 lica:

lica: vnione non substantiali: de filiatione adoptiua, non substantiali.

9. *Christi protestatio professa.* Quis furor, ô viri, dicere, figurate locutum Dominum; qui iam ante edixerat: *Iam non in prouerbijs loquar vobis?*

PARS V.

Fides Catholica de Præsentia astruitur Scripturis.

DOcet S. Synodus, Tridentina sess. 13. c. 1. *ac simpliciter profitetur, in almo S. Eucharistiæ Sacramento, post panis & vini consecrationem, Dominum nostrum Iesum Christum, verum Deum atq; hominem, vere, realiter, & substantialiter sub specie illarum rerum sensibilium contineri:* qualis natus, passus, resurrexit, & ascendit.

Cibus adoratur. Ergo diuinus est. 1. Quia. *Hoc est corpus meum*: Ergo verum. Hinc Psal. 21. *Apud te laus mea, in Ecclesia magna*: quasi dicat. Adhuc ea parua in paruula Synagoga fuit: At nunc *edent pauperes; & saturabuntur; & Laudabunt Dominum.* Quo genere laudis? *Manducauerunt,* (prophetico ritu præteritum pro futuro ponit:) *& Adorauerunt omnes pingues*: Atqui formalis adoratio debetur soli Deo: & tam pauperes, quam pingues, id est proceres, manducauerunt: Ergo omnes adorauerunt in esca Deum: Alioquin commisissent idololatriam.

2. Psal. 2. *Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus.* Hebræi legunt: *osculamini filium*: Alij: *Adorate Panem.* Quod soli Filio Dei conuenit. Nam is nobis natus, est cum adoratione osculatus: ergo idem datus sub specie panis est quoque adorandus. Ait enim, Ioan. 6. *Ego sum panis viuus, qui de cœlo descendi.*

3. Qui-

3. *Quicunque*, 1. Cor. 11. *Manducauerit & biberit Calicem Domini indigne, reus erit Corporis & Sanguinis Domini*: At merus foret panis, qui posset manducatio eius cum peccato aliud mortiferum inducere delictum? Dices: ideo, quia panis ille imago Dei est; ob quem peccatur. At contra: Et Agnus fuit repræsentatio Christi; neque tamen ob id edentes eum in statu peccati, peccabant amplius.

Indigne sumtus damnat: ergo non communis est.

4. Heb. 13. *Habemus Altare*, (continens pro contento:) *de quo edere non habent potestatem, qui Tabernaculo deseruiunt*, vt Iudæi: quibus data figura tantum: at nobis veritas, & solis reseruata nobis. Nam olim, Leu. 16. & Heb. 13. *quorum animalium infertur sanguis in Sancta pro populo per Pontificem; horum corpora cremantur extra castra.* In signum primo, Christum extra vrbem passurum; & eius sanguine fideles sanctificandos. Secundo, Iudæis carnem eius dandam fore ad manducandũ. Quare vt ab esu Agni arcebantur serui: ita hodie ab Eucharistia Iudæi. Iam ni in suo altari Apostolus non maius quid nouisset, quam in altari Iudaico; qui tam se audacter Iudaicis Sacerdotibus præposuisset?

Iudæis figurata licent: hic non est licitus: ergo non est figuratus.

5. Dominus astruens Sacramenti Veritatem, sic ait. Ioan. 6. *Sicut misit me Viuens Pater, & ego viuo propter Patrem: &, qui manducat me, ipse viuet propter me.* Id est, Ego viuo ex Patre; & vos ex Corpore meo. Sed Christus non viuit ob sola symbola Patris, vel accidentia; sed vera substantiæ eius participatione ab æterno. Quippe *Apud te est fons vitæ.* Ergo & manducans viuit perinde de vera Corporis Christi substantia.

Qui manducant, hi ex Corpore Christi viuũt: ergo non est symbolum solum.

6. Matt. 28. *Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur.* Rursus: *Qui pro vobis effundetur Sanguis*: Atqui verum Corpus fuit traditum, effususque Sanguis; non figura. Ergo verum datur in Eucharistia.

Is cibus est Corpus traditum: ergo verum.

(c) 3 PARS

PARS VI.

Veritas docetur Figuris & rationibus.

1. Arbor vitæ realis I. PAschasius Abbas l. de Corp. & Sang. Domini, cap. 2. ait: In paradisi Ecclesiæ medio fuisse arborem vitæ Eucharistiam, inter arbores fructiferas Sacramentorum constitutam mediam: quæ sola vim habebat immortalitatem conferendi; cæteris sua erat cuique particularis efficacia. Hinc Dominus, Ioannis 6. *Qui manducat me, viuet propter me.* Et *Qui manducat ex hoc pane, viuet in æternum.* Quia. *Apud te est fons vitæ:* Et *In Ipso vita erat.*

2. Domus sapientiæ. 2. Cypr. Epist. 3 August. 17. Ciuit. cap. 30. aiunt: *Sapientia ædificauit sibi domum*, Prou. 9. Ecclesiam è Iudæis, & Gentibus: *excidit columnas* 7. Sacramentorum, aut 7. donorum Spiritus: *& proposuit mensam*, Eucharisticam: De qua Psalm. 22. *Parasti in conspectu meo mensam aduersus eos, qui tribulant me.*

3. Agnus paschalis. 3. Agnus paschalis figura extitit huius Sacramenti: Atqui ille & per familias comedebatur; & à Sacerdotibus immolabatur: Ita & Eucharistia est Esca populo; & Sacrificium Deo per Sacerdotes pro populo. Agni sanguine aspersi postes ab exterminatore seruabant. Sic Christi Sanguinis animas seruat ab cacodæmone.

4. Manna. 4. Manna Eucharistiæ figura, cibus erat angelicus: omnem reddebat gustum ad cuiusque libitum: Visumque mox stuporem pariebat: Ita Eucharistia cibus est etiam diuinus: omni plenus gratia, & stupendus. Ergo *fuget vmbram veritas.*

Ratio 1. Quia si- II. Hisce rationes subijcio. Prima. Ni sit vera realitas; vmbræ fuerunt nobiliores Veritate. Quia melius

lius significabant Christi innocentiam, mortẽ, &c. Vt Agnus, &c. quam Panis & vinum. Atq; Dominus ab vmbris ad perfectiora progressus est: ergo ad realia. Nam hæc proxima sunt abeunti ab vmbraticis. Ni malis dicere, Nouum Test. esse Vetere imperfectius: Christum Mose inferiorem. *guræ forent nobiliores veritate.*

Secunda. Christus Legem Mosaicam impleuit, *Non veni soluere Legem, sed adimplere.* Et factum: Nam Matt. 27. *Consummatum est.* At si ab Sacramento hoc Veritas abesset, Christus figuras nondum implesset. Quia Iudæorum instar figuris pasceremur. *2 Non essent adimpleta.*

Tertia. Dicunt: Fide hic subsistit Christi Corpus. At fides non dat rei existentiam, sed existentem supponit, & credit. Vti fides non facit, Dominum resurrexisse, sed credit factum. Quare inibi non potest fide apprehendi, vbi nec per se est, nec per fidẽ. Ergo falsa est fides eadem, quæ credit esse, quod non subsistit. Estque figmentum. *3 Fides nil addit rei creditæ. Ergo symbola Calu. sunt mere inania.*

Quarta Ratio. In Synaxi fit hominis cum Deo vnio, vnde dicitur communio. At si fide sola inibi apprehendi fingatur, nil fieret aliud, quam quod in baptismo, spiritalis coniunctio scilicet. Atqui coniunctio in carne fieri debet. Nam Eph. 5. *Erunt duo in carne vna: Ego autem dico in Christo, & Ecclesia.* Hæc vero nusquam in carne cum Iesu vnitur, nisi per Eucharistiam: Ergo in hac vera esse debet Caro IESV. *4. Non fieret vnio, nec Communio.*

III. Sed quid ratione pugnem longius? 1. Hic ratio succumbit, sensus non capit, oratio non exprimit. Quid ergo? *Sola fides sufficit. Hæc animosa capit.* At ora, Isa. 38. *Domine vim patior,* rationibus oppugnatus in re, quæ est supra rationem, *responde pro me.* Nam natura fatiscit, nescit. *Tu adauge nobis fidem,* sine hac, in re hac, causa cadam necesse est. *1. Ratio cedit: succedat oratio, postulans fidem.*

2. Vlysses ꝑter Syrenũ scopulos nauigãs, metuẽs illi

2 Caueantur Syrenes hæreticæ. cia cantuum, mandat se malo alligari: neu pellectus se præcipitet; aut omissa gubernatione nauis feratur in rupes. Tu te orationis ac fidei malo adstringito, mundi mare nauigans, inter cantus hæreticos, neu fascinatus naufragium facias integritatis in Fide.

3. Caue loqui silenda & credenda. Sile, Crede, Cole. 3. Imitare quoque Iob in arcana ascendentem animo: sed ita dicentem: cap. 39. *Manum posui super os meum*; neu quid extra rem loquerer.

Vas carens operculo, immundum erat Deo, *Leu.* 19. Sic os patulum ad eblateranda Diuina, quæ mens nec capit, nec sapit. 2. Os opprime; oculos aduerte: vt *Isa.* 6. Seraphini ad Propitiatorium: Sed illos fidei.

Et manducabis digne. Sic Agni Paschalis, Exod. 12. *Caput cum pedibus vorabitis*, id est, Diuinitatem cum Humanitate Christi sumetis. *Caput enim Christi Deus.* 1. Cor. 9. Daniel, *cap.* 14. non curiose in cibos ad lacum leonum allatos inquisiuit; tantum vnde ferrentur sciscitatus est. Ita tu, &c.

CONCIO TERTIA.

De admirabili transsubstantiatione.

MIRABILE TERTIVM.

Memoriam fecit Mirabilium suorum, &c. Psal. 110.

MAgnum! *Exod.* 4. & 7. Virgam conuerti in serpentem, in sanguinem flumina, ad vnum barbarum seu mitigandum, seu perterrendum. At maius:

maius: ab orbis Assertore, vi propria Verbi, panem ac vinum conuerti in Corpus & Sanguinem Ipsius. *Quis credidit auditui nostro? Et est mirabile in oculis vestris*; quin & Angelorum. Factum admirari licet, ac venerari: effari minime sine Numine.

Ergo cum Deo nos

I. *De Miranda Fide Eucharistica.*
II. *De peroso hæreticis vocabulo Transsubstantiatio,*
III. *Obiectiones hæreticorum contra idem.*
IV. *Credita docetur Transsubstantiatio.*
V. *Rationes pro eadem.*

PARS I.

De admiranda Fide Eucharistica.

I. HEb. 11. *Fides est sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium.* Indicat vox hic, ὑπόςασις fidem esse basim ac fundamentum. Quare, vt, *Iud. 16.* Samsone columnas atrii collidente subtractas, ruina domus & oppressio omnium est consecuta: ita & Ecclesia rueret, fide sublata per Satanam. Substat igitur fides cunctis rebus spiritalibus vni superstructis, quas accepimus de Deo! Sacramenta, mysteria sunt fideiq; O quantorũ montium basis! 5. Qua quassa, quati & illos necesse sit. Namque potens est montes etiam transferre Satanas. *Fides est basis vna omnium spiritualiũ rerum.*

Sole per Passionem obtenebrato, *Matth. 27.* tenebris squalebant omnia: indicio; Dei Filium occidisse. Fide animæ extincta; cælestium nil cernitur: cymmeriæ vndique tenebræ. Signum; pulsum abesse Deum, nec ibi viuere. Iam, Matth. 6. *Si Lumen, quod in te est, tenebræ sunt; ipsæ tenebræ quantæ erunt?* *Ea caligãte caligant & cætera.*

Quod studet Satan. Antiochus, 1. Mach. 1. *intrauit in Sanctificationem cum superbia, & accepit altare aureum, & cãdelabrum luminis.* Hæc & prima cura Satanæ, Deũ ac fidem tollere animæ. Ps. 142 *Collocauit me in obscuris, sicut mortuos.*

Estque plaga maxima. Legimus Apocal. 16. *Quartus Angelus effudit phialam suam,* (iræ diuinæ minister:) in solem; & datum est illi æstu affligere homines, & igni, &c. Ita Satan hoc studet: vt phialam hæreticorum inanimæ fidem effundat, vt rabie exæstuent animi; blasphemi in Deum, ac Sacramenta.

Fides Eucharistica est clara, & obscura. II. In primis in S. Eucharistię fidem. Quæ sol quidem in se clarissimus; at intellectui perobscurus. 1. Vt de ea dicas licet, Ps. 138. *Nox illuminatio mea est* id est: Fides credita, non intellecta me docet. 2. Atque ita, Psal. 18. *Nox* fidei *nocti* ignorantiæ *indicat scientiam.*

Vtque Lya est, & fructuosa. Fides est, vt Lya, *Gen. 29.* 1. lippa oculis intellectus, filia Labani Dei. 2. At fœcunda meritis operum. *Fides sine operibus mortua est.* Iaco. 2. 3. Et eam natu maiorem par est enubere priorem. Tu dein formosa sequare Rachael Visio diuina. *Credo:* & sic *in carne mea Videbo.* 4. Sed sterilis illa. Recte. Nec enim in visione beata tempus merendi est. 5. Ergo prius necesse illud, Ose. 2. *Sponsabo te mihi in fide*, i. Lyâ lippâ fructuosa; id est, in Rachaele gloriosa. Vtque Lya lippiat; certa tamen est, nec fructu fallit.

Ac infallibilis. Feramus igitur nostram, circa Eucharistiam, lippitudinem; cum infallibilem fide tenemus eiusdem certitudinem.

Est subiugatrix Rationis ac sensuum. III. Memores Fidem sic veteres pinxisse: Virgo visebatur, aureâ vinctum catenâ Regem tenere turbamque populorum subiectam pedibus: in aurem ore mordicus; calicem cum hostia manu ferre. Ita Virgo fides incorrupta, *captiuat intellectum in obsequium fidei*: sensus procul-

cat

cat: reuelat autem *Fides enim ex auditu est.* Rom. 10 Circaq; Eucharistiam exercita præcipue elucescit.

Hocque magis, quo scientiæ minus accedit. Nam ait Aristot. 2. de ani. omnis per sensum oritur scientia: at in Eucharistia sensus accidentium aduersatur, ac negat foris, quód fides intus affirmat. Sic & mens debet abnegare suum scientiæ ministrum sensum, & cæca assentiri iubenti: *Crede. Et hoc age.* Neu dubita. Fides sum, quæ iubeo. *At tanto mirabilior.*

Fide age: & Abrahæ certato: Rom 4. *Qui contra spem in spem credidit, vt fieret pater multarum gentium.* Videbat sterilitatem; & credebat fœcunditatem. Nullam susceperat prolem; & credebat innumeras ex se gentes orituras. Talis Sara est Eucharistia: Tu Abraham esto. Cætera mitte Deo. *A pari, aut Minori.*

Credis in ea, quod audis de ea: *Hoc est Corpus meum*: non quod cernis in ea. Cernis accidentia panis; ac credis substantiam abesse panis, adesse Dei & hominis: ac illius in huius substantiam transisse; Idque Verbo, sed omnipotentiæ; proferente Ministro: sed transsubstantiante Deo. *Mira mirorum.*

Deus *dixit, & facta sunt*: Sacerdos hic dicit, & Facit. Quia *Ego dixi, Dii estis*: nempe per Deum dicentes consecrando, & facientes transsubstantiãdo. Atque horum *Memoriam fecit Mirabilium suorum Misericors, &c.*

PARS II.

De vocabulo: Transsubstantiatio hæreticis exoso.

I. VTinam vox *Transsubstantiatio* & res Catholicis esset in pari honore: quo in odio est hæreticis! Hi, vt ad Nomen Iesu dæmones; sic ad id auditum percellũtur & efferascunt. 2. Tigris, animalium ferocissimũ, & velocissimum rubeo colore viso rabit: Elephas sanguine conspecto ferocit, inque prælia ardet. *1. Mach.* 6. Sic Nouatores ad vocẽ Sanguine rubentẽ, Transsub. ringũtur, & excandescũt. *Hæreticis est 1. Exosa.*

He-

2. Execrabilis.

Hebræi male sibi conscii, & obmurmurationibus insueti, Exod. 20. *Non loquatur*, aiunt, *nobis Dominus: ne forte moriamur.* Tales hæretici murmuratores fugiunt eam diuinam vocem, vt ipsam mortem.

3. Irrisui.

Tametsi alii, ceu Athenienses, Act. 17. *cum audissent resurrectionem mortuorum, quidam irridebant.* Ita isti audita Transsubstantiatione. Nouam esse vociferantur: priscis inauditam; ignoratam Scripturis: barbaram latinis: piis auribus inimicam. An, quia ea sectæ ipsorum fulmen est, ac ruina?

Eam exterminatam volunt.

II. Hinc scilicet hæresis, vt Antiochus, 1. Mach. 1. *accepit altare aureum*, Missa Sacrificium; *& candelabrum eius* Fidem, *& vniuersa eius* vna cum voce hac Transsubstantiationis: *& mensam propositionis* diuinæ, supposita sua abominationis Satanicæ.

Blasphemant.
1 Vt fascinationem.

Hinc 1. Caluinus l. 4. Instit, passim eam appellat incantationem diabolicam illusionem: Quod actionem eam nec sensus, nec ratio capiat. Itane vero? At nec factam in baptismo animæ mutationem capit. Imo nec cibi in stomacho conuersionem sentit. Ergo non fit? Ergo fascinatio fuerit? Quis sensus oui in auem conuersionem, sub putamine factam, capit? Et tamen fit.

2. Vt Deũ malignum.

2. Vviclef alio vsus telo, apud Th. Vvaldensem t. 2. c. 68. & isto. Si vera fiat Transsubstãtiatio: ergo Christus fore Deus ille malignus: quem Manichæi finxerunt, Bona creata annihilantem.

Refelluntur.

III. At draco es Vviclef, *Apoc.* 12. nequicquam annitens stellam hanc è firmamento Ecclesiæ diripere. 2. Blasphemus es Rapsaces, 4. Reg. 18. Translationem appellans monstrum, magiam, chimeram. 3. Noctua es: nictas ad lucem hanc, &

Causa odii.

cæcutis Elymas vel patentibus oculis. Nempe Ioã. 11. *Lux* Eucharistica *in tenebris lucet* seu humanæ igno-

ignorantiæ, seu hæreticæ obstinaciæ: *& tenebræ eam non comprehenderunt* intellectu.

Et Lux ea vocis vno flatu omnes hæreticorum nebulas obiectas difflat. Hinc odium. Audio Trãsubstãtiationẽ, cõtinuo statuo: ergo nõ est hic, quod fuit: estque virtute non naturali, sed diuina: Et nil amplius naturale: sed mere diuinum: adeoque adorandum. Hæc, similiaque vna in voce hac. Et ista hæreticis infesta omnia. 1. Sic Arianis olim vox ὁμοούσιος *Consubstantialis* odium erat ac mucro: Eaque in Nic. Conc. recens seu nata, seu publicata. 2. Ita Nestorio vox θεοτόκος, *Deipara*, intolerabilis videbatur; quia heresi ipsius exitialis. Et ea id tẽporis noua erat: Neutraque in Scripturis: vti neque hæc: *Trinitas*. Num idcirco eliminanda? Absit. *Vis vocabuli est.*

IV. Quin tessera esto Fidelium: qualis vox *Schibboleth* fuerat Iephteanis, *Iud.* 12. ad fusos fugatosque prælio Ephratæos, Iordanem transmittere cupientes, dignoscendos ab Iudæis: qui respondebat *Sibboleth statim iugulabatur in ipso Iordanis transitu.* *Est tessera fidelium.*

Isaac, *Gen.* 27. è voce agnoscebat Iacobum, etsi habitu ementitum. *Vox quidem Iacob: manus autem Esau.* Ita Ecclesiæ Patriarcha Papa Romanus, Senex sexcentenarius supra millenarium; per vocem istam discernit fideles inter & infideles: quam *gens praua & adultera* refugit, & auersatur. *Est vox electorum.*

In Ægypto, Exterminator primogenitorum diaboli, Israelitas ab Sanguine in superliminaribus internoscebat: Et pertransibat. Sic fideles, ex hoc vocis signo rubeo Satan, agnoscit credentes in idem: *& fugit ab eis.* *Est signum salutis.*

PARS

PARS III.

Obiectiones hæreticorum.

De eius antiquitate; quid hæretici.

I. DE eius antiquitate. 1. Lutherus l. de Cap. Bab. c. 1. fingit eam sub annum 1224. ab Innocentio III. at D. Thoma confictam fuisse. 2. Caluinus. Instit. l. 4. c. 16. §. 15. tempore ait S. Bernardi fuisse ignoratam. 3. Kemnitius, tempore Petri Lombardi de Transsubstantiatione nil adhuc certi constitisse decretum.

Sed quid interest; vetus sit, an vox noua. Cum Res sit peruetus ipsa. 1. Dixerit quis: India occidentalis annis abhinc 100. inuenta est, dictaque America: ergo ante non fuit: ergo nomen est execrandum: Iure is exibilabitur. 2. Dixerit: vox ὁμοούσιος sub annum 300. noua fuit: Ergo & res? Occlamabitur: Blasphemia hæc est.

Sed duos hic obiiciunt Achilles: At ficulneos ego ostendam.

Primus. Panis esse non desinit; quin annihiletur: sed annihilatum, non fit transsubstantiatum: ergo panis non fit transsubstantiatus, ac proinde transsubstantiatio nulla est. *Respondeo.* Negando maiorem. Nam panis Esse dum desinit, hoc ipso incipit Esse Sacramenti, fitq; non annihilatio, sed transsubstantiatio: id est: Panis non fit Nihil; sed Aliud. Nā panis dum suum esse amittit; aliud accipit. Sic aqua vinum facta transmutata fuit; non annihilata; licet esse aquæ desierit. Nam non desiit in nihil; Sed in aliud.

Secundus Achilles; scilicet. Sensus circa propria obiecta falli non queunt: at in Eucharistia fallerentur posita transsubstantiatione. Quare sicut S. Patres docebant contra Manichæos, Christum verū esse hominem; quod comederet, dormiret, &c. Ita in

in Eucharistia verum esse panem; quod sit albus, sapidus, &c. Isto se iactat Vviclef, vt insuperabili vallo: Apud Th. Vvald. t. 2. c. 45. *Respondeo.* 1. Sensus non falluntur circa obiecta per se; vt sunt accidentia.

At circa obiecta per accidens falluntur. Sicut substantia videtur per accidens. 2. Deinde non falluntur in obiecto proprio, at in contrario, vel alieno. Vt in stellarum magnitudine: in baculo aquis semimerso: in arboribus visis moueri dum nauigatur. 3. Non falluntur, cum medium, & organum bene disposita sunt. Alioquin trans medium viride alba videntur viridia. Quare in *Sacramento* sensus falluntur in obiecto accidentario, quod est substantia; non in proprio, quod sunt accidentia.

PARS IV.

Credita docetur Transsubstantiatio.

I. CRedit, docetque Ecclesia, fieri in Eucharistia conuersionem totius substantiæ in totam; sine annihilatione, corruptione, vnione Christi ad panem, &c. Sic Fides docet. Sicut viso manna populus attonitus ait, *Man hu?* Interuenien sque Moses docebat ipsum; Exod 16. & Num. 11. *Hic est panis. quem dedit nobis Dominus ad vescendum.* Videbant, tangebant, gustabant: nec tamen, quid esset, agnoscere poterant, sine docente. Ita sensus, ad Sacram Hostiam hæsitantes, & ignorantes, informat Ecclesia. Cui acquiescendum: Sicut Mosi populus credebat.

Fidei dicti, fieri trāsubstantiationem, credendum est

Sed nota. Ad veram conuersionem quatuor esse necessaria. 1. Vt aliquid desinat esse. 2. Vt incipiat aliud. 3. Vt inter esse desinentis

Requisita quatuor transsubstantiationem.

vltimum, & primum incipientis esse; sit connexio sic, vt desitionis virtute fiat successio. 4. Vt ambo termini *à quo*, & *in quem* sint positiui. Atqui hæc quatuor in hac Sacramentali Conuersione conueniunt. Ergo est vera conuersio; & quidem substantiæ in substantiam. Ob primum non est delusio: Vt virgæ Magorũ in serpentes putatitios vertebantur; eratque falsa Conuersio ait *Aug*.18.*Ciu.c*.18. Per secundum, non est corruptio, nec annihilatio. Ob tertium, non sunt duæ actiones; sed vna. Ob quartum, non est corruptio vnius, generatio alterius: vt in naturalibus conuersionibus accidit.

Græcorum vocabula rei eiusdem

Atque istam transsubstantiationem prisci Patres Græci variis, efficacibusque verbis signanter expresserũt. Orig. l.8. cont. Celsum. ἐσθίομεν ἄρτους σῶμα γινομένους. id est, *comedimus panes Corpus factos*. Greg. Nyss. μεταποιεῖσθαι. id est, *transformari*. Theophylacti est vox, μεταστοιχειοῦσθαι. id est. *trãselementari*, &c. S. Patres Latini iisdem verbis inhæserunt; quæ idem sunt, quod *transsubstantiari*. Et hoc sex Concilia vniuersalia confirmarunt, Vercellense, Turon. Lateran. Romanum, Basile. Tridentinum.

Quare, rumpantur vtilia Codro hæretico; negent Transsubstantiationem; quod impossibilem esse credant; At nos cum S. Gregorio credimus, esse factu possibile Deo; quod intellectu impossibile nobis; sed creditu facile. Neque tamen eiusdem desunt rationes.

PARS V.

Rationes pro Eadem.

1. Vt caueatur artolo-

I. RAtio prima Ni vera fieret transsubstantiatio, sed Christi in panem insinuatio; periculum esset

esset ab artololatria simplicibus, qui parum distinguunt: foretque eius gratia dicendum, *Sub hoc est Corpus meum.* *Idolatria.*

Secunda. Augustinus Epist. 117. cap. 6. ait Apostolicas, Constitutiones vetare ne ab ieiunis communicetur. At si Corpus Domini esset sub Pane manente, non posset ieiune sumi. Neque ter ieiune sacrificaretur in nocte Natali Domini. Qui tamen mos durat inde ab annis plus mille; teste *Greg. hom. 8. In Euangelia.* *2. Ne ieiune communicetur*

Tertia. Difficilius est ex nihilo creare, quam ex vno aliud facere: sed illud Deo fuit possibile verbo: ergo & hoc. Sic Hieron. l. 2. Serm. de Eucharistia. Chrysostomus in 26. Matth. Ambrosius l. 4. de Sacramentis Damasc. l. 4. c. idem sic confirmat: *Si tantum valuit sermo Elia, vt ignem de cœlo deponeret: non valebit Christi sermo, vt species mutet elementorum.* *3. Quia possibilis Deo est.*

Quarta. Deus hoc Mirabile persuasurus hominibus, non solum in V. T. miracula præmisit, vt conuersionem virgæ in serpentem: solis stationem fixam in cœlo ad iussum Iosuæ: sed & in Nouo iam mira patrarat: Vt suscitationem Lazari: saturationem quinque millium panib. quinis. Et Institutioni Eucharistiæ sic præfatus est S. Spiritus de eo: Matth. 16. *Sciens, quia omnia dedit ei Pater in manu.* Et ipse fidei de sese professionem à Petro omniũ nomine repetiit: ne tantæ rei institutio possit vlli patere diffidentiæ. *4. Omnipotentiam Christi testatur.*

Quinta. Satan, *Matth. 4.* incertus Diuinitatis Iesu, ex isto periculũ de eo facit: *Dic vt lapides isti panes fiant.* Id quod sine transsubstantiatione fieri nequibat. Dubitabat Satan: at hæretici pernegant: Hocque Satana deteriores sunt. Ideo Dominus de Iuda, cum Capharnaitis non credere realem præsentiam, ait; Ioan. 6. *Nunquid ex vobis vnus diabolus est?* *5. Hæretici sunt deteriores tentatore Satana.*

6. Argentinenses reprobati à Patriarcha.

Sexta. Argentinenses Lutherani ortæ nos inter & ipsos de Transsubstantiatione controuersiæ diremtores Græcos delegerunt. Simul ablegarunt ad Constantinopolitanum Patriarcham; spe, fore eum secundum ipsos pronunciaturum. At reprobauit eosdem; tanto ferocius infremiscentes.

PERORATIO.

VErum, vt Ierichuntini obsessi dedere se obstinate non statuebant: (Arcam interea Israelitis festa cum pompa circumferentibus) demum tamen Illius reuerentiæ vel ipsi muri cessere collapsi, aditumque dedere: Ita quem obstinati cultum Eucharistiæ negant hæretici; cum nos Illi tanto magnificentius deferimus; vt ipsi quoque vici campiq; applaudere videantur. Quo illi impotentius aduersus eam insaniunt.

At Vero tu Isaia, quid iussum tibi? cap. 6. *Sume tibi librum grandem: & scribe in eo stylo hominis: Velociter spolia detrahe; cito prædare.* Grandis liber Sacramentum est: in quo folia tria: Corporis, Animæ, Dei: inuolucrum sunt species: stylus scripturæ est præsentia hominis Christi Dei. Scriptura ipsa est; *velociter* post consecrationem *detrahe* substantiam panis & vini; *cito deprædare* quantitatem extensione, &c.

Et tu, ô homo, iam demum ad Cibum hunc acquiesce: *Nunquid*, ait Iob 6. *rugiet onager, cum habuerit herbam, aut mugiet bos, cum ante præsepe steterit?* Nec Angelis ea obtigit quæ hominibus, cibi felicitas.

Quo minus vel DEO, vel proximo obmurmuremus, ad instar psychicorum Hebræorum: quorum vox ista, Num. 11. *Anima nostra arida est: quis dabit nobis ad vescendum carnes.*

Quin potius læti inuicem, grati Deo concinnamus, Psalm. 103. *Quam magnificata sunt opera tua Domine? Omnia à te expectant, vt des illis escam in tempore. Quis similis tui, Magnificus in sanctitate?* Nullus: Nam *imples omne animal benedictione.*

CONCIO QVARTA.

De admirabili epulo, quod in Eucharistia apparatur.

MIRABILE QVARTVM.

Homo quidam fecit magnam cœnam, & vocauit multos.

Luc. 4.

Mirabile, Ioan. 6. IESVM in monte Hermon hominum 5000. panibus 5. hordeaceis exatiasse sic, vt XII. cophini fragmentorum superarent. At mirabilius, quod ex vno Pane *sumit vnus, sumunt mille, tantum iste, quantum ille, nec sumtus consumitur:* semperque tantum superat, quantum ante erat.

Quo super nos

I. *Quod summa Dei liberalitas: & in hac Cœna præcipue.*

II. *Quis quos vocet ad Cœnam: & cur sic dictam?*

III. *Cœna cur Magna dicatur?*

IV. *De inuitatis generatim.*

V. *De negligentib. Cœnam, cumque Mundo prandentibus.*

VI. *De vecordia negligentium Cœnam hanc.*

PARS I.

Quod summa Dei sit Liberalitas: & in hac Cœna præcipue.

Dei Virtutes in excessu sunt.

I. V*Irtus in mediocritate consistit:* ait Arist. Id verum in hominibus: at in Deo virtutes sunt in excessu. Ideo dicitur, Ps. 23. *Dominus Virtutum, ipse est Rex gloriæ.* Et in Thabor cum eo Elias ac Moses de stupendis eius Virtutibus agentes, *de excessu loquebantur.* Matth. 17.

Vbi liberalitas eius.

Istarũ vna ipsius liberalitas est, quæ mediũ nescit sed omne extremum transgreditur. Hinc Eccl. 43. *Amirabilis magnificentia eius.* 2. Psal. 67. *Magnificentia eius, & virtus in nubibus.* 3. Nimirum quod in plebeis prodigalitas est; id in magnatibus Liberalitas est: In Deo maxime. 4. Vnde tanta eius in creatis reb. ac beneficiis profusio, & Magnificentia prædicatur, Ps. 8. *Domine Dominus noster, quã & admirabile est Nomen tuum in vniuersa terra? Quoniam eleuata est Magnificentia tua, super cœlos.*

Ea præcipue, qua hominem enutrit corporaliter.

Ea vel in solius hominis conseruatione sat elucescit. 1. Quam iam à 5000. annorum enutriuit magnifice? Horrea, penuaria eius, &c. redundant: Aer auibus, aqua piscibus, terra brutis, & frugibus. De his viuit omnibus vnus homo. O mensam? 2. Stupori est Salomonis expensa quotidiana, 3. Reg. 4. *Erat autem cibus eius per dies singulos XXX. cori similæ, LX. farinæ, X. boues pingues, & XX. boues pascuales, & C. arietes excepta venatione ceruorum, caprarum, & bubalorum, & omnium altilium.* Et Oeconomi hæc *necessaria mensæ Regis præbebant tempore suo.* At mirabilior in Domino Dei est occo-

œconomia vinearum, agrorum, syluarum, &c. quæ omnia dant fructuum *in tempore suo.*

II. In signum gratitudinis pro dispensatione tali, iussit in Tabernaculo mensã statui XII. panum propositionis; qui omni Sabbato recentibus mutarentur. *Leu.* 24, *&* 1. *Reg* 21. Id quod etiam figura est Eucharistiæ.

Maxime vero qua spiritaliter.

De cuius mensa iustius dixerit Ecclesia; quam de hortis suis Sponsa; Cant. 7. *In hortis nostris omnia poma noua, & vetera, Dilecte mi seruaui tibi:* Nam Ecclesia tam Figurarum Testamentum Vetus conseruat, quam Nouum Veritatis.

Vidit Ioannes, Apocal. 22. *In medio plateæ eius, & ex vtraque parte fluminis, Lignum vitæ, afferens fructus* XII. *per menses singulos reddens fructum suum*: & folia salubritatẽ ægris afferebant. Ista tametsi alii de Christo, Apostolis, & doctrina eorum interpretentur: quin tamen & de magnificentia Dei hominem enutrientis, accipiantur, nil obstat. Dei enim pro homine cura cum orbe condito cœpit, & perseuerat.

Climax, seu gradatio liberalitatis diuinæ ascendentis vsq; ad Eucharisticam summam.

1. Genes. 2. *Dixitque Deus: Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem semen super terram: & vniuersa ligna terræ, quæ habent in semetipsis sementem generis sui, vt sint vobis in escam.* 2. Nequedum satis. Si ab frugibus forte nauseaturus foret; adiecit Gen. 8. *Omne, quod mouetur, & viuit, erit vobis in cibum.* 3. Neque hic stetit liberalitas eius. Etiam *Panem Angelorum manducauit homo* Manna. 4. Parum adhuc. Addit maximum: Se dat in cibum: Ecce *Hoc est Corpus meum.* Atque ideo Memoriam fecit Mirabilium suorum. Id quod istâ docet parabolâ ipse: *Homo quidam fecit Cœnam magnam.*

PARS II.

Quis quos vocet ad Cœnam: & cur sic dictam.

Ad Cœnã vocat Iesus solus.

I. OMnino ter Maximum est epulum Eucharistiæ Sacramentum. Ad quod Ipse vocat, Matth. 11. *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & Ego reficiam vos,* quasi dicat. Solus sum, qui animas pascere queam. Nam mundus reddit esurientiores. Testis Ps. 16. *Satiabor cum apparuerit gloria,* q. d. esuriens ex mundi surgo mensa: ad aliam adspiro.

1. Et solos cum ipso patientes.

2. Vocantur non otiosi; sed laboriosi, & patientes. Nam multi in mundo laborant: sed Christi Cruce onerati non sunt. 1. Quo item inuitat Dominus, Matt. 11. *Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue.*

2. Neque hoc solum. Adde & istud à proximo: Gal. 6. *Alter alterius onera portate: & sic adimplebitis Legem Christi.*

2. Et proximo compatientes.

3. Et Passionis suæ memores.

3. Quid Ecclesia? *O Sacrum Conuiuium: in quo Christus sumitur: & recolitur memoriam Passionis eius.* Sacrum est, & magnum 1. ob Cibum Christũ: 2. ob Passionem, cuius pretium infinitum est. 1. Sicut Ægyptij, teste *Herodoto. l. 6 & Plut. in conui. sap.* cranium mortui mensis suis inferebant; vt mortis, ac temperantiæ meminissent; qui cibum vitæ tolerandæ sumerent. Simile hic Christus instituit. 2. Huc iussit, *Exod.* 12. superliminaria sanguine Agni conspergi, in quibus is domibus comedebatur: vt remaneret mnymosinon mortis, & occisi. Ita Dominus voluit animas nostras tingi memoria Passionis in Synaxibus.

Eucharistia cur Cœna dicatur.

II. Cœna autem dicitur Sacramentum hoc: quia sic & Paulus 1. Corint 11. *Iam non est Dominicam Cœnam manducare.* Causa 1. Quod id Dominus pridie Passionis post cœnam instituit, sero vespero. 2. Quod magna conuiuia ad vesperum instituta prodantur. Vt 3. Esdr. 3. *Rex Darius fecit*

cœnam magnam. Iud. 6. *Tunc Ozias* Pontifex *suscepit eum*, Achiorem, *in domum suam, & fecit ei cœnam magnam.*

3. Quod, vt cœna est vltima diei refectio: ita Eucharistia. 1. Trina per diem refectio fit. Ientaculum mane dedit Deus tempore Naturæ, in pane Melchisedech, & sacrificio Abelis, & Abrahæ. Prandium in Lege, lautioribus missibus, sed Figurarum, apparatum. Cœnam in Euangelio gratiæ: quæ vltima, & optima refectio est. 2. In nuptiis Canæ, *Ioann.* 2. laudem commeruit Architriclinus, quod *seruarit bonum vinum vsque adhuc*, & ad vltimum. Ita Dominus fecit.

PARS III.

Cœna cur Magna dicatur?

FEcit *Cœnam Magnam.* 1. Quia Ps. 144. *Magnus Dominus, & laudabilis nimis, & magnitudinis eius non est finis.* 2. Quia numerus inuitatorum est magnus. *Venite ad me omnes, qui &c.* 3. Quia fercula sūt magna: Vt Christi Diuinitas, Corpus, Anima, merita, gloria. 1. Magna foret cœna, in qua vnica orbis Phœnix Arabica auis, inferretur. At cœlica Phœnix est Dominus. 2. Finge, cibum esse saporū omnium, deliciarumq; & hunc cœnæ missum fore: quid ea præ cœna foret laude, pretio, honore? Hinc de manna quæ par laus? Ps. 77. *Pluit illis manna ad manducādū: panē cœli dedit eis, cibaria misit eis in abūndantia.* Cibaria. Vnicū manna erat. At in vno omnia. Recte igitur attoniti *Man hu?* Et Ps. 16. *Panē de cœlo præstitisti eis, omne delectamentū in se habentē, & omnē saporē suauitatis.* 3. Iā p̄ hoc vilis est cœna Cleopatræ, q̄ Antonio suo quos apposuit vniones, qui singuli plusquam centum millibus coronatorum æstimabantur. Nam Diuinitas Christi, & Humanitas Vniones quanti sunt? Atq; eas vt emas, suadet idem omnia diuendas. *Matt.* 13.

Cur Magna?
Ob Cibum
1. Vnicum in orbe.
2. Saporūque omniū
3. In quo Deus & Homo insit

4. Omnesq. gratia.

4. Missus fuit priscis, Porcus Troianus dictus, Suffartiebatur is porcus omni genere auium animalculorum, & eduliorum. Ex quo in mensam illato, ea prodibant, velut milites ex equo troiano; Cuius in memoriam is luxus cœperat. Teste *Athenao. l.1 & Macrob. Saturn. l.3. c.12.* Refert Chiliastes in Adagiis, priscos etiam in Principum epulis bouem, aut camelum similiter suffartum inferre consueuisse. Sed insaniæ istæ. At salus ipsa Cœna nostra est. In hac Christi Corpus quantis plenum gratiis est? Ex eo prodeunt robora Martyrum sapientiæ Confessorum, &c. Denique quid non! O magnam cœnam? Ei quæ par?

5. Et omne pretium.

5. C. Caligula Imp. epulum instituit, æstimatum 300000. coronatorum: *quique etiam ex auro panes, & obsonia apposuit,* ait Agellius. Quid istud vel ad pretium Christi, vel ad aurum Charitatis Eucharisticæ? Nugæ?

6. Quin & omne viuens.

6. Deus, *Genes. 8.* Quale dedit epulum? *Omne quod mouetur, & viuit, erit vobis in escam.* Nil tamen & hoc ad Christi escam.

7. Item ordinata omnia diuinitus.

7. Regina Saba cibos, mensam, ministrosque Salomonis intuita, *non habebat vltra spiritum,* 3. Reg. 10. & 2. Par. 9. Exclamat: *Beati viri tui, & beati serui tui hi, qui stant coram te semper, & audiunt sapientiam tuam?* Sed *ecce, plusquam Salomon hic.*

PARS IV.

De inuitatis generatim.

Inuitati omnes accumbunt excluso nemine.

I. ASsuerus, 127. prouinciarum Rex, *Esth.* 1 Principib. suis epulum dedit, continuis 180. dieb. anno regni sui tertio. *Cūq; implerentur dies conuiuii inuitauitq; omnē populū, qui inuētus est in Susan, à maximo, vsq; ad minimū.* Atq; ea dūtaxat figura fuit

Eu-

Eucharistiæ: quam tertio prædicationis suæ anno instituit. Vbi primum *belli triumphatores Duces omnes* attractauit; dein orbem inuitauit. De eo, Isa. 28. *Faciet Dominus exercituum omnibus populis in monte hoc conuiuium pinguium, conuiuium vindemiæ, pinguium medullatorum, vindemiæ defæcatæ.* Idque sub vltimum vitæ Actum.

Inuitati accumbunt excluso nemine.

Sicut Dauid, morti proximus, successori filio de *filiis Berzellai Galaaditis* ita mandat: 3. Reg. 2. *Reddes* illis gratiam; *eruntque comedentes in mensa tua.* Ita Iesus constituto suo Vicerege Petro, & cæteris *Principibus super omnem terram*, quò *memores essent Nominis sui*, dicit: *Hoc facite in mei memoriam* omnibus credituris in me. Beata nostri commendatio!

Idque Iure Testamenti.

II. Sed agitur nobiscum, vt Abraham cum filio agebat. Nascebatur is; lactebatur: demum ablactatur, Gen. 21. *Fecitque Abraham grande conuiuium in die ablactationis.* Ita in Baptismo renascimur: ab Ecclesia informamur: demum sub annos discretionis Pane cœli pascimur: simul Dei Magnificentiam memoramus.

Sed circa annos discretionis.

In nuptijs Canensibus, facto ex aqua vino, Ioan. 2 *Fecit hoc initium signorum Iesus; & manifestauit gloriam suam.* Et vero multo maximam tum, cum aquam figuratam vertit in vinum Veritatis: imo panem & vinum in Corpus verum & Sanguinem. Quare & maximum illud miraculorum est.

Vere nuptiales.

III. Dan. 5. *Balthasar Rex fecit grande conuiuium Optimatibus suis mille: & vnusquisq; secundum suam bibebat ætatem*, ac merita. Maiùs, planeque diuinum Dominus suis, ac nobis. Ergo *Bibite amici, & inebriamini charissimi* omnes, excluso nemine; nisi qui sese excluserit ipse.

Apud Athenienses, prodit A. Gellius, l. 5. Genial. dier. c. 21. *in celebri epulo, quod Sysitiam vocant, tenuiores cum ditioribus vna conueniunt; & aqua-*

Percipitq; gratiam quisq; pro merito.

lem obsoniorum partem ferunt. Idem ibidem ait. *Spartanis communia erant conuiuia, pauperes cum ditioribus eodem vescuntur obsonio.* Ita vt in hymno S. Thomas: *O res mirabilis? Manducat Dominum seruus, pauper, & humilis.*

PARS V.

De negligentibus Cœnam, cumque Mundo prandentibus.

Cœnam posthabentes 1. repudiantur à Deo.

I. *VIllam emi*, Ambitiosus. *Iuga boum emi*, Auarus. *Vxorem duxi*, Luxuriosus. Tria sunt omnia: Et ista genus omne peccantium significant, qui cœnam respuunt: sed suo malo. 1. Ita Assueri Regina Vasthi, Esth. 1. *renuit, & ad Regis imperium, quod per Eunuchos mandauerat, venire contemsit. Vnde iratus Rex, & nimio furore succensus*, &c. eam repudiauit. Væ, renuentibus digne comparere.

2. Ad vltima rediguntur.

2. Talis prodigus, *Lucæ decimoquinto*, spretis paternæ mensæ cupedijs, in sterilem procul regionem abscessit; adque incitas redactus, porco sutulentior, sero demum ad patris domum suspirauit, & vel porcis ipsius compasci optauit. Quanta hæc mutatio? At ex suapte culpa. Infeliciora istis euenient causatoribus, ni resipiscant. Sin': *Famem patientur, vt canes*, Psalmo 58.

3. Infamia perpete notantur.

Infames ab hoc Israelitæ sunt: Numerorum 11. *Recordamur piscium, quos comedebamus in Ægypto gratis. In mentem nobis veniunt cucumeres, porrique, & cœpa, & allia. Anima nostra arida est: nil aliud respiciunt oculi nostri, nisi Man.* Infœlices etiam erunt, quicunque Panem vitæ aspernabuntur: præ opibus, honoribus, voluptatibus: prę-

que

que mundi prandijs: Et his tam noxijs, funestis, feralibus.

II. Prandia mundus habet; non cœnas: Quia illa raptim breuia sunt. Iob 22. *Ducunt in bonis dies suos; & in puncto ad inferna descendunt.* Hem! Sic mundus prandet; vt eodem puncto apud inferos cœnet. Testis Epulo; Luc. 16. *Et sepultus est in inferno.*

Prandet breue mundus.

Leonides Dux Spartanorum, prælium periculumque adituros milites hortatus militari ioco, ait: *Forti animo prandete viri: quasi apud inferos cœnaturi.* Idem suis mundus occinit, heu in quanta irruentibus vltro pericula? At è diuerso: Ioan. 6. *Qui manducauerit ex hoc pane viuet in æternum.*

Sed cœnat in orco, præcipitatus.

Aman mirifice placebat sibi, quod ab Rege, Reginaque solus ad prandium fuisset adhibitus. *Esth. septimo.* At nescijt infœlix, quid exitij serus illi vesper veheret. Adeo recta ex triclinio abijt in malam crucem, littera longa factus suspendiarius. Agite cosmophili, genialiter viuite deliciati cum regina vestra Carne, Mundoque rege: certa vos pœna, nec sera, manet.

Aut aliam in crucem actus.

III. Hanc discite in exemplo Adonibezech tyranni: Iudicum 1. *Septuaginta Reges, amputatis manuum, ac pedum summitatibus colligebant sub mensa* illius *ciborum reliquias.* Is Mundus est: Hi, vos esse contenditis. Et vere nati, renatique Reges veri estis: at quis vos manusque, pedesque truncat? Cur? Ob micilegium; idque sub mensa. Cum regifice, ac diuine ad Christi aram tractari possetis. *Quis furor ô ciues: quæ vos dementia vertit* ab Ara ad haram?

Schema, & Scena mundi.

Cogitate, qualia in Ara? Cant. 5. *Comedi fauum cum melle meo, bibi vinum cum lacte meo:* LXX. ver-

Contra: Cœna beata Ara.

vertunt: *Comedi panem.* Quibus quid dulcius? Ps.30. *Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti,* in Eucharistia, *timentibus te!*

PARS VI.

De Vesania negligentium Cœnam.

Agasones sunt.

I. ET præ hac Ara quisquam sectabitur haras? Quam brutus Saul erat, 1. *Reg.*19. quod asinas patris quæritaret, cursitando per montes, ac saltus tum; cum ab Samuele in Regem vngendus quæreretur? At brutissimus fuisset, si vngenti eum Samueli sese præbere detrectasset. Et vos, *filij hominum vsquequo graui corde? Vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium?* Ps.4.

Sunt Cynomolgi.

Cæsar, ait *Plut. in vita Periclis*, visis Romæ exterarum gentium obambulare Legatis, ac meliteos gestare, & demulcere; quærebat, *Pariuntne apud vos mulieres etiam liberos?* Sugillabat ineptiam; quod debitum liberis amorem canibus præstarent. Peruersius est, debita Deo præstare mundo: ob lutulentam villam perdere auream Ierusalem: ob lenticulam diuendere primogenituram. Vah Esauitas!

Sunt terræ filij lutulenti.

II. Quę vero dementia, villam emere mundi nec visam prius? Quasi tantę is sit fidei: extraque omnē suspicionem. Formosa, & famosa Lais, vile scortum ex forma, & corpore questum faciebat. Cum ab Demosthene, pro corporis vsu mille drachmas atticas postulasset; is ait: *Tanti pœnitere non emam.* A. Gell. l. 1. c. 8. Majoris stat vsus mundi, eiusque pœnitere, imo æternum cruciari.

Sunt bruta subiugata mundo.

Adhæc, *quinque iuga boum emi:* Misera mancipia! Vnum est iugum Christi; quinque mundi. Et hæc

hæc intolerabilia ſubeuntur: ſuaue illud excutitur. Digni brutorum iuga ſubeuntes, quibus, quod Nabuchodonoſori, eueniat: Dan. 4. *Eijcient te ab hominibus, & cum beſtiis, feriiſq; erit habitatio tua, & fœnum vt bos comedes* Iuſte, Quia, Pſ. 48. *Homo, cum in honore eſſet nō intellexit, comparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis.* Qui noluit honorem diuinæ menſæ, meretur horrorem gehennæ.

III. Denique ſunt, quos caro putida abſtinet ab hac Cœna. Quo quid fœdius? 1. Fieri autē, Abimelech docet: 1. Reg. 25. *Non habeo laicos panes, ſed tantum panem ſanctum. Si mundi ſunt pueri, maxime à mulieribus, manducent,* quaſi dicat: Venus profana Sacramentis eſt indigna. Abſorbet animā in fœdum ſenſum, vt exurgere ſat nequeat in Deū. — *5. Sunt polluti.* *Inhabiles deuotioni.*

2. Hieronymus *to. 2. Epiſt l. 1. cont. Iouin.* refert, Hirtium ſororem ſuam obtuliſſe Ciceroni in coniugem, poſt repudiatam Terentiam: Sed Ciceronē reſpondiſſe: *Non poſſum philoſophiæ ſimul, & vxori vacare.* At ſublimis philoſophia eſt deuotio, & vxor fera, caro. Vtrique vacare valet nemo. Ecce, cæteri dicebant: *Non poſſum venire, rogo te, habe me excuſatum*: At vxorius præfracte ait: *Non poſſum ire.* — *Excordes.*

O excæcans libido! Quantum rationem ex homine exuit, tantum brutum induit. Vere Oſe. 4. *Fornicatio, & ebrietas auferunt cor.* Vt hæc cerebrum rotat, ſopitque animum: ſic & illa. Phidias, nobilis ſculptor, Venerem finxit hirco inſidentem, vt fœtidam, & inſiſtentem teſtudini, vt excordem. Nam Ariſt. ait hoc animal vnum omnium corde carere. Dauidi adulteranti num quod fuerat cor? Quia excors erat, iccirco orabat Pſal. 50. *Cor mundum crea in me Deus.* Heu! quo ex quanto vir recidit tantus? Et per rem male vxoriam. — *Hirci Veneris.*

CON-

CONCIO QVINTA.

De admirabili ratione, qua Christus in hoc Sacramento continetur.

MIRABILE QVINTVM.

Memoriam fecit Mirabilium suorum, misericors & miserator Dominus, &c. Psalm. 110.

BEthsamitæ, 1 *Regum 6.* Arcam curiosius, ac irreuerentius inspectantes; pœnas morte dedere. Idem foret metuendum mihi, interiora V. Sacramenti indagaturo; ni cordium Scrutator nosset abesse animo curiositatem meo, & irreuerentiam.

Quare Deo fretus nunc ista

I. *Quarum rerum monimentum sit hoc Sacramentum?*

II. *De Existentia modo, & Quantitatis loco.*

III. *De Contento quando, & diuiso.*

IV. *De existentia eiusdem pluribus in locis, sine loco tamen proprio.*

V. *De existentia Accidentium.*

VI. *Reijciuntur sensus in hac causa iudices.*

PARS I.

Quarum rerum monimentum sit hoc Sacramentum?

Sacramentum est

I. HOste, belloque debellato: republ. constituta: stabilita pace victores tropæa, arcus, pyra-

pyramidesque statuunt, *gloria causa*, & *memoria*. Ita IESVS Lege stabilita gratiæ, deuicto peccato, orco, &c. Mirabilium Colossum statuit V. Sacramentum. Additque epigrapha: *Hoc, quotiescunque feceritis, in mei memoriam facietis*. Mat. 26. *monimentum* *1. Gloria.*

2. Et Ioseph quoque decessurus mandabat: Genesis quinquagesimo. *Asportate ossa mea de loco isto*: quasi paternæ virtutis mnymosina ac monimenta posteris futura. IESVS autem viuum Corpus ac sanguinem tradidit, vitæ, doctrinæ, mortisque monimenta. Ideo, 1 Cor. 11. *Mortem Domini annunciabitis, donec veniat*. *2. Vita acta.*

3. Eadem ex causa Dauid, 1. *Regum 17 & 21* gladium, Goliathæ obtruncatorem, armaque eiusdem, in Tabernaculo suspendit, inuolutus pallio. Christus victricia Humanitatis suæ arma in Ecclesia deposuit, speciebus panis ac vini inuoluta. *3. Victoria.*

II. 4. Ad memoriam rerum in deserto gestarum, iussu Dei, manna Iudæi asseruabant, & *Arcam*, Hebr. 9. *circumtectam ex omni parte auro: in qua vrna aurea, habens manna*; & virga Aaron, quæ fronduerat. Ita Iesus suum Corpus ac Sanguinem in aurea Eucharistia dat asseruandum, & mandat. *Hoc facite in meam commemorationem*. *4. Beneficij.*

5. Iosias, vt verum Dei cultum stabiliret, 4. Reg. 23 *contriuit statuas, & succidit Lucos, repleuitque loca eorum ossibus mortuorum*. Ita Iesus eodem fine aras Synagogæ, figuras, ceremonias, sacrificia aboleuit, repleuitque eorum loca Corporis & Sanguinis sui Sacramento. *5. Cultus Dei.*

6. Artemisia, Regina Cariæ, teste *Plinio libro 36. cap. 5. & Herodoto libr. 7.* cineres coniugis demortui vino mistas imbibit, simul ei Mausolæum condidit, quod è septem miraculis orbis *6. Amoris ac honoris.*

vnum

vnum semper est habitum. Ita Iesus se in cibum dedit, amoris testem, Eucharistiam instituit, vt Mausolæum memoriæ sempiternæ, & miraculum miraculorum.

7. *Adorationis.*

III. 7. Nabuchodonosor, Dan. 3. se Deum admiratus ita mandabat: *In hora, qua audieritis sonitum tubæ, adorate statuam auream, quam statuit: Si quis autem non prostratus adorauerit, eadem hora mittetur in fornacem ignis ardentis.* Sic ille sacrilegus: At Iesus Rex iustus non sui duntaxat statuam, sed Ipsum sese in Eucharistia proposuit adorandum: Iuxta Ps. 98. *Adorate scabellum pedum eius.*

8. *Salutis ac Sanitatis.*

8. Serpens æneus, *Num.* 21. erectus sanandis morsis, aspicientibus eum, dein idem assetuatus fuit, & (licet male;) cultus. Ipsi non solum Crux, & Crucifixus est similis; sed & Eucharistia, in sanatione, assetuatione, cultuque debito.

9. *Conditoris ac Reparatoris.*

9. Vrbis conditor, vt sui extet memoria, se in erecta statua proponit æternaturus. *Rex, Regum, & Dominus Dominantium.* Apoc. 19. *Ipse fundauit Eam Altissimus* Ecclesiam Psalm. 86. & regnum condidit, de quo Psalm. 144. *Regnum tuum, regnum omnium sæculorum:* Vtque eum se Auctorem testaretur perenniter, & in Eucharistia se proposuit: & dictum istud facto impleuit. *Ecce ego vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi.* Atque ita *Memoriam fecit Mirabilium suorum*, &c.

PARS II.

De existentia modo, & quantitatis loco.

Corporis Christi

I. TEt Sanctissimum Corpus Christi incipit esse sub speciebus, non generatione, non motu loca-

locali: ſed vera conuerſione. 1. Vt in augmentatione hominis per cibum, in parte ad corpus hominis accedente, anima incipit eſſe, & informare. 2. Item in abſciſſo membro deſinit eſſe, & informare: Neque tamen ipſa vel augetur, vel truncatur. 3. Ita quod in mundo naſcitur, aut interit; in eo Deus incipit (ſuo modo,) eſſe, aut deſinit: Neque tamen mutationi eſt vlli obnoxius; nec motu locali accedit, vel recedit. Ita in Euchariſtia Corpus Chriſti, prolatis *Verbis Inſtitutionis*, non creatur; non loco mouetur; non cœlum deſerit, vt in altari ſit; ſed eſſe incipit. S. Thom. p. 3. ait. Corpora ſunt in loco circumſcriptiue: Angeli definitiue: Deus vbique indefinite: Chriſtus in Euchariſtia neutro modo; neque vel in loco eſt: at Species ſunt circumſcriptæ. Mirum! *modus eſſendi eſt conuerſio.*

II. Mirius: In tantula Hoſtiola Tantum Totum adeſſe; quantus qualiſque pependit in Cruce, ſepultuſque reſurrexit; & dextræ Patris aſſidet. Hic omnia Quantitatis, ſituſque axiomata fallunt iacentque irrita. Quia hic noua omnia. 1. Corpus eſt hic, ſed non in loco. 2. Eſt magnum; ſed non extenſum. 3. Habet partes; ſed non extra partes, & incircumſcriptas, & indefinitas. Simulque omnes; tanquam rei ſubſtantia: quæ manet; etiam mutatis accidentibus quantitatis. Quia per ſe ſubſiſtit, & diuidi nequit: nec partem habet extra partem; niſi mediante quantitate: cuius eſt extendi, & diuidi. Huic quantitati tamen ſubſtantia ſe attemperat coextendendo: (ſicut anima) vt ſit tota in toto, & tota in partibus ſingulis. *Eius quantitas eſt ſine loco.*

Iam ſi aliquando quantitas ſubſtantiam regat, eam ad ſe attrahendo, vt locum occupet: Cur non & viciſſim aliquando ſubſtantia quantitatem cogat ad ſuam naturam, vt eam in loco ſtatuat, nec locum tamen occupet? *Demõſtratur 1. ratione id fieri poſſe.*

Et hoc in Euchariſtia vſu venit, vbi ſubſtantia

est pars princeps; pars minima quantitas specierum. 1. Hinc cum nulla sit extensio Substantiæ; ideo Corpus Christi, quantumuis magnum, potest esse totum in qualibet minima particula hostiolæ; nec locum occupare. 2. Ita nimirum Sanctum Corpus idem clauso exiuit vtero Virginis: Clauso sepulchro: Clausis ianuis intrauit, & corpore corpus penetrauit; nec locum occupauit. 3. Atque istud, vt sit mirabile; non tamen Deo est impossibile, & nobis non irrationabile.

2. Factum & alias esse

3. Factum simile.

3. Audi ratiocinantem Dominum, cum de sui Corporis Sumtione doceret, Ioann. *6. Hoc vos scandalizat? Si ergo videritis Filium hominis ascendentem, vbi erat prius*, quasi dicat. Quo possum corpore super omnia elementa vi propria ascendere: eodem possum & me vescendum tradere.

4. Aliud simile.

4. Item Deo est possibile, vt camelus, tantus quantus, per foramen acus transeat. *Matt*. 10. *Luca* 18. Ergo & vt Corpus suum sit in qualibet particula hostiæ consecratæ totum. Qui enim potest, quod maius, potest & quod minus. Sed minor est proportio cameli ad foramen acus, quam corporis humani ad particulam. Ergo.

PARS III.

De Contento quanto & Diuiso.

1. Artesiciata, minima ex maximis facta.

I. Mirata sit antiquitas, Phidiam in clypeo Mineruæ totum orbem, cum singulis partibus expressis, efformare potuisse. 2. Mirmecidem quoque currum, & nauim cum omni instrumento perficere, nec tamen maiorem, quam a lula muscæ tegeretur.

2. Figura.

Sint admirati Hebræi, *Exod. 16*, hunc minus illũ plus

plus mannæ colligere, neutrum vero plus habere: factum tamen videbant, fieri quod posse negassent, & cuius facti modum nesciebant. Nos in re haud paulo diuiniore simile geri & scimus, & credimus, & adoramus.

Primus homo morsu vno pomi vnius peccauit tantum, tantumque mortis hausit; quantum, si omnia poma deuorasset, teste *Ruperto in Exo* 17. Sic, qui visu minimam Sacræ Hostiæ particulam sumserit; tantum sumit, quantum, qui maximam, aut mille hostias. 3. *Simile.*

Manna fuit ad instar seminis Coriandri: at de hoc, etsi minimo, scribit Plinius, si plures diuidatur in partes, hęque serãtur, singulas æque procrescere, fructuque multiplicari, sicut quodque totum. Ita, si hoc diuisum surgat integrũ, & integrum plus non habeat, quam diuisum: cur simile in Sacramento inficiabimur posse Deum? 4. *Aliud simile.*

Porro, frangatur, corrumpatur Sacra Hostia: non tamen Corpus Domini frangitur, vel corrumpitur, sed species. Adeo illud est incorruptibile, & substantia indiuisibilis. Liquet ex anima in corpore. 1. Hinc Diuus Thomas in hymno. *Contentũ est indiuisibile.*

Nulla rei fit scissura,
Signi tantum fit fractura
Qua nec status, nec statura
Signati minuitur: Et, *Integer accipitur.*

2. Fregeris speculum, in quo integro vnam obiectæ rei faciem vidisti, iam in fracti partibus eandem videbis singulis totam, totiesque multiplicatam numero, & tamen vnam, specie. Sic in particulis Corpus Domini numeratur, vnum permanens. *Simile.*

3. Nimirum, vetuit Deus, *Exod.* 12. totum comedi Agnum paschalem, *Os non comminuetis ex eo.* Quod ibi figurans non licuit frangi; id *Figura.*

hic figuratum non potest frangi. Ita nec in cruce frangi se voluit, vbi frangi potuit. Ioan. 16. *Ad Iesum autem cum venissent, cum viderent eum iam mortuum; non fregerunt eius crura.*

4. Leuit. 1. *De turturibus, & pullis columbæ offeret Sacerdos ad altare, & retorto ad collum capite*: non præsecto, aut confracto. Ita 1. is, cuius *vox turturis audita est in terra nostra*, Canticorum 2. & offertur in Missa, & sumitur in Eucharistia integer. 2. Caput Ecclesiæ CHRISTVS ab Ecclesia nunquam separatur: quia est *Emanuel*, id est, *Nobiscum Deus*: Estque præsens, modo sacramentali: absens in cœlis specie propria.

PARS IV.

De existentia eiusdem pluribus in locis sine loco proprio.

CORpus Domini est simul eodem instanti pluribus in locis, locum non occupans. Isto humana ratio quidem percellitur: sed Christo possibile factu redditur. 1. Liquet similibus.

1. *Simile.*

Vnius vox vna in auribus singulis audientium existit tota. Quod in accidente facit natura: id Deus in substantia, vt Corpus vnum adsit pluribus in locis.

2. *Ratio.*

2. Fauet ratio. Si enim credere tenemur, in Natiuitate, Resurrectione, Ascensione, ingressione ianuis clausis, duo corpora se penetrantia in eodem extitisse loco simul: cur non pariter & vicissim vnum corpus in pluribus locis sistere se diuinitus nequeat?

3. *Facta similia.*

3. Dictis fauent facta Scripturæ. 1. Christus sedet à dextris Patris. Psal. 109. *Sede à dextris meis.*

Et

Et tamen, 1. Cor. 15. *nouissime omnium, tanquam abortiuo, visus est mihi* Paulo in terris.

2. Paulus, in terra permanens viuus, raptus est in tertium cœlum. *2. Cor. 12.* Neque tamen anima fuit à corpore separata: quia hæc mors ipsa fuisset. Ergo vnus fuit simul duobus in locis, quo idcunque modo.

3. Adhæc, maior est repugnantia, Naturam vnam in pluribus esse personis: vt in Deo: quam corpus vnum in pluribus esse locis: vt in Sacramento. Sed illud est, & credimus: ergo magis & hoc.

PARS V.

De existentiæ inuisibilitate.

I. CORpus Domini per se est in Sacramento inuisibile, visibile tamen per accidens in speciebus.

Contra, videri vult triumphare Caluinus hoc Achille: Ioan. 20. *Palpate, & videte, quoniam spiritus carnem & ossa non habet.* Ergo, si Corpus verum adesset, videri posset: sed non videtur; ergo nec adest. *Obiectio.*

Nego vtramque sequelam. Quia etsi vera sit enunciatio illa: Omne, quod corpus habet, potest palpari & videri: Falsa tamen est illa: Omne, quod corpus habet, potest, vel debet semper actu palpari, & videri. 1. Nam corpus quoque Christi, *Luce 24.* euanuit ex oculis discipulorum, id est, inuisibile factum fuit. 2. Item *Ioann. 8.* Dominus præcipitandus ab Iudæis, se reddens inuisibilem, *per medium illorum ibat.* 3. Magi possunt sua corpora sistere coram oculis inuisibilia: Item & dæmones aliud procul allatum alteri inuisibili *Resolutio.* *Confirmatio.*

possunt substituere. Quare Deum plus posse facere.

4. Quid? quod in rerum natura sint corpora; & ea tamen nobis inuisibilia: Vt aer, & ignis elementaris. Etidem in Corpore Christi negabitur?

Oculi fallunt, non fides.

II. Parcite hic oculis: fauete Fide, ac animis pijs. 1. Deumque adorate speciebus inuolutum in Sacramento; sicut *Magi procidentes adorauerunt eum*, pannis inuolutum in præsepio. *Matthæi secundo* Illos stella; nos fides ductat, & Ecclesia. Facessite sensus: procul ite profani. 2. Et boni Isaac caligabant oculi: filium is palpatum non agnoscebat: sed auditum: Genes. 17. *Vox quidem Iacob; manus autem Esau*. Ita & hic de Sacramento *fides ex auditu est*; non visu.

Figura mysterij profundi.

Qualis ergo, Genesis vigesimoquarto, *deambulabat Isaac per viam, quæ ducit ad puteum, cuius nomen est Videntis, & Viuentis*: Tales nos ad hoc quouis puteo profundius Sacramentum *Viuentis*: Ioannis decimoquarto: *Ego sum Via, Veritas, & Vita*: Itemque *Videntis* ex eo omnia, vti ex cœlo: sed velati & abditi. Nam, Canticor. 2. *Stat post parietem nostrum, prospiciens per cancellos* specierum visibilium inuisibilis.

PARS V.

De existentia Accidentium.

I. Accidentia specierum in hoc Sacramento sunt sine subiecto. Nam eorum proprium subiectum substantia panis, desijt; & substantia Christi eis non seruit. Mirum! Cum accidentium

esse sit alteri *inesse*: hic autem nulli insunt; & tamen sunt.

Istud Lutherus, & Caluinus ipsi etiam Deo negant possibile esse. Ea de causa, ne Omnipotentiam DEI infringant, scilicet; *Lutherus* quidem, cum permanente panis substantia iungit & CHRISTI substantiam. *Caluinus* autem, hanc realem adesse pernegat. Prius tamen hanc concedere vult, quam assentiri, quod accidentia sint absque subiecto. *Hæretici hic sunt.*

At bis infœlices sunt. Nam & infideles Christiani; & imperiti Philosophi. 1. Imperiti: Quia Physica docet: Quicquid potest causa secunda; id potest quoque prima; & eo amplius. Sed DEVS est Causa omnium prima: Ioann. primo. *Omnia per ipsum facta sunt.* Ergo quod potest per creaturas, id potest etiam sine ijsdem solus. Atqui per Subiectum conseruat accidentia in eo: ergo potest hæc etiam sine illo conseruare separata. *1. Imperiti physici.*

2. Deinde infideles sunt. 1. Quia Substantia potest subsistere, non in se, vel in sua subsistentia: Vt Humanitas Christi non in sua, sed Verbi subsistentia: Et hoc credunt illi: Ergo multo magis possunt accidentia subsistere sine suo subiecto. Et hoc tamen non credunt illi; quod creditu facilius est. Ergo infideles sunt. *2. Infideles Christiani.*

II. Ad hæc nego de essentia Accidentium esse τὸ *inesse subiecto*. Sic Patres ex Philosophis. 1. *Sanct. Basil. homil. 2. & 6. de hexamer.* asserit, lumen, primo die creatum triduo fuisse sine subiecto proprio solis; qui die quarto postmodum creatus est; tuncque illi lumen inditum fuisse. 2. *Thomas Waldens. tom. 2. c. 76.* plura adducit talia.

3. Et *Arist.* 3 *de Anim.* *cap.* 6. ait, aliud esse magnitudinem, & aliud magnitudinis esse. Si ergo accidentis Existentia est distincta ab Essentia eiusdem, multo magis distincta est Inhærentia illius: quæ tantum est modus Existentiæ, non Essentiæ. 4. Quid, quod Aristoteles *l.* 9. *Phys.* *c.*58. quærat; An, si daretur *Vacuum* ab omni corpore, esse in eo sonus, aut color, id est, accidens possit? Quod frustra quæreret, si Accidens sine subiecto, hoc est, in Vacuo, subsistere posse naturæ duceret impossibile.

Doctrina Orthodoxa.

II. Quapropter ita statuimus. In accidentibus duo sunt, *Esse* suum, & *Inhærere*. In Sacramento illud *esse* ipsis permanet, hoc *inhærere*, DEVS eis aufert. Ideo sunt, & non inhærent. 1. Vt in igne duo sunt, Lucere, & Vrere; ignis tamen Babylonicus non vssit. Quia Deus id suspendit. Id tamen esse fateor supra naturæ cursum ac ordinem, non contra eum. 2. Et Dei vox, quæ substantijs & accidentibus *esse* dedit, potest circa eorundem *existere*, vti vult, disponere.

3. Audi Ambrosium libro de Initiand. cap. 10. *Dixit & facta sunt. Sermo ergo Christi ex nihilo faciens quod nouerat, non potest ea, quæ sunt, mutare in id, quod significant?*

PARS VI.

Reijciuntur sensus in hac causa iudices.

Nitendum hic Dei omnipotētia

I. ABrahæ, ac Saræ sterilibus prolem Deus promittens, vt fidem eis faceret, de omnipotentia quasi protestatur, sic præfatus. *Ego sum Deus omnipotens,* Gen. 17. q. d. Si rationem consulueris, impos-

impossibile videbitur. Ita hic; sensus errat, & nil videt: Ratio aliquid; Fides totum. Et ea de Omnipotentia est basis Symboli: *Credo in Deum Patrem omnipotentem.*

Omnino sensus toto cœlo errant. 1. Vt Iacob, vestib. indutus Esau, Esau esse putabatur; qui tñ ideo non erat, *Gen. 27.* Ita hic sensui putatur esse panis; sed non Fidei & Veritati. 2 Euenit sensibus, quod, *1. Reg. 19.* satellitibus Saul. Hi quærebant Dauidem in lecto; & inueniebant solam eius statuam; quam Michol supposuerat, pellibus obtectam hædinis. Ita sola hic accidentia sensus inueniunt, ablatâ panis substantiâ. *Sensus falluntur & fallunt.*

Ioseph, ab hera appellatus, relicto pallio *fugit, & egressus est*, Gen. 39. Ita panis substantia, ab Mysta Consecratione pronunciata, fugit relictis accidentibus in manu illius; Ne illa scilicet in Dominum peccet; qui eã vult id esse, quod dicit, *Hoc est corpus meum.*

II. In suo se foro sensus iudices inferiores contineant. Eorum est iudicare de naturali accidentiũ, & actuali inhærentia: non de eorum supernaturali separatione. In hac à iudice sensu appellatur ad Fidem iudicem proprium: Vt Paulus quondã à Festo appellauit ad Cæsarem, Act. 25. *Quis te*, Sensus, *cõstituit iudicem* talium articulorum fidei? *Exod. 2.* Rationi oportet obedias; hocque magis Fidei. Tuum scire hic nolo; volo τὸ credere Fidei. *Iudices esse nequeunt.*

In Rebeccæ vtero pax nulla erat, *Gen. 25.* quod in eo essent aduersarii duo. Ita nec in anima; quamdiu sensus cum fide pugnauerit. Idcirco Dauid in Spiritu prius, ait Ps. 115. *Credidi; propter quod locutus sum.* Ac tum deinde sensum refutans ait: *Ego dixi in excessu meo* fidei; *omnis homo mendax.* Ita Christiani animam ac linguam, quoad Sacramentum hoc; regat Fides; non sensus. Quia Deus *memoriam fecit Mirabilium suorum, &c.* *Aduersantur Fidei.*

Et vero quid mirabilius; quam ad Verbum hominis mox adesse Deum? Magna vis verborum Iosuæ, solem in axe sistentium. *Ios.* 10. At maior Sacerdotis, verbo dicta mirabilia patrantis. Psal. 103. *Quam magnificata sunt opera tua Domine? Omnia in Sapientia fecisti, &c.*

CONCIO SEXTA.

De admirandis SS. Eucharistiæ effectibus.

MIRABILE SEXTVM.

Memoriam fecit Mirabilium suorum misericors & &c.
Psal. 110.

DOmus, 2. *Reg.* 6. Obed Edom Leuitæ multis ac magnis felicitatibus gratiarum abs Deo mactabatur; quod paucos in ea menses Arca fuisset commorata. Si potuit id prototypō non in domum: quid non viua, & Diua Veritas in animam conferre poterit?

Quare nos in præsens

I. *Quod Dei beneficia nutrientis nos obligent.*
II. *De Effectibus Eucharistiæ in anima quoad peccata, & opera mortificata.*
III. *Effectus alii spiritales.*
IV. *Quod Communionis vis maxima sit ad charitatem.*
V. *Communio valet ad corroborandum cor.*
VI. *De Effectibus Eucharistiæ corporalibus.*
VII. *Miscellaneum effectuum Eucharisticorum.*

PARS

PARS I.

Dei benefacta nutritoris alumnos obligant.

I. CVm cætera Dei beneficia; tum illa nos alentis alumnos sic obligant; vt animam Deo debeamus Altori. 1. Exemplum, & argumentum est Iacob; qui factus olim velut exul, & egens; & peiora metuens sic orat. Gen. 28. *Si fuerit Dominus mecum, & dederit mihi panem ad vescendum, & vestem ad induendum : erit mihi Dominus in Deum & cæt.* Promissum hoc; imo Votum est : seu potius professio debiti, iam voto accedente plus debiti. *1. Exemplo.*

2. Illius monuit Israelitas Deus, Deut. 8. *Recorderis cuncti itineris, per quod adduxit te Dominus Deus tuus 40. annis per desertũ: & dedit tibi cibum mãna: quod ignorabas tu, & patres tui.* quasi dicat. Multum debes, quod sim Creator tuus : at plus, quod benefactor. *2. Dei oraculo.*

3. Agnouit hoc, & æstimauit debitum turba, ab Domino satiata panibus quinque, & pisculis duobus. Quibus ita se deuinctus rebantur, Ioan. 6. vt etiam *venturi essent, vt raperent eum, & facerent Regem.* *3. Totius populi testimonio.*

II. Nimiumne hoc? Ego amplius pronuncio: DEVS vel hoc vno meretur adorari; quia nos enutrire dignatur, & corpora pascere : sileo animas. *Nostri sustentatio facit, vt Deo debeatur adoratio.*

1. Quid? Ioseph, *Gen.* 41. quod Ægypti frumentator esset prouidus primum; dein par dispensator prudens & æquus; meruit secundas à Rege, ac nomen Saluatoris mundi : idque Regis edicto, & omnium consensu. At quanto maiora Deus orbi vniuerso? totque sæculis? 2. Nam si sponsa in maximis id beneficiis numerat, quod præ-

prædicat, Cant. 1. *Introduxit me in cellaria sua*: recreando corpori: in quantis erit reponendum, quotidie ad Sacramenta admitti; pascendæ animæ?

Inuectiua ĩ ingratos. III. Quo detestabilior immemoris beneficiorum est animi vitium: dicã flagitium. 1. Quo de ita Deus, Isa. 19. *Filios enutriui: ipsi vero spreuerunt me.* Atqui Christianis *dedit potestatem filios Dei fieri*: & eos enutrit in cœli, terræque deliciis. Et adhuc illi pro bonis mala retribuent? 2. Iuste queritur, & exprobrat, Deut. 32. *Incrassatus, dilatatus, impinguatus* postea *recalcitrauit*. Ipsius autem Corpore cibatos recalcitrare, hoc demum minime ferendum est. 3. *Si inimicus maledixisset mihi, sustinuissem vtique: tu vero homo vnanimis, dux meus, & notus meus, qui simul mecum dulces capiebat cibos*, Ps. 54. At iam etiam diuinos capimus ad Aram: & maledicemus? Quæ hic erit, ira metuenda Numinis? Istane est pia, quam *memoriam fecit mirabilium suorum Deus.*

PARS II.

De Effectibus Eucharistiæ in Anima quoad peccata, & opera mortificata.

Eucharistia est trinominis. I. EVcharistia potissimũ trinominis audit apud *D. Th. p. 3. q. 75.* Idq; ob trinam temporis differentiam. *Hostia* ob præteritum Passionis: quod oblati Domini pro nobis memoriam refricet. *Communio*, ob præsens: quo Synaxes agimus, vt vniti cum Christo maneamus. *Viaticum*, ob futurum: quo decessuri optamus prouideri.

Hæreses. 1. Lutherus Conc. de præparat. ad Eucharistiã docet, primum effectum huius Sacramenti esse Remissionem peccatorum: Eoq; dignius accedi, quo pluri-

pluribus & grauioribus onustum peccatis : Nec præuia Confessione opus ; fidem sufficere solam. Sic & Kemnitius,&c. 2. Caluinus contra: præuiam pœnitentiam necessariam esse ad hominem prius iustificandum : fidem & charitatem ad cœnandum.

II. *Conc.Trid.sess.13.c* 2.ait, Effectum Eucharistiæ præcipuum esse,nutricationem animæ ad præseruandum à peccato : Et præuia opus pœnitentia. 1. Docetur Ioan. 6. Nusquam dicitur institutum ad remissionem peccatorum:sed ad vitam. 2. Dominus ipse ait: *Caro mea vere est cibus : & sanguis meus vere est potus.* Ergo est alimentum. At hoc datur viuis, non mortuis in peccato. 3. Figuris patet idem. 1. Agnus paschalis non nisi ab purificatis comedi poterat: *Num* 9. 2. *Par*.30. 2. Ab impollutis Panes propositionis. 1. *Reg*. 21. 3. Vescens de Sacrificiis immundus, reus mortis iudicatur : *Leu.* 22. 4. Et Dominus prius abluit pedes Apostolis; quam eos communicaret *Ioan*.13. 5. Et *Matth.* 22. male illi, qui sine veste nuptiali comparuit in nuptiis. 6. Demum ita iubetur 1. Cor.11. *Probet se ipsum homo, & sic de pane illo edat.*

V. Communio est ad cibandam animam: non ad peccatorum remissionē instituta.

III. Istud tamen operatur Eucharistia: Peccata venialia directe remittit : & opera per peccatum mortificata reuiuificat. 1. Sicut Elisæus, 4.*Reg*.4 viduæ Sunamitidis ingressus domum, reuocauit ad vitam filium ; oleumque illi ac farinam multiplicauit : Ita hoc Sacramentum resuscitat mortificata opera; & gratiam exauget ac meritorum farinam.

2. Reuiuificat opera mortificata.

2. Sicut item 2.*Mach*.1.abductis in Babyl.captiuitatem Iudæis , ignis sacer in puteo abditus annis LXX. delituit:Reducti eum requisierunt , *& non inuenerunt ignem, sed aquam crassam. Et tempus erat, quo Sol refulsit, qui prius erat in nubilo, accensus est ignis magnus, ita vt omnes mirarentur.* Ita ab-

3. Reaccendit charitatem.

abductis in peccati captiuitatem ignis charitatis abditur, aquescunt opera bona animæ. At hac è seruitute vindicata, sol gratiæ illa quoque reaccendit in Eucharistia. 3. Vti radix ἀπογίζις proditur tacta sole igniri: ita salutis nostræ radices merita mortificata, &c. Hæc forte Psal. 17. *Carbones succensi sunt ab eo.*

4. Retardat à peccatis admissaque absorbet obliuione.

4. Arca ad Iordanem perlatâ hic sese pandebat, stantibus aquis superioribus, inque montem cumulatis: at inferioribus in mare mortuum delapsis, Ios. 3. *vsquequo omnino deficerent.* Sic Eucharistia ad animam pertingente peccata ventura retardantur: præterita deficiunt in abysso misericordiæ absorpta. Id miratus, ait Psal. 113. *Quid est tibi mare, quod fugisti? Et tu Iordanis, quia conuersus es retrorsum?* At in Eucharistia, iusta idem admiratione dignius est. Ad eam habitus peccandi, & affectus retracti retrocedunt: flammæ desideriorum merguntur.

PARS III.

Effectus alii spiritales.

5 Concupiscentias restinguit & restringit.

6. Passiones regit.

I. PLane sicut in camino babylonico tres pueri seruati sunt illæsi; quia Dan. 3. *species quarti similis filio Dei* Ita in mundo, camino concupiscentiarum, Eucharistia sic flammas continet, vt communicatis animabus minus noceant.

Vidit Ezechiel currum trahi triumphalem ab animalibus 4. diuersis, *cap. 10.* Sed quia spiritus Domini erat in rotis: & superne similitudo vultus hominis; ideo pacata omnia ferebantur. Currum vitæ trahunt feræ 4. passiones: nî immineat eis auriga Dei filius, in Eucharistia assumtus, Deique gratia; male nobiscum agetur.

Sed

Sed operatur in nobis Illa, quod in Socrate philosophia. Hunc Sopyro physiognomico salacem ac mulierosum censente: ac Alcibiade eum deridente; quod virum nosset castissimum: Socrates ait: Vere & bene ex pulsu de morbo iudicasti: talis eram naturæ vitio; sed correxi philosophiæ beneficio. Hæc illam mutauit in aliam: Ita Eucharistia corrigit naturæ corruptionem Dei gratiâ. De hoc vaticinatus est Psal.137. *Multiplicabis in anima mea virtutem.* Id quod Ea non in mortuis Deo præstat: sed in viuentibus. Nam Ioan. 10. *Ego veni, vt vitam habeant, & abundantius habeant.* *7. Naturā prauam corrigit.*

II. Priscis hoc conuiuiorum erat priuilegium: *Nihil negare, quod petas honestum.* 1. Ideo Esther, *cap.7.* Iudæis, ab Aman iam neci deditis, petitura vitam ab Assuero tempus captat mensæ: inter hanc supplex orat, & salutem genti impetrat. 2. Herodias similiter inter conuiuandum Baptistæ caput petit, & aufert petitum *Matth.14.* At in hoc Eucharistico conuiuio solenne est: *quidquid petieritis, credite quia accipietis. Petite, & accipietis.* Marc.6. Munificentior est Dominus Herode: *qui iurauit illi: quicquid petieris, dabo tibi, licet dimidium regni mei.* At totum vult regnum peti, dareq; Dominus. Nam Ioan.1. *Dedit eis potestatem filios Dei fieri.* Imo Psal.81. *Ego dixi, Dii estis, & filii excelsi omnes.* *8. Petita impetrat.*

III. Deridiculum narrat de Augusto Suetonius: Aliquando eum solemniter ac deifice cõuiuari voluisse. Ergo vocat viros sex, honore & amicitia sibi primos: tres Deorum, Dearum tres alios cultu induit; seque medium, vt Deum maximum, collocat: sicque cœnat. Quanta hæc vecordia? At vera ista sapientia, Diuorum accumbere mensæ in Eucharistia: hacque velut deificari. *9. Ac pene deificat animas.*

Esto, luserit olim ad arboris vetitæ esum im- *Deo similes*

impostor; Gen. 3. *Eritis sicut dii:* Iam illa falsitas facta est Synactica veritas. 1. Attestatur eam summa Veritas, Ioan. 9. *Sicut misit me viuens pater, & Ego viuo propter Patrem: & qui manducat me, & ipse viuet propter me.* Cibus attulit mortem: vitam cibus reddit. 2. Atque vt Christi caro Dei particeps est; sic & is, hanc qui participat. Inde *qui manducat meam carnem, in me manet, & ego in eo.* Ioan. 6. 3. Inde ad Gal. 2. *Viuo iam non ego; viuit vero in me Christus.* 4. Huc aspirabat Ps. 16. *Et à te quid volui super terram?* Mane in me, Domine; & maneam in te; id est, conuertar in te, & requiescam.

Quo ingratior est Dei desertor.

IV. Iam æstima sceleris immanitatem, ab Deo tali suo seiungi. Si tyrannus omnem, quem anno toto cibum comedisses, à tuo corpore repeteret, necesse foret, partem de oculis, capite, corde, pedibus, singulisque membris detraheret abrasam. Quo quid immanius? Attamen id peccator agis? Quo te cœli cibo annum aluisti solidum, & hoc iam conuerso in teipsum; eum ab singulis animæ partibus auellis, dum peccas; simul Christo partem ab oculis, capite, &c. aufers. Crudelis, & impius tyrannus; *tollens membrum Christi facis membrum meretricis.* 1. Corinth. 15. Quin Christum iterato crucifigis.

PARS IV.

Communionis vis maxima ad Charitatem.

Charitatem succēdit Eucharistia.

I. LAnguet charitas? Sumta eam succendit Eucharistia. 1. Sicut, 4. Reg. 4. *incubuit Elisæus super puerum, posuitque os super os eius, & oculos suos super oculos eius, &c. & calefacta est caro pueri.* Ita animæ se se Christus applicat resuscitator

tot in Eucharistia. 2. Quod si, *Matth.9. Luc.8.* solius fimbriæ contactu reualuit Hæmorrhoissa: quanto virtutis erit diuinioris ipsa Caro Domini? Ipse Sanguis, & amor Illius nostri.

Ignis illa sunt iste quem venit de cœlo mittere Dominus. Et *Nunquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, vt vestimenta sua non ardeant?* Emicat flamma cœli, quantumuis pectore claudas. *Succensam emicare facit.*

Vinum optimum largius potatum non exhilaret mentem, aut inebriet? At Psal.22. *Calix meus inebrians quam præclarus est?* O bene animæ, sic ebriæ. 1. Hæc deuotionem eructat; mentem in Deo absorbet; à sensibus, ab affectibus, à mundo abstrahit, &c. 2. Vnde Ambrosius, dist.2. de Consecr. lib. de Sacram. *Calicem Domini* bibis? *Remissionem peccatorum* (venialium) *accipis: & inebriaris spiritu, non carne.* 3. Huc monet Apostolus Eph.5. *Nolite inebriari vino, in quo est luxuria: sed inebriamini Spiritu sancto,* in Communione. *Charitate inebriat.*

PARS V.

Communio valet ad corroborandum.

I. FRactum animæ robur est? Succumbis ærumnæ? 1. Ecce Ps.22. *Parasti in conspectu meo mensam aduersus omnes, qui tribulãt me, impinguasti in oleo caput meum.* 2. Ad hanc ora mensam, Ps.67. *Exurgat Deus, & dissipentur inimici eius:* fietque petitum. Nec citius exurgit, nec efficacius dissipat, quam in hoc Sacramento. Idcirco *Chrys. hom.45. in Ioan.* ait, ab eo nos recedere vt leones igniuomos, dæmonibus terribiles. *1. Corroborat fortitudinem spiritus.*

2. Dauide latrunculos persequente, sui 1. Reg.30. *inuenerunt virum* Ægyptium in agro, & adduxerunt illum ad Dauid: dederuntq; illi panẽ, vt comederet; & refocillatus est. Ita Cõcionatores inueniũt peccatorẽ; perducunt ad Christum: communicant; *2. Hostes fugat, & persequitur.*

corroborant exhaustum: cumq; ipso persequuntur hostes. 3. Vt myrrha naturam roborat, putrescentiamque prohibet: ita Eucharistia. Hinc Sponsa, Cant. 1. *Fasciculus myrrhæ Dilectus meus mihi inter vbera commorabitur.* O Sponse myrrhee, in corde morare meo; & immoriar in te: cumq; viuo, tuæ mihi sit memoria Myrrhæ: vt me præserues à peccatorum verminante putrefactione.

3. Præseruat ab defectione.

4. Radiatū efficit.

II. Resplenduisset vultus Mosis, quod 40. dies in Sinai coram Domino ieiunans perseuerarat; *Exod. 29. & 34.* Et non multo radiaret diuinius anima domicilium facta Eucharistiæ? Ex hoc monte quicumque ad quæcunque descenderit, effulgebit is charitate, pietate, castitate, humilitate: ac nulla nō virtute. Heu! quod ad tales vultus oculi mundanorum nictent, inspicereq; eum fugitent: vt sit persæpe obnubendus.

5. Pinguefacit.

5. Verum vt pasta Deo fulget anima: sic & impinguescit. Nam Ps. 21. *Edent pauperes, & saturabuntur*, id est: *humiles*, ait Euseb. Cæs. l. 10. c. 7. quorum satiatur voluntas charitate, intellectus Dei notitia; memoria recordatione beneficiorum. Atque ista de effectibus Eucharistiæ, in animam redundantibus.

Da mihi Te Panem: & satis est. Ab eo: sicut ab leguminibus comestis trium puerorum *apparuerunt vultus meliores præ omnibus pueris, qui vescebantur cibo regio:* Dan. 1. Ita, inquit ibidem Glossa: *vultus eorum, quos Panis satiat, qui de cœlo descendit, apparent meliores*: quam quos deliciis suffarcit mundus.

PARS VI.

Effectus corporales Eucharistiæ.

Cur & corpori saluta ris sit.

I. IAm nunc quam in corpora transfundit vim Eucharistia? Vt gloria meritorum non animæ soli;

li; sed & corpori reddetur in cœlis: ita quoque Eucharistiæ gratia sese hic in via communicat vtrique.

1. In transfiguratione, animæ gloria in corpus, adeoque in vestes quoque sese diffudit. Matth. 17. *Et vestimenta eius facta sunt alba sicut nix.* Ita, &c. *1. Per Corpus tralucet.*

2. Vt rectissime *Cyril. Hierosf Myst. Catech. c. 4.* dicat Sacramento hoc tum animam, tum corpus sanctificari. 3. *S. Greg. Nyss Orat. Catech. c. 37.* id vocat salutare medicamentum, prauas corporis nostri affectiones corrigens. *2 Morbos sanat.*

Addo, morbosque consanans. 1. Nam, quod Psal. 104. *non erat in Tribubus eorum infirmus*, per annos 40. inter 600000. armatorum, excepta imbecilli turba: neq; etiam inter greges Israelitarũ; permagnum id miraculum fuit. At omnes id esui paschalis Agni ferunt acceptum. Si potuit figura tale; quid non veritas?

Certe quod indigne multi communicabant, dicitur, 1. Cor. 11. *Ideo inter vos multi, infirmi & imbecilles: & dormiunt multi.* Proin rite communicans fidenter ita: Ps 22. *Non timebo mala, quoniam tu mecum es.* *Nam indigna Communio infirmat.*

3. An nõ id *Panis vitæ* dicitur? Ioan. 6. *Panis, quẽ ego dabo, Caro mea est pro mundi vita*, etiam temporali. 1. Quod si enim ad nudam Ezechielis, *cap. 37.* vocem hanc: *ossa arida, ossa arida*, ad vitam ossa redierunt. 2. Si Hæmorrhoissa, *Matth. 8.* sanitati reddita attactu fimbriæ: 3. Si Petri vmbra sanauit morbos. *Act. 5.* 4. Si cum pallio Eliæ spiritum prophetiæ accepit Elisæus *4. Reg 2.* Non hisce plus omnibus poterit Eucharistia. *Et potens est sanare.*

II. Neque à morbis solum: sed à quocumque etiam casu præseruat corpus immune. 1. Quiuisset in fimeto Iob dicere, ca. 17. *Pone me iuxta te: & cuiusuis manus pugnet contra me*: quid de- *Seruat ab infortuniis*

ſperet, qui intra ſeſe poſuit Potentiſſimum? Quid illum euerterit? 2. Reguli fides, quamuis infirma, ſciebat tamen, quid Chriſti poſſet præſentia. Ioan. 11. *Domine deſcende, priuſquam moriatur filius meus.* 3. Ita & Martha, Ioan. 4. *Domine ſi fuiſſes hic, frater meus non fuiſſet mortuus.*

Et à morte

4. Immortalitatem cauſat.

III. Quid, quod immortalitatem Euchariſtia cauſet animæ? Sed beatam. 1. Hinc S. Ignatius Epiſt. 14. ad Epheſ. eam nuncupat *pharmacum immortalitatis.* 2. Cyrillus Alexand. *Cibum nutrientem ad immortalitatem, & vitam æternam.* 3. Et Dominus Ioan. 6. *Qui manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, habet vitam æternam.*

Simile.

Proditur; in Orientali India reperiri aues carne incorruptibiles; eo, quod cynnamomi, cariophyllorum, muſcique flore, ac odoriferis arboribus victitent. Iſtorum vis quid ad Euchariſtiam Vitæ arborem?

Figura.

Illa paradiſiaca, *Gen. 2.* ad immortalitatem valebat. Atqui Euchariſtiæ noſtræ typus erat eadem. Quid ergo de hac ſentire, ac ſperare par eſt? Si minus: næ tu mihi ſis in Eam inſignite iniurius. Ergo *qui manducat hunc Panem, viuet in æternum.* Ioan. 6. Omnem eſcam, & ventrem deſtruet Deus, & vermis excedet: at non ſic diam cœli Eſcam, piamque mentem eadem rite paſtam.

Apophtegma.

Videbat aliquando Stratonicus Dux, *teſte Plutarcho*, ex præalto puteo incolas exantlare aquas: quærebat; eſſentne ſapidæ: affirmantibuſque ait: At inſalubres inauguror, quod omnibus ſit incolis (nam vnicus is ea in regione puteus erat:) luridi coloris facies. Atqui virentes ſunt animis, corporibus valentes, florentes vultu; qui cœli Pane veſcuntur.

5. Reſurrectionis eſt

IV. Sed & *Reſurrectionis* quoque *ſymbolum* ab Nyc. Conc. appellatur Euchariſtia. 2. Hinc Iuſti-

Iustinus Martyr, Cypr. Irenæus: &c. asserunt resur- rectionis causam fore præcipuam perceptam Eucharistiam. *tessera, & causa.*

3. Quo illud accipi Isaiæ 26. poterit. *Viuent mortui tui: interfecti mei resurgent, &c. Quia ros lucis, ros tuus: & terram gigantum detrahes in ruinam.* Vbi de surrectione locutus est: nam Manna ros noctis erat: quod exoriente sole liquescebat. *At nox præcessit, dies appropinquauit:* Rom. 3. Quare *Ros luminis* ille Eucharistiam præsignat.

4. Innuit idem Ioannes Apocalyp. 6. *Vidi, sub altari Dei animas interfectorum, clamantium vsquequo Domine?* Ægre quasi patiebantur corporibus beatitatem differri; idque sub altari querebantur; quasi pro iure S. Eucharistiæ id poscerent, essentque & virtute, & merito eiusdem resuscitandę.

5. Clare Ioannes 6. *Qui manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, habet vitam æternam, & ego Resuscitabo eum in nouissimo die.*

PARS VII.

Miscellaneum effectuum Eucharisticorum.

1. DE more prisci, in solennibus Consulum, Imperatorum, &c. conuiuiis, apophoreta dispertiebant inuitatis, secum ferenda domum. Quin & serui mensę ministri quandoque libertate donabantur: *teste Tertull.* O dona quanta communicantibus dantur auferenda? Quot serui peccatorum manu mittuntur? Atque eiusdem virtute corpora è mortis seruitio emancipantur. Imo Rom. 8. *Ipsa creatura liberabitur à seruitute corruptionis filiorum Dei.* *1. Confert dona innumera & innominata.*

2 Defectas reparat vires.

Quocirca qualem nobis resurrectionem optamus: talem in crebra ac digna Synaxi præparemus.

1. Exhaustus es quâ pugnâ viribus, ac pene defectus, vt Abraham? *Gen.* 14. Age, cum eodem lætus accipe panem ac vinum de manu Melchisedechi: & reparaberis in noua prælia vir nouus.

3. Vindicat à seruitute.

2. Sub peccati iugo captiuus agis? obnuncia seruituti pharaonicæ: Agnum ede paschalem: iam te ita corroboratum senties: vt etiam despoliare valeas Ægyptum, sicque vel ouans exire. *Exod.* 10. Nec est quod te ante speres dimitti; quam in manu forti huius educaris Agni. *Nisi* enim *manducaueritis Carnem filii hominis, & biberitis eius Sanguinem; non habebitis vitam in vobis.*

6. Dat robur ad hostes debellandos.

3. Cyprianus sane *serm. de pace lapsis danda.* in persecutione hortatur fideles ad Synaxin, hinc sibi robur acquirant. 1. Inuictus enim est, qui *Panem Angelorum*: alii vertunt, *Panem fortem manducauit homo.*

2. Huc apte interpretatur illud Iudicum 7. S. Ambrosius: *Videbatur mihi quasi subcinericeus panis ex hordeo volui, & in castra Madian descendere: cumque peruenisset ad tabernaculum, percussit illud, atque subuertit, & terra funditus coæquauit.* Cui socius attonitus: *Non est hoc aliud, nisi gladius Gedeonis.* Imo, inquam, est *Panis fortis quem manducauit homo.* Hic terror est hostium, & euersio. 3. Hic est *Deus refugium nostrum, & virtus: adiutor in tribulationibus, quæ inuenerunt nos.* Ps. 45.

Heu! Ab multis sine effectu salutari sumitur.

III. Sed quid est, quod, 4. *Reg.* 13. quidam cadauer efferentes sepeliendum, infestati ab latrunculis, id forte in Elisæi coniicerẽt sepulcrum; quod tactis sancti ossib. redaminatum consisteret pedibus: Quid, inquam, est; quod nonnulli toties tangant plus-

plusquam Elisæi ossa, Iesum in Eucharistia; nec tamen redaminentur? An, quod adhuc Deo mortui sint, non vitiis? Horum mors vbi regnat; istuc vita subire nequit.

Cœcos felle oculos inunxit Tobias semel: continuoque reluminatus est. Quid est igitur, quod fellis ac Passionis Dominicæ memoria Eucharistica animæ tuæ non ad illuminationem proficiat?

Daniel, *cap.*14. Sacrificulis Bel insultabat, quod Deo mortuo fercula apponerent. Dæmon illi; qui mortuæ animæ suæ Cibum tam diuinum apponit; vt pro vita mortem sumens, ter & amplius sit mortuus idem. *Vt ludus fiant dæmoni.*

CONCIO SEPTIMA.

De Præparatione ad Sacramentum hoc necessaria.

MIRABILE SEPTIMVM.

Memoriam fecit Mirabilium suorum misericors & mis Dominus, Escam dedit timentibus se.
Psal. 110.

IDololatriæ Philistæi, 1. *Reg* 6. quod Arcam captiuam in eadem idoli ara collocassent; infami, pudendaque castigatione pœnas expenderunt. Sic pro fame communicantes grauiora sibi metuant ab læso Numine.

Nos in præsens

I. *De honore mensæ Eucharisticæ.*

II. *Sub vna specie totum dari Sacramentum.*

III. *Præparatio communicaturo necessaria.*
IV. *Expianti se, & expiato quæ necessaria.*
V. *De indigne sumentibus Eucharistiam.*
VI. *Pars Epilogisat.*

PARS I.

De honore Mensæ Eucharisticæ.

Ecclesiæ mensa est. 1. homini confortatiua.

I. DAuid tum aliis Deo se obstrictum mille nominibus confitetur; tum isto inprimis, quod sui agat nutricium mensa singulari. Psalm. 22. *Parasti in conspectu meo aduersus omnes, qui tribulant animam meam,* quasi dicat. Ex imis ad summa me prouexisti: ac demũ etiã ab esca brutorum ad mensam me Angelorum admouisti. Nam de Eucharistia prophetabat. Tantum ipse præuisu delectabatur: tu quantum vsu, ac fructu.

2. Honorificentissima

2. Quanti æstimabat Aman, sibique placebat gloriabundus, *Esth.* 5. quod, ait, *Regina Esther nullum alium vocauit ad conuiuium cum Rege, præter me.* Et illud conuiuium, quæ & magnificentiæ, & honorificentiæ Eucharisticæ pars esse poterat? Nulla.

3. Gratiosissima.

3. Memoratur honor eximius ab Dauide habitus Miphibosetho, Saulis nepoti. Cui Dauid 2. Reg. 9. *Faciens faciam tecum misericordiam propter Ionatham patrem tuum: & tu comedes panem in mensa mea semper.* Ad quod ille, tametsi Rege satus, *adorans ait, quis ego sum seruus tuus, quia respexisti super canem mortuum?* Ecquid honoris ergo hominem, pastum DEO, Deo referre par est? Qui nec quantum canis ad Regem, tantum ad DEVM ipse collatus esse potest.

Ergo debitas Deo det laudes.

II. Quid agat igitur? 1. Id, quod Solymæos iubet Dauid, Ps. 147. *Lauda Ierusalem Dominum, lauda Deum*

Deum tuum Sion, Cur? 1. *Quoniam confortauit seras portarum tuarum: 2. & benedixit filiis tuis in te: 3, Qui posuit fines tuos pacem, 4, & adipe frumenti satiat te.* Hæc, & ampliora Deus in cuiusque anima patrat communicantis. Confortat: Benedicit: Pacificat: Satiat. Et illius satiat *adipe frumenti,* quo de Ioan. 12. *Nisi granum Frumenti cadens in terram mortuum fuerit; ipsum solum manet.*

2. Dauid, vt mille se fœlicitatibus mactum ac beatum prædicat, sed Deum potius extollit: Psal. 22. *Dominus regit me, & nihil mihi deerit: in loco pascua ibi me collocauit.* Quam bene agitur cum eo; cuius se Pastorem agit Deus: & ipse ouiculam se gerit? Idque in Eucharistiæ pascuis. Nam sic ibi Bellarminus intelligit. *Et grates, qui communicat.*

III. Quare quauis ingratior bestia sit, & fera sæuior: qui tantum beneficium non, vt par, vel æstimat; vel honorat; vel remetitur animi studio gratioris. 1. Verum tamen nimium in multis accidit illud Psal. 48. *Homo, cum in honore* mensæ talis *esset, non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis.* *In grati, sunt bestiales.*

2. Heu! quanta his inde tormenta parantur? Exemplo sit veste nuptiali destitutus, Matth. 22. *Amice,* scilicet, *quomodo huc intrasti, non habens vestem nuptialem?* Continuo *ligatis manibus ac pedibus eijcite eum in tenebras exteriores.* *2. Damnabiles.*

Fœlix, quem faciunt aliena pericula cautum! *Ergo accedens ad Deum, præpara animam tuã sexus vterque.*

1. Nabuchodonosor Rex ad suum obsequium optabat *pueros, in quibus nulla esset macula; decoros forma, & eruditos omni sapientia: & qui possent stare in palatio Regis.* Dan. 1. Quo magis procul hinc, procul ite profani: apagite laciniosi, scrutosi, rugosi, scabiosi, monstrosi: verbo: criminosi. *1. Exemplũ masculum.*

2. Puellæ persicæ non prius in Assueri Regis conspectum admittebantur; quam anno solido in *2. Fœmineum.*

formæ gratia concilianda ſtuduiſſent: ſex menſes oleo myrrhino ſe perungebant: ſex alios pigmentis, varijſque aromatibus dabant, colori vultus comparando. Quid Deo iungendus homo faciat? Quid, quod poſſit, omittat? Etenim neceſſe eſt ſicque vult Deus, vt homo digne communicans peragat, quam ipſe *Memoriam fecit Mirabilium ſuorum.* Nam *Eſcam dedit timentibus ſe.*

PARS II.

Sub Vna Specie totum dari Sacramentum.

Hæreſis. I. Lutherus l. de Capt. bab. c. 1. contendit probare, Sacerdotes teneri, cogique poſſe; vt ſub vtraque præbeant Euchariſtiam. Laicis vero integrum eſſe; vnam malint, an vtramque. Ita & Brentius Melanc. Kemnitius. Horum fundamentum eſt princeps iſtud, Ioan. 6. *Niſi manducaueritis Carnem Filij hominis, & biberitis eius Sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Itemque Matt. 26. *Omnes ex eo bibite.* Cauſantur, dimidiari Sacramentum, ſine calice datum. Sique ſub Vna contineri rem Sacramenti totam crederent; iam querela caderet: & ipſi cauſa.

Veritas docetur. II. Quare ſub Vna totum eſſe doceamus. 1. Ioan. 6. *Qui manducat me, viuet propter me.* Atqui Chriſtus, (qui diuidi nequit:) manducatur ſub ſpecie panis. Ergo ſub ea totus adeſt: vitamque confert. 2. Rom. 6. *Chriſtus reſurgens ex mortuis, iam non moritur.* Atqui, ſi ſub panis ſpecie daretur exangue corpus; daretur & exanime. Hoc falſum. Ergo verum, dari totum.

Idem Figuræ euincunt. 1. Manna, *Exod. 16.* & Panes propoſitionis, *Exo. 25.* præfigurabant Euchariſtiam

ristiam totam. At nulla circum ista fit vsquam mẽtio potus. Ergo nec Calix in Sacramento necessarius. 2. In Sacrificiorum participatione tantum caro comedebatur; sanguis Deo offerebatur. *Exo.15.* 3. Similiter Dominus *Ioan. 6.* quinque hordeaceis pascens 5000. repræsentabat futuram Communionem. Nec gry tamen de potu ibidem. 4. Nec item *Luc. 24.* in cœna in Emaus: vbi *in fractione Panis* Dominum agnorunt. 5. Nec Act. 2. *Cum erant perseuerantes in doctrina Apostolorum, & Communicatione fractionis Panis.*

6. Demum, Nazaræi, caput intonsi, Deoq; sacri, Christiani erant; & ex instituto vinum non gustabant; & tamen communicabant: Ergo sub vna specie, & totum sumebant, vt Sacramentum.

Nam, (quod nota;) cum vt Sacrificium sumitur; tantum in Missa sumi ab solis potest, ac debet Sacerdotibus. Quia incruenta est oblatio illud, cruentam referens, in cruce factam semel: vbi Sanguis à Corpore discretus fuit: Fuit tamen Christus in vtroque totus: estque adhuc. *Sacrificiũ in Vtraque patrandũ est necessario.*

PARS III.

Præparatio Communicaturo necessaria.

I. AD dignam Communionem digna debitaque opus præparatione est. 1. Nam si, Leu. 21. *Omnis, qui habuerit maculam de semine Aaron Sacerdotis; non accedet offerre Hostias Domino, nec Panes Deo suo:* Quanto minus ab anima, maculosus aut offeret Sacrificium Eucharisticum; aut sumet Sacramentum? Sin': Psal. 68. *Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum.* *I Declina mundum. 1. Te emacula.*

Ergo prius, vt Dauid, *Psal.* 50. ora, sic, & allabora: ad idem: *Omnes iniquitates meas dele.* Et *Cor mundum crea in me DEVS.* Tum deinde *2. Cor emunda.*

insta:

insta: *Spiritum rectum innoua in visceribus meis.* At in Eucharistia datur nobis Spiritus Dei, & Deus ipse. Ergo prius cor emaculetur.

3. Porrice vetera.

Tum manna, non prius, est datum; cum exisset populus e captiuitate; & farinæ Ægyptiæ defecissent. *Exod.* 16. Exi de peccato: at *vetus abijce fermentum, vt sis noua conspersio in Christo.* 1. Cor. 5. Et sic fidenter adi Manna Dei.

4. Abijce idola.

Iacob sacrificare Deo nolebat, quam familiam conuocatam omnem idola abijci iussisset. *Gen* 31. Proijce auaritiam, *quæ est idolorum seruitus:* Curã eorum, *quorum Deus venter est:* Ambitionem, statuam Nabuchodonosoræam: Amorem carnis, qui ipse tibi idolum es, &c. Lex erat, Exod. 30. *Lauabunt Aaron, & filij eius pedes, ac manus, quando accessuri sunt ad altare.* Vbi Beda: *Illud hic præcipitur; vt, qui Sacramenta Domini participant; actus suos, & cogitationes prius discutiant.*

II Fac bonũ.
1. Refulge, vt luna.

II. Notat *S. Greg. Nyss. Orat.* 1. *de Resurrection.* Agnum decima quarta Lunæ comedi iussum ideo; quod tunc nullæ in orbe nostro sint tenebræ. Nam solem occidentem excipit continuo sublustris luna; quæ clarum relucet vsque, dum sol reuertat oriens. In pari statu lucis anima esto communicaturi. Sic luceat lux tua lunaris, dum sol accedat Eucharisticus. Cæteroquin, *quæ conuentio Lucis ad tenebras?* 2. Cor. 6.

2. Hostem macta.

Prodit Herodotus lib. 4. Solenne Scythis epulum fuisse quotannis, cui intererant soli, qui hostem aliquem in belli occidissent conflictu: Cæteri, quasi indecores, arcebantur. *Occide, & Comede.* Sed dæmonem, Mundum, Carnem, Peccatum occide: Et sic macte Deo fruere.

3. Indolem moribus aclara.

C. Tacitus l. de moribus Germ. fit autor: Germaniæ Principes non ante mensis admisisse suis prolem in Principatu successuram, quam posita iuuenili ineptia viros induissent compositos, &

parem

parem nobilitati præferrent moribus indolem. Ite degeneres indecoresque Deo: dignis vos Sacramento moribus comparate: & sic *accedite ad Deũ & illuminabit vos Christus: & facies vestra non confundentur.*

III. Refert Philo l. de vita Theorica: Iudæos ad nuptiale, aut solenne conuiuium intrare non consuesse, nisi toga candida conuestitos: (qua carebat nuptialis, Matth. 22.) Quo magis ad Eucharistiam venite candidi: *pura cum veste venite.* Ego, *mente*, dico. 4. *Candideris candida.*

2. Mos idem & Romanis cultus. Vt ijs pullatum, aut atratum inire epulas, nefas fuerit. Factum Vatinio dedit probro Cicero. Epist. ad Att. *Atque illud etiam scire cupio, quo consilio, aut qua mente feceris, vt in epulo C. Arcij familiaris mei cum toga pulla accumberes? Quis vnquam cœnauit atratus?* Quare Eccl. 9. *Omni tempore sint vestimenta tua candida*: inprimis Synaxin acturus. *Pullatum discumbere nefas.*

3. Tertullianus prodit *in lib de pallio:* Sacrificulos Bellonæ aut Marti facere victimas solitos in atris: Saturno in puniceis: Cereri in Albis. Ita Bellonæ Carni qui deuorati sunt, ferale mortis symbolum gerunt atrata in anima. Saturno dediti, mundi Domino, pomposas amant purpuras mollibus induti. Cereales, Autori cereris Eucharisticę deuoti: ijdem candidati operentur ad Aram. *Tricolores homines.*

4. Tertullianus *lib. de resurr. carnis*, tradit: seruos incedere atratos, herili non accumbere mensæ: nisi ad pileum vocati, & libertate donati incederent iam candidati. Nam, ait, *Vestis alba nitore, & aurei annuli honore, ac patrum nomine, ac tribu, mensaque honorantur.* Atri, mancipia sunt peccati. Aut expientur exhomologesi: aut abstenti fiant à mensa Domini. *Serui absint à mensa herili.*

PARS

PARS IV.

Expianti se, & expiato, quæ necessaria.

Manna amat munda.

I. ANte tellus roris subtilis aspergine velut purgabatur, quam cœlo manna plueret. *Exo.* 16. *Num.* 11. O ros die lacrymæ piæ; & aspergo pœnitentiæ! 2. Quid, quod manna iuxta castra, & tentoria, (vbi hominum erant foricæ, & stabulabantur pecora;) non descendebat? Indicio, quos esset subitura animos Eucharistia.

Sanctificationi conueniunt 1. Lacrymæ

3. Num. 11. *Dicit Dominus: Sanctificamini; cras comedetis carnes*, auium quamuis male concupitarum. Quanto magis, &c.

Vide, age: Ioseph, *Gen.* 43. ante fleuit vbertim; quam cum fratribus accumberet. Communicaturus quid agas, tecum dispice. An quod Dauid? Psal. 101. *Potum meum cum fletu miscebam*? Quod Iob? c. 3. *Antequam comedo, suspiro.*

2. Lotio extern. peccatorum.

Senex Iebusæus, *Iud.* 19. Leuitam cum vxore peregrinantem hospitio excepit: *Ac, postquam lauerunt pedes suos, recepit eos in conuiuium.* Idem vult Dominus.

3. Et internarum cogitationum.

Lex erat Leu. 1. Victimæ *intestina & pedes lauabunt* aqua. Nec enim prius eam placere sibi Deus voluit. Quare accubiturus cum Iesu *laua à malitia cor tuum.* Ierem. 4.

4 Cognatio cum Iesu spiritalis.

Ab Agni communione arcebantur, qui non erant de Abrahæ posteritate: aut qui in vnam cum hac Religionem non concessissent. Sit in Christo regeneratus; vnitus illi charitate; qui extorris esse noluerit ab eiusdem Communione. Nam Matth. 15. *Non est bonum sumere panem filiorum, & dare canibus.* Et Matthæi septimo. *Nolite Sanctum*

dare

dare canibus. Nam hi isto *damnationem sibi acquirunt.*

II. Nadab, & Abiu, filios Aaronis, (quod alieno igne in Sacris vsi,) Leu. 10. *egressus ignis à Domino deuorauit eos.* At quis à Domino alienior ignis, quam concupiscentia cordis. Et huius in flammas Christum inieceris communicator indignus? Væ! 1. *Cauenda concupiscentia.*

Iussit Mosen Deus cauere, neu quod animal tangeret montem Synai; Sin'; moriturum. At Psal. 67. *Mons coagulatus, mons pinguis, mons Dei.* in V. Sacramento. Disperijt, hunc quisquis *animalis homo* tetigerit: Nam 1. Cor. 2. hic *non percipit ea, quæ sunt spiritus.* Sed *Iudicium sibi manducat, & bibit.* 1. Cor. 11. 2. *Carnalia*

Nec Propositionis Panes Dauidi dare voluit Abimelech, nisi à mulieribus mundi comites fuissent, 1. *Regum* 21. Si figura tales; quales reposcet Veritas? 3. *Pollutiones.*

PARS V.

De indigne sumentibus Eucharistiam.

I. DElicti grauitas indigne communicantium æstimetur è pœna. 1. Cor. 11. *Reus erit Corporis, & Sanguinis Domini.* 2. Ier. 51. *Caro mea super Babylonem, dicit habitatio Syon; & Sanguis meus super habitatores Chaldææ, dicit Ierusalem.* Id est, Caro mea, & Sanguis clamat vindictam super habitatores istos. *Est ijs pœna mortis.*

3. Leuita Ephratæus, *Iud.* 19. Gabaonitarum libidine enectam vxorem suam dissecuit in partes XII. & ad singulas Tribus Israel transmisit, signum sceleris Gabaonitici. Ergo efferatæ Tribus XI. in arma ruunt, Tribum Beniamin, tutatricem Gabaæ, internecione delent. Talia si ob vnius mulierculæ corpus: qualia ob SS. Eucharistiæ abusum?

Quod

Ergo adi cum tremore. Quod si sapienter Sapiens, Prou 23 *Quando sederis, vt comedas cum Principe, diligenter attende, quæ sunt apposita ante faciem tuam, & statue cultrum in gutture tuo.* Id est, ait Hieronymus, sic loquere, vt si culter foret gutturi appositus. Quo ergo cum tremore mensa erit adeunda Iudicis? Hoc humilioribus vitã redime precibus: vt si malleum inter & incudem versarere.

Et humili pœnitentia Imitare ganeonem prodigum: dic, Luc. 15. *Peccaui in cœlum, & coram te: & iam non sum dignus vocari filius tuus.* At prius deserta luxuriæ natione paternam ad domum reuertere per pœnitentiam.

Ne dispereas. II. Zelotypus suspectam vxorem ducebat ad Sacerdotem, Numerorum 5. vt *potum det mulieri aquas amarissimas. Quas cum biberit, si polluta est, & contemto viro adulterij rea, pertransibunt eam aqua maledictionis, & inflato ventre computrescet femur.* Ita indigno Panis fractionis, & Calix benedictionis vertunt in maledictionem, vt cum Iuda ipsius anima crepet, ferens in cauteriata conscientia damnationis sententiam.

Similia. 1. Manna *erat quasi semen coriandri album*: Exod. 16. Vbi Berchorius ait: Coriandrum corroborare cerebrum homini: at ab cane commestũ hunc efficit rabidum. Ita *Manna absconditum* iustis datum est saluti: iniustis exitio. Proin *Nolite Sanctum dare canibus.*

2. Eucharistiam canibus obiecerunt VVandali, in deuastatione Africæ: At ij in rabiem acti rabierunt in Dominos ipsos, discertosque deuorarunt. Teste *Optato Mil. lib. 1. de Wandal. persecution.* Ita summo Bono sumto euadunt mali seipsis deteriores, suasque in animas desæuiunt.

3. Leæna, ab tigride impregnata, ad leonẽ adire non

non audet; nisi se abluerit ante. Sique leo senserit, eam frustatim discerpit comparem. Ita mens cum peccato consuescens perijt: nisi se prius expiet; quam *Leonem de tribu Iuda* conuenerit.

III. Heu! ex vita mortem acquiri? Si cui vita mors sit; mors ipsa qualis erit eidem? Cauit Deus, Exodi vigesimotertio. *Non coques hœdum in lacte matris suæ.* Eccur istud? An, quia cum lac det vitam hœdo; idem mortis esse ministrum nolit Deus? Namque crudele nimis, idem esse vitæ, mortisque ministrum. At indigne communicantes, Mysterium vitæ sibi esse faciunt seminarium mortis æternæ. Atque in Istius lacte, cuius *meliora sunt vbera vino*, Cant.1. coquunt hœdum Iesum isti infandi. *Nam cibus vita est, non mortis*

Ægyptij Cereris Sacerdotibus fabas edere sub mortis pœna vetuerant. Quod fabam Dijs Manibus sacram esse ducerent, mortis ac lacrymarum symbolum. Quodque ministri essent ipsi Deæ frugum inuentricis earum, queis panis conficitur. Et Christiani bibant, vt aquam, peccata, feralibusque scelerum fabis suffarcient ventres: & se adhuc Panis vitæ ministros profitebuntur? *Ergo caue mortis fabas.*

IV. Inexpiabile credebatur nefas olim, hospitalem qua cæde cruentasse mensam. Sic 2. *Regum* 13. epulas inter Ammonem frater percussit Absalon: Ptolomæus, 1. *Mach.*19. Simonem Sacerdotem duobus cum filijs obtruncauit. Vespasianus Imp. coniurationis suspectos in conuiuio contrucidauit. Quæ, vt barbara, humana tamen: At plusquam Satanicum istud; diuinas inter epulas Dominum modiperatorem ab seruo prodi hospite: eademq; proditione hunc ad suam ipsius abuti internecionem. Quę par isti execratio? Pars eius cum Iuda. Atat; ehem! Etiam pro crucifixoribus suis orauit, & exorauit Dominus. Istis ergo peccatoribus meliora Deus. Vel sero tandē aliquando

& isti in Syndone munda è cruce depositum inuoluent Iesum. *Mat.* 27. Nam, vt Seneca,

Est sera nunquam ad pœnitentiam via.

PARS VI.

Epilogizat.

Tarde cõmunicãtes arguuntur

I. E*St & aliud malum, quod vidi sub sole; & quidem frequens apud homines: Vir, cui Deus dedit diuitias, & substantiam, & honorem; nec tribuit ei potestatem Deus, vt comedat ex eo.* Eccl. 6. Tales sunt fugitantes Sacramenti: in quo omnes diuitias, ac honores possident iure ad rem, nec vtuntur iure in re. Quia nolunt. Vere hi miserrimi sunt Tantali medias vndas inter siti emorientes.

Synagisare monentur.

Quare, vt mulier, 4. *Reg.* 6. obsidione cincta Samaria, stimulanteque fame, Regem adijt clamans: *Salua me, Domine mi Rex:* Ita nos ad Regem nostrum: *Panem nostrum* ὑπερούσιον *da nobis.* Dare namque Regis est. Ideo is apud Isaiam electus, *cap.* 3. esse Rex noluit, caussatus: *Non sum medicus: in domo mea non est panis, nec vestimentum,* quasi dicat, subditos curare nequeo. At ista Iesu adsunt omnia. Tantum postula: sed *animam prapara: ne sis velut tentans Dominum.*

Fidenter adi: non is est modò, qui Mosi fuit, *Deus Zelotes, & vltionum*: sed *gustate, & videte, quoniam Suauis est Dominus. Beatus vir, qui sperat in eo* Psalm. 33. *Videte* magnitudinem: *videte* necessariam præparationem.

Seque præparare.

II. Sed quanta sit hæc oportet? 1. Si, 3. *Regum* 6. ipsum septennium in Templo construendo posuit Salomon; cui Arca, legisque tabulæ erant inferenda. 2. Si, *Gen.* 6. Noachus centum annos in Arcæ structura molitus est, in qua cum paucis ipse,

bru-

brutiſque ſeruaretur. 3. Si, *Exod.* 16. Manna erat in Tabernaculo aureæ incluſum arcæ aſſeruandum: quid communicaturis facto opus fore exiſtimabimus? Quod Salomonæum Authori Legis par eſſe queat? Qualis arca noſtra animæ, quæ ab æternæ damnationis diluuio nos ereptos efferat? Quod aurum charitatis ſat dignum in arcam pro cœleſtis Manna aſſeruatione? At omnia *tibi confecerit vnum hoc, ſi parueris* monenti: *Fili, præbe mihi cor tuum.*

CONCIO OCTAVA.

De Veritate Corporis Chriſti in Euchariſtia.

MIRABILE IDEM CVM SECVNDO SVPERIVS.

Caro mea vere eſt cibus, & Sanguis meus vere eſt potus. Ioannis 6.

ISraelitis *Exod.* 16. ſeruituti ſubtractis, & per deſerta tendentibus Manna pluit cœlum, quod omne in ſe delectamentum continebat. Nobis CHRISTVS *eſt Panis viuus, qui de cœlo deſcendit*: proficitque ad ſalutem per deſerta mundi peregrinantibus: ſi tamen prius in mari rubro pœnitentiæ actus Ægyptiacos obruerunt.

Nos perpaucis

I. *Fide in hoc vtendum Myſterio, non ſenſu, vel Ratione.*

II. *Quid Fides hic, quid Hæreſis?*

III. *De Causa Fidei tutissima.*

IV. *De Hæreticorum obgannitionibus.*

PARS I.

Fide in hoc vtendum Mysterio, non sensu, vel Ratione.

Abraha ignis, & gladius.

I. ABraham, *Gen.* 22. pariturus Deo, solus cum Isaaco gnato, relictis sub monte seruis, ascendit, dextra gladium, ignem sinistra præferens. Ita conscensuri in altum Ecclesiæ; (quam *Daniel* 2. montem appellauit:) vt inde Sacramentum contueamur; asinas sensuum, ac ratiocinationum seruos omittamus oportet: Sed Fide comitante, hinc humilitatem, inde charitatem præferentes gradum ad altiora securi moliamur.

Lucerna Diogenis.

Diogenes clara luce cum lucerna in forum prodibat, hominem quæritans. Tu cum Fide in Eucharistia Hominem Deum quæsieris.

Magorum stella.

Stella antecedebat eos Magos ad præsepe Domini, panniculis inuolutuli. *Et procidentes adorauerũt eum.* Mat. 2. Nobis fides præeat viam ad Eucharistiam adorandam: quando Sensus, Ratioque refragantur.

Contra, Sensus, & rationis calumniã.

II. Quin & Fidei integritatem accusant eadem duo; quod Mysterij profunditatem nequeant attingere. 1. Sicut *Dan.* 13. veteratores duo ipsę castitatis Susannam peragebant ream; cuius potiri corpore nequibant. Causantur illa inextensam quantitatẽ & indiuisibilem; & inuisibile Quantum, Locatum sine loco, Accidentia sine subiecto: & alia talia admiranda iuxta ac veneranda. Verumenimuero

Quod non capis, quod non vides,
Animosa firmat Fides,
Præter rerum ordinem.

2. Plane

2. Plane agunt Sensus & Ratio, sicut *Num.13.* exploratores è terra promissionis perlustrata reuersi. *Nequaquam*, aiunt, *ad hunc populum valemus ascendere: quia fortior nobis est. Terra, quam lustrauimus, deuorat habitatores suos. Ibi vidimus monstra quædam filiorum Enach, de gente gigantæa, quibus comparati quasi locustæ videbamur.* At contra sic Caleb. *Ascendamus, & possideamus terram, quoniam poterimus obtinere eam.* Ita Fides non multa argumentatur aduersum istos exploratores errones. *Oratio dissuasoria.*

PARS II.

Quid Fides hic; quid Hæreses?

I. EST hic, si vsquam, dicendum: *Credo in Deum Patrem Omnipotentem.* Et cum Apostolo. *O altitudo sapientiæ, & scientiæ Dei!* Cum Angelo, Luc.1. *Non erit impossibile apud Deum omne verbum.* Hic sola sequẽda Fides est. Absque ea pessum ierunt Capharnaitæ, Berengariani, Lutherani blasphemant: Caluinistæ vmbras captant. *Fidei hic regula.*

At Fides orthodoxa confitetur: qui in vtero Virginis, in cruce, ad dexteram Patris: idem in hoc existit Sacramento. Viguit hæc Veritas indubitata annis circiter 800. ab Institutione. *Et doctrina.*

II. Primus eam impetere ausus, sub annum 800. Ioannes Scotus, Caroli Magni quondam Magister. Sed paucos intra menses Conc. Vercellensis Decreto iugulatus is occidit error. 2. Sub anno 900. Bertrandus quidam ipsum eundem refodit sepultum, acerrimeque propugnat. 3. Sub annum 1050. Berengarius existit oppressæ litis ac hæresis suscitator. Qui omnes omnẽ Sacramenti Veritatẽ abnegantes vnanimi consensu ab Ecclesia sunt condemnati. 4. At sub annum 1370. Ioan. VViclef. *Hæreticorum conamina.*

in Anglia eundem Acheronta mouet: cuius nidore Ioannes Huss regnum Bohemiæ obnubilat vniuersum, atque deprauat.

Æui nostri vesania. III. 5. Demum sub annum 1527. Carolstadius, Zvvinglius, Oecolampadius, Caluinus plenis velis in idem profundum inuehuntur; cum pharaonico plurimarum euentu animarum. Inuitatus quidem sæpius ab ijs Lutherus fuit ad idem negandæ Veritatis naufragium: sed infamem scopulorum abhorruit immanitatem. Quin suasit ipsis; vt vela verterent: sed nil persuasit.

Adeoque Furia. Ergo illi Ecclesiam certatim proscindere; iactare, babylonicam esse meretricem; Papam, Antichristum; Religiones, pudicitiæ prostibula: Episcopos, lenones: omnia meram esse Babylona, Ægyptiacamque captiuitatem.

PARS III.

De Causa Fidei tutissima.

Ab ea stat 1. Testamentum. FIde, age, casta Susanna; Confide Noe Arca: dura, perdura Salamandra, in medijs sita flammis non vreris Ecclesia; in diluuio non submergeris: in iudicio non destitueris.

1. Habes notæ optimæ tabulas Testamenti: *Hoc est Corpus meum:* à quatuor Notarijs *Matthæo 26. Marco 14. Luca 22. Paulo* 1. *Cor.10.* consignatas. Qui singuli temporibus, locisque scripserunt quidem diuersis; at diuersum nihil.

2. Præfiguratio. 2. Adhæc præiudicia Figurarum producis. Quarum inanias expleat Veritas necesse est. Synagogæ delineata futurorum adumbratio, viuis absoluta coloribus fuit à Christo.

3. Christi promissio 3. Accedit eiusdem promissio: Ioannis 6. *Panis, quem ego dabo, Caro mea est.* Accedit attesta-

testatio: *Caro mea vere est cibus, & Sanguis meus & asseue*ratio.
vere est potus. Si *vere est*: ergo nec *significat*;
nec abest, quantum à terra cœlum. Si *vere*: quid ergo Nouatores comminiscimini tropologice, amphibologice, metaphorice, synechdogice? an diabolice?

4 Fide causa Ecclesia: producis libellum quietæ possessionis: titulum ostendis secundum, *De pacificis possessoribus*: præscriptionem prætendis ab annis amplius supra mille sexcentis, quibus Vsumfructum Rei possessæ habuisti. Vin' amplius? 4. *Præscriptio.*

5. Ecce tibi, vocatus, citatus adest, se testem sistens gentium omnium, ac nationum consensus fidelium, cum liquida continuæ in possidendo successionis demonstratione. Num quid aliud? 5. *Orbis consensio.*

6. Euge: triumphas! Diuina te, ô Mater Ecclesia, in terris vltro circumsistunt tribunalia Conciliorum, ad vota tua, tuaque paratissimorũ obsequia. Sed quid ego Hæc, aut Illos commemorem? Longa series, & multa nimis. Aliquam tamen strictim vidisse iuuabit. Dabo per sæcula; non numero; sed intento velut digito monstro. 6. *Conciliorum definitio.*

7. Ecclesiæ, Veritatisque Eucharisticæ tabulis subscripserunt sæculo primo. (Apostolos prætereo:) *Sanctus Ignatius Epistol. ad Smyr. S. Dionys. lib. 1. de Cœl. Hier.* Secundo. *Cyprian. Tertullian. Origen.* Tertio *Iustinus Martyr: Pius Papa I. S. Irenæus.* Quarto, ecce sigilla duodecim Apocalyptica: *Niceni Conc. Athanasii, Cyr. Ierosolym. Hilariј.* Habetis quatuor. *Ambrosius, Basilius, Augustin. Optati Mileu.* Habetis octo. *Gregor. Nyssen. & Greg. Nazianz. Ephram, Epiph.* En duodecim. Quinto sæculo *Hieron. Chrysost. Cyrill. Alexand. Synodus Ephesina, Theodor. Gelasius.* Multa prætereo. *Gregorius, Theophylactus, Ioannes Damascenus.* Sæculo XI. *D. Thomas, Bonau. Anselm.* 7. *Sæculorũ ac Patrem contestatio*

 Scotus.

Scotus, alijque innumeri hucusque. O attestationem, ac irrefragabilem depositionem. Obstupescitis Auditores, ad tantam ac talium nubem testium; sat scio.

PARS IV.

De hæreticorum obgannitionibus.

Hæreticorum imprudentia, & dementia.

I. QVo magis obstupescendum est, ad duorum apostatarum, Lutheri, & Caluini, inanem vocem tot mortalium emotæ mentis brutos animos sensum communem deseruisse, rationem eis euanuisse; vt tam iniquam ac sacrilegam fecerint defectionem.

Simili declarata.

Fac esse, qui actionem habeat, in qua de summa vitæ ipsius, ac fortunarum agatur: hunc tamen duos, tresue leguleios adire consultum: totam eis causam committere fide data, & accepta eundem dein trecentos conuenire viros, orbis & Iuris totius lectissimos: ab his audire, nullo causam ipsius niti fundamento Veri, aut Æqui: proin suadere, sibi suisque consultum velit, actione desistat, prescriptis acquiescat iustis, ac necessarijs: nec porro noua moliatur: Ipse tamen (velut Roboam,) iuniorum rabularum duorum secutus fascinationem, omnia alia aspernetur, ac derideat: quin calumnietur etiam, & execretur: adeoque voce, stylo, ferro, flammis, omnique vi ac facultate persequatur: hunc, inquam, quis furere non dicat? Infelix anima hæreseos fascino dementata, tua, (heu!) causa partibus est prope infinitis inferior, ac deterior, &c.

Eorum munimenta.

II. Sed quid ad hæc misera emotæ mentis cerebra, & deserta abs Deo hominum portenta? Quid! Non se deserunt: non causam, quantumuis afflictā per-

perditam, desperatam, condemnatam, ac ad inferos proturbatam. 1. Producant ingentia & blasphemiarum, & execrationum plaustra duo. Actionem diuinissimam Sacramenti, & Sacrificii, Deo plenissimam appellant (horrent aures, ac animus:) magiã tamen appellant, incantationem, superstitionem, idololatriam meram. Cætera exhorrescens sileo, quæ pro vallo obiectant.

2. Inde fasces confertos hæresibus, mendaciis, absurditatibusque, suis velut gigantæis humeris important, ac cumulant; vt si innouato bello gigantum montes montibus imponerent, ad Iouem è cœlo deturbandum.

3. Afferunt quoque ementitas, ac falsarias literas de Institutione Sacramenti huius, clausas; cum inscriptione; *Hoc significat.* 4. Proferunt, velut ex indiculo, consultationem initam inter Triumuiros illos animarum perdendarum; Vviclef Anglum, Zvvinglium Germanum, Caluinum Gallum. 5. Addunt Scripturæ testimonia, detorta sensu, ac deprauata.

III. Sed omnia talia; quæ vel vno flatu difflaueris. *Obiecta obtusa, ac refutata.*

1. *Aiunt*, Matth. 26. *Pauperes semper habebitis vobiscum: me autem non semper habebitis.* Ergo Christus in cœlum subuectus isthic residet; non hic in Sacramento. *Respondemus.* De visibili sua conuersatione hic loquitur; non de inuisibili. Nam de hac ita, Matth. 28. *Ego vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi.*

2. Matt. vlt. *Assumtus est in cœlum, & sedet à dexteris Dei.* Ergo non est hic; nec enim descendet toties. *Respondemus*, descensu haud opus esse, posse locis simul pluribus existere. Sicut apparuit Paulo, & abeunti è carcere Petro; *Act 9.* vt tradit Hegesippus.

3. Porro inuictus Achilles Caluino est iste. Luc.

24. *Palpate, & videte: quoniam Spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere.* Atqui, ait, in Sacramento Corpus Christi tactu, visuue non cognoscitur: ergo nec adest. Sed iam ante superius respondimus.

4. *Aiunt*: Fieri non potest, vt corpus idem locis existat pluribus. *Quid?* Non ergo creditis *in Deum Patrem Omnipotentem*? Qui ex nihilo creare potuit omnia: magis potest & creatum in plura sistere loca: Et in vnum locum plura sistere corpora. Sed de hoc quoque superius pluscula.

5. *Aiunt* vitiligatores: Fieri nequit, vt corpus sine extensione, quantitate sit, & loco. *O stulti corde, & tardi ad credendum!* Luc. 24. An non, *4. Reg. 6* Elisæi iussu ferrum aquis supernatauit? Mari Christus inambulauit? *Matth. 14.* Tres pueros in camino ignis non adustulauit? *Dan. 4.* Quid igitur locus magis corpori necessarius, quam sua ipsi, vel sua ferro grauitas, aut igni calor? Ego vero sic existimo: hæc illis plus esse necessaria; vt insita ipsis; quam corpori locum, circumsecus sepientem.

6. *Aiunt*. Impossibilis est Transsubstantio. At factu difficilior est è nihilo creatio. E terra hominis, è costa Euæ formatio: aquarum in sanguinem; in serpentem virgæ: rupis in fontem; fœminæ in petram; aquæ in vinum factum conuersio par fuit, aut non longe dispar. Quare peracta recapitulatione perora.

CON-

CONCIO NONA.

De Dignitate, & Reuerentia SS. Euchariſtiæ.

MIRABILE NONVM.

Memoriam fecit Mirabilium ſuorum miſericors & miſerator Dominus: Eſcã dedit timentibus ſe. Pſal. 110. *Et qui manducat hunc panem, viuet in æternum.* Ioan. 6.

PRou. 9. *Sapientia ædificauit ſibi domum: excidit columnas 7. immolauit victimas ſuas, miſcuit vinum, & propoſuit menſam ſuam. Miſit ancillas ſuas, vt vocarent ad arcem, & ad mœnia ciuitatis. Si quis eſt paruulus, veniat ad me. Et inſipientibus locuta eſt: Venite, comedite panem meum, & bibite vinum meum, quod miſcui vobis: Relinquite infantiam, & venite, & ambulate per viam prudentiæ.* Patris Sapientia, Veritas diuina Ieſus *hoc fecit, & eſt Mirabile in oculis noſtris.* Fecit Eccleſiam, & 7. Sacramenta Euchariſtiam quoque quæ & immolaretur Sacrificium: & ſumeretur Sacramentum.

Nos in præſens

I. *De inſtitutionis Euchariſtici amore in nos: & noſtro in eum debito.*
II. *De multiplici Euchariſtiæ dignitate.*
III. *Ad S. Synaxin præparatione opus ſolicita.*
IV. *Communicaturo ſtudendum puritati.*

PARS

PARS I.

De Institutoris Eucharistici amore in nos, & nostro in eum debito.

Amor se dantis in Escam.

I. FOrtis, & ingeniosus amor est. Artemisia Regina Cariæ, refert *Val. Max. l. 4 c 6.* Mausoli coniugis mortem sic consolata est. Superbissimum illi Mausolæum condidit, vt in 7. orbis miraculis habitum fuerit. Dein cineres cadaueris, è rogo collectos, aromatibus mistos mensæ inferri sibi voluit quos cibis adspersos quotidie deuoraret. Talis amor Christi in Ecclesiam. Ab hac ne diuelleretur vnquam, sibi Euchariftiam instituit: in qua illi sumendus quotidie propinaretur. Vnde inquit: *Caro mea vere est cibus.* Et Bernardus. *O amor amorum: Sacramentum Sacramentorum: dulcedo dulcedinum!*

Idque in Sacramento.

Suam Deus potentiam ostendit orbem condendo: Iustitiam diluuio: Amorem hoc Sacramento.

Nec vel sibi parcentis.

Permagna vis amoris est Pelicano; cū sibi pectus effodit, sanguine redaminandis pullis. At sic ipse Ps. 101. *Factus sum similis pelicano solitudinis.*

Figura.

1. Vere, *Exod.* 3. Eucharistia rubus est ardens & incombustus charitate infinita: & sentibus difficultatum obsitus; & Visio magna nimis. 2. Reliquerit Elias cum duplici spiritu pallium Elisæo testē amoris. 4. *Reg.* 2. At nobis Deus Diuinitatis suæ pallium Corpus ac Sanguinem cum vtriusque Naturæ veritate reliquit.

3. Refecerit Eliam Angelus sub iunipero prope defectum: vt in fortitudine cibi illius ambularet 40. dies vsque ad montem Horeb. 3. Reg. 19. At *Angelus Testamenti, Magni Consilii Angelus*, Angelorum Dominus, in hoc deserto nobis panem sug-

gerit, sub humanitatis nostræ cinerib. coctum, &c. Parum illius fuerat amori, se in Crucis ara tradidisse semel: sæpius ac semper libuit immolari, inque succum ac sanguinem nostrum conuerti, magisq; viuere in nobis, quam ipsi nos.

III. Quæ propter sic ipsi sumus obligati, vt animas quodque debeamus. 1. Plus, quam Israelitæ, 40. annis manna pasti in deserto. *Exod 16* 2. Nesciebat Dauid, 1. *Reg 29*. qua re datum sibi famelico cibi beneficium Abigaili remetiretur; nisi ipsam in Reginam regni consortem acciuisset. *Quid ergo retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi* Psal. 113. Cum me quoque regni cohæredem adlegit sibi; quasi, qui dedit, accepisset beneficium. *Debetur ei gratitudo.*

3. Pie, iuste, merito vouisti Iacob: Gen. 28. *Si fuerit Dominus mecum, & custodierit me in via, per quam ego ambulo: & dederit mihi panem ad vescendum: erit mihi Dominus in Deum.* Qualis ergo mihi, quantusque semper esse debebit. *Quam omnem superat benefactor.*

IV. Quo sequar impensius monentem 1. Psal. 147. *Lauda Ierusalem Dominum, lauda Deum tuum Sion: Quoniam confortauit seras portarum tuarum, benedixit filiis tuis in te: posuit fines tuos pacem: & adipe frumenti satiat te.* Illius, de quo, Ioan. 12. *Nisi granum frumenti cadens in terram, mortuum fuerit: ipsum solum manet.* Sed *iam non moritur amplius: mors illi vltra non dominabitur* Rom. 6.

2. Hoc itaque nos pascit: Sed *& de torrente voluptatis tuæ potabis eos*, Ps. 35. hic Sanguine; isthic beatitudine. 3. Quid, quod & *de Petra melle saturabis eos* consolationibus delibutos? 4. Nimirum Totus *es terra, quæ tota fluit lacte & melle: ut ex his fructibus cognosci potest.* Num. 13. & 14. *Debentur ei & laudes.*

PARS

PARS II.

De multiplici Eucharistiæ Dignitate.

Mirabilia in Sacramento.

1. EXcellentia S. Eucharistiæ est quanta maxima Psal. 110. *Memoriam fecit Mirabilium suorũ, &c.* Quid enim est, aut fuit vnum aliquod, in quo *Mirabilium* Dei vel plura, vel maiora conuenerũt? Enumerat aliqua S. Thomas Hymno: *Lauda Sion, &c.* Corpus est locatum, & in locis simul pluribus, sine loco: quantum, sine extensione: fractum, sine diuisione; immolatum, sine passione: motum loco, sine emotione; tactum, visumque, sine sensione: integrum accidentibus, sine subiecto: Quantum sine materia: Quale, sine substantia. Capite hæc vobis Philosophi, Theologi, accipite Transsubstantiationem. Qua, & quibus istis, quid vnquam vsquam mirabilius? Mathematici videte hic quadraturam circuli: Physici, considerate fluxum & refluxum oceani, ac Euripi.

Effectus contrarii communionis.

II. In hoc vno fluxus est gratiæ, vitæ, ac prædestinationis: estque refluxus peccati, mortis, & reprobationis. Quia

Sumunt boni, sumunt mali;
Sorte tamen inæquali,
Vitæ, vel interitus.

Causat immortalitatem.

Psalm. 109. *De hoc Torrente in via bibet* peccator: *propterea exaltabit caput* in rem gratiæ, & spem gloriæ: propterea immortalitatem acquiret. Nam Ioan. 4. *Aqua, quam ego dabo, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam.* Agite ergo, Isa. 55. *Omnes sitientes, venite ad aquas.*

Fœcundat. Simile.

Tradunt scriptores Nilum è montibus Lunæ dictis exoriri: Ægyptum statis temporibus inundatum rigare, stercorare: inque Oceanum septẽ ostiis deuolui. Sic Eucharistia descendit è montibus

Diui.

Diuinitatis, ac Humanitatis, cum diluuio gratiarũ stagnat super animas rigatas, & fœcundatas; egurgitans se 7. donis spiritus, ac in septenis quoque Sacramentis sese regurgitans, *fluminis impetu latificat Ciuitatem Dei*, Ps. 45.

Felix Torrentis impetus! Vitia abripis; vitamq; inuehis: in immortalitatis portu constituis. 1. Nam Ioan. 4. *Qui biberit ex hac aqua, quam ego dabo, non sitiet in æternum.* 2. O Nectar, & Ambrosiam Cœlitum? 3. O aurifluum Gangem, & Pactolum. 4. Verum est, & omnio verissimum Oraculum, Eccl. 24. *Ego Sapientia effudi flumina: Ego quasi trames aquæ immensa: Ego quasi fluuius Dorix: Ego quasi Aquæductus exiui de Paradiso. Dixi: Rigabo hortum plantationum mearũ: & inebriabo partus mei fructum*

Satiat *Ditat, & omnia præstat*

1. Percussit virga petram Moses; *Exod. 14.* & fluxerunt aquæ. *Petra autem erat Christus.* 1. Cor. 10. Ex hac quales, quantæque emanationes? 2. Triste malum, continua 40. dierum pluuia, resolutis cœli cataractis ruens: ruisse cœlos dixisses. At immortale bonum, Sanguinis Dominici effusio, cœpta in horto, *pridie quam pateretur*: continuataq; adusque *Consummatum est*: quin & vltra, cum *lancea latus eius aperuit, & exiuit Sanguis & Aqua.* Nescio, quid maius hisce vel à DEO expectare queas.

Figura dictorum.

III. Haud quoque statuerim: Huicne mysteriō mysterium Incarnationis anteponam; an componam? Hoc scire videor: Plus honoris in hoc Sacramento ad naturam humanam accessisse; quam ex Incarnatione. Enimuero in hac Diuina præbens suppositum humanæ præcellebat, vt infirmiori, ac inferiori: At in Sacramento humana principatur, natura, & comes ei adhæræscit diuina. Ita Theologi, Verborum vi primo Corpus produci, perq; concomitantiam sequi Diuinitatem.

Humanitas est ĩ Sacramento gloriosior, quam in Incarnatione.

Pene,

Figura de Excellentia Eucharistia. Pene, sicut *Gen. 25.* ex Rebeccæ vtero prior exiuit Esau deformior; dein læuis Iacob: Ita & in hac Transsubstantiatione. O felix in ara gazophylaciũ: in quod duo Illa Minuta ter Optima Maxima iniicit Trinitas Beata!

1. Similia O Plane diuinam Eucharistiæ Dignitatem! 1. Quod aurum inter metalla: 2. adamas inter gemmas: 3. Sol inter planetas: hoc tu inter Sacramenta.

2. Figura 1. Tu Prou. vlt. *Nauis, de longe portans Panem.* Nam Psal. 18. *A summo cœlo egressio eius.* 2. Tu in fractione aperis tuorum oculos in Tui, in sui agnitionem. *Luc. 24.*

3. Tu es *Panis præbens delicias Regibus.* Gen. 49. Tu es farina, *3. Reg. 17.* quam Elias Iesus, in domo Sareptanæ, Ecclesiæ, quotidie facis crescere in immensum.

3. Testimonium. Simile. 3. Et hoc, D. Thoma, cur non quartum ponebas opus ad tria illa; *p. 1. q* 13. quibus maiora Deum facere non posse rebus sic stantibus, affirmabas. Eucharisticum namque Opus hoc est velut nummisma paruum auri, pretium continens cæterorum: adeo Compendium est in paruo maximum maximorum mysteriorum Christi: in quo vno præcipue *memoriam fecit mirabilium suorum Deus.*

PARS III.

Ad S. Synaxin præparatione opus solicita.

Quia Est vita: mors malis. Similia. I. IAm tale Mysterium qua cum reuerentia & colas, & sumas par erit? *Probet semetipsum homo: & sic de Pane illo edat.* q. d. partẽ in vtramq; merita, ac debita expende: *ne inueniaris minus habens.* 1 Memẽto, maris hic esse fluxum ad supera his: aliis autem refluxum ad infera. 2. Idem mare rubrum. *Exod.* 14. transitum præbuit Israelitis: Ægyptios vndis inuoluit. Ita Eucharistia.

3. Esther,

3. Esther, humilis, *cap.5.* & fastuosus Aman ad idem Assueri vocantur conuiuium; sed exitu dispari. Illa fit liberatrix populi: hic ludibrium patibuli. Ita Deus; & Communicantes. 4. Ad easdem regificas nuptias conueniunt vocati: sed veste non pariter culti. Quare innuptialis proiicitur. *Matt. 22.* Dicitur quidem: Matt. 11. *Venite ad me omnes, qui &c.* Sed præcipitur quoque: *Probet semetipsum homo.*

5. Petrus, & Iudas pariter erant vocati: sed non pariter cibo saturati. *Matt. 26.* Ille paratus adire cum Domino in mortem: hic inferre mortem. Propterea post lapsus vterque; Petrus euasit mortem; mortem inuasit Iudas laqueatus. ***Exemplum***

II. Eucharistia cœli est scala, *Gen. 28.* visa Iacobo hac Diuinitatis extremitate cœlum, illa Humanitatis, terram attingere: sed Angelos, non cacodæmones, per eam sus, deque commeare. Ita *Qui mãducat hunc Panem: viuet in æt.* Et *Qui sumit indigne, iudicium sibi mand. & bib. non diiudicans Corpus Domini.* 2. Suspecta adulterii, *Num. 5.* Si insons aquas execrationis bibebat innoxia: Sin' erat sons, fœmore ei computrescente crepabat. Ita Cõsecrationis Esca potusque inter sumentes diiudicant. ***Eiusdem rei figura alia.***

3. Arca fines transiens Gethæorum, Azotiorum, Accaronitarum; millia hominum multa necabat: Israelitas vero ab interitu vindicabat. *1. Reg. 6.* Ita Eucharistia, in qua inest Virga Humanitatis, & Manna Diuinitatis. 4. Fornax vna eisdem flammis tres pueros perroratos recreabat: at babylonios circum concremabat *Dan. 13.* Sic Eucharistia: Nam *Qui manducat indigne: reus erit Corporis, & Sanguinis Domini.*

5. Quam iusta Philistæorum pœna fuit, Arcam cum Dagon idolo in eadem ara statuentium? *1. Reg. 5.* Et quisquam in corpore, ac anima subditis

peccato collocare audebit Euchariſtiam? 6. Crucifigentium Domini ſcelus inde quoque fiebat deterius, quod eum in loco infami, & reorum oſſibus pleno ſuſpendiſſent? Tetrior, & magis infamis eſt conſcientia improbi.

PARS IV.

Communicaturo ſtudendum puritati.

Sectanda mundicies. I. QVare ſic te compara, 1. vt Arcam Teſtamenti; *Exod. 25. & 26.* In qua manna, tabulæque, cum virga erant deponenda. Accurata cum ſymmetria omnia in ea facta erant, Dei iuſſu: demum tota inaurabatur. Fac ſimile: & viues. 2. Quos Nabuchodonoſor ſibi ad menſam adſtare pueros volebat eos eſſe oportebat forma lectiſſimos, ac ſapientia cluentes, *Dan.* 1. 3. Deus quoque præcepit, quæ ſibi immolanda ſiſterentur animalia, omni eadem carerent macula. 4. Reges item Ægyptii non ſibi nimiſtrari ſinebant, niſi ab nobiliſſimis quibuſque nationis. Arcebantur quique de plebe; quique naturæ vitio notabiles apparebant. Hinc æſtimare eſt, quales *Specioſo præ filiis hominum* placeant, idque in Euchariſtia, re vna omniũ diuiniſſima. Procul hinc ſcelerum ſerui, ire formes animis, ac degeneres.

Cauenda Sordities. II. Ita Moſi Deus, Exod. 3. *Ne appropies huc. Solue calceamenta de pedibus tuis: locus enim, in quo ſtas, terra ſancta eſt.* Ne & tu appropies: Nam Deus eſt in rubo Sacramenti ardet charitate; ſed & zelo metuenda. Per illã amat: per hunc vindicat. 2. Iudæi ſcandalizabantur quod illotis manibus Apoſtoli manducarent: *Matt. 15.* Quid Angelis fiet; viſo indigne communicante? 3. Noluit Abimelech à Dauide, comitibuſque guſtari panes Propoſitionis, niſi ab mulieribus mundi forent. 1. *Reg.* 21. Quæ in te requiretur mundicies communicaturo?

PER-

PERORATIO.

QVare. 1. recordemini, quo cum pauore populus tonantem audierit, viderit fulgurantem Dominum, *Exod.16.2*. Quo cum honore Magi adorarint in præsepio *Matt.2*. 3. Qua alacritate Zachæus eum in domum acceperit: Luc. 19. iussus festine descendere de arbore superbiæ, auaritiæ &c.

CONCIO DECIMA.

De admirabili Missæ Sacrificio.

MIRABILE DECIMVM.

Memoriam fecit Mirabilium suorum misericors & &c. Psal. 110.

DEus, *Exod.12.* educturus Israelitas è seruitute, pridie eductionis instituit Agni paschalis Sacrificium, cum Synagoga perduraturum. Ita pridie Redemtionis nostræ sanciuit iuge Missæ Sacrificium perennaturum: dicens: *Hoc facite in meam commemorationem.* O pignus fidei, vitæ, & omnium!

Super quo nos

I. *Quod in vna Eucharistia sit & Sacrificium, & Sacramentum.*

II. *Quod Sacrum Missæ Officium sit vere Sacrificium, docent Figuræ V.T.*

III. *Docent idem rationes.*

IV. *Ratio vna oratoria, ex more Dei, ex paruis initiis ad perfectionem ascendentis.*

V. *Docetur idem ex Nouo Testamento Scripturis & rationibus.*

VI. *SS. Patrum consensus, & vsus idem euincunt.*

PARS I.

Quod in vna Eucharistia sit & Sacrificium, & Sacramentum.

I. DAniel cap. 8. ait. *Vidi arietem cornibus ventillantem contra occidentẽ, & contra Aquilonem, & contra Meridiem: & omnes bestiæ non poterant resistere ei, neque liberari de manu eius.* Ita, non aries, sed Agnus in Eucharistia est: Et is bicornis; quia iam vt Sacrificium, alias vt Sacramentum accipitur. Hisce ventilat hæreticos. Prædictum Psal. 109. *Conquassabit capita in terra multorum.*

Illa est adinstar pythagoricæ literæ bifurcatæ; princeps in alphabeto Mysteriorũ Christiano: hinc placans: illinc animam consanans.

Ezechiel, cap. 1. in babylonica vidit captiuitatẽ Seraphinum, cui *facies hominis, & facies leonis.* Ita Seraphicum hoc est Sacramentum, in facie hominis: Sacrificium vero in facie leonis. Illa delinit animas: hac terret hostes.

Oceanus in mare se Mediterraneum, & Arabicum seu Rubrum didit: Eucharistia in Sacramentum, & Sacrificium sanguine rubricatum. Iordanis haud procul à Sodoma absorbetur terrâ; sed duos efficit lacus: Asphaltitem salsum ac sterilem: & lacum Tiberiados dulcem ac pisculentum. Sic Eucharistiæ Sacramentum est gratiis plenum, ac dulce: Sacrificium à pœnis Iesu acerbum.

II. Hæretici ad hanc distinctionem efferascunt.

Vt

Vt tigris viso sanguine, aut colore puniceo furit. Missam namque tragœdia Caldarica purpurissat. Vnde illius isti nec ferunt nomen, nec memoriam. At nos demonstrabimus.

PARS II.

Quod Sacrum Missæ Officium sit vere Sacrificium docent Figuræ.

SAcrificium fit triplex in Scriptura, ait *Aug. 10. ciu.c.5.& 6.* 1. Spiritale & internum: Vt oratio, pœnitentia,&c. Ps.50 *Sacrificium Deo Spiritus contribulatus.* 2. Externũ ab interno profectum: Vt Eleemosyna, ieiunium,&c. 3. Proprium, actus latriæ, offerens visibile donum cum mutatione illius, ad Diuinitatis agnitionem, & nostram subiectionem.

I. Melchisedech, *Gen 14.* obtulit panem, & vinum: at Christus *est Sacerdos in æternum secundũ ordinem Melchisedech.* Heb.7. Ergo est autor Sacrificii, in quo offertur panis & vinum. Alioquin figuram illam sacrificandi non implesset. Quod cogitatu est impium. Adhæc eam implesse in cruce dici nequit: Quia Sacrificium illud cruentum fuit, sicut Aaronicum; non in pane, & vino: Estque semel factum; nõ fit in æternũ. At Melchisedechiani ordinis Sacrificium hodieque fit, placando Numini. Neq; vllum huc aptius est, vel efficacius. Quia Patri nil dilectius Filio. Nam Ps.39. Cruentum *Sacrificium, & oblationem* legalem *noluisti.* Ps.49. *Nunquid enim manducabo carnes taurorum?*

II. Agnus paschalis, ex omnium Patrum consensu, sacrificium fuit, & figura vtriusque in cruce, & in Ara. Nam Dominus, simul ac cum Apostolis Agnum comedit, Eucharistiam instituit, & Sese incruente Patri oblatum sacrificauit. Huc *Nota*: Quatuor in Agni manducatione reperiri; quæ soli Eu-

charistiæ, non alteri queunt adaptari. *Primo.* Agnus immolabatur, vt manducaretur. *Secundo.* Id priuatim à patrefamilias fiebat inter recutitos, & purificatos. *Tertio* Fiebat luna decima quarta sub vesperam. *Quarto.* Agni immolatio repetebatur quot annis: quia non erat ipsa liberatio ex Ægypto; sed huius commemoratio. Ita Dominus in Eucharistia fuit oblatus, vt manducaretur; non in cruce. 2. Ibique priuatim; hic in cruce publice. 3. Ibi luna 14. vesperi: in cruce luna 15. sub meridiem. 4. In cruce semel tantum: at hic repetitur Sacrificium, ad commemorationem liberationis nostræ.

III. Sacrificium Pacificum, *Leu.* 3. *&* 7. *Num.* 15. figura fuit Missæ. Quia quatuor illius proprietates possunt Missæ soli accommodari; non Cruci. 1. *Todad*, dicebatur, id est, offerebatur vel ad gratiarum actionem: vel ad fœdus ineundum cum Deo. 2. Didebatur in partes, quę ad 4. orbis plagas eleuatæ offerebantur. 3. Manducabatur ab solis Sacerdotibus. 4. Panis & vinum offerebantur. At talia in Missa. Ergo hæc Veritas: illa figura.

IV. Sacrificium Missæ est repræsentatio cruenti in cruce. *Hoc facite in meam commemorationem.* Sicut, *Iud.* 12. quotannis Hebrææ renouabant planctum filiæ Iepthes Ducis immolatæ.

V. Ad Heli Sacerdotio priuandum propheta missus ait de alio, 1. Reg. 2. *Suscitabo mihi Sacerdotem fidelem, qui iuxta cor meum, & animam meam faciet: & ædificabo in Domum fidelem: & ambulabit coram Christo meo cunctis diebus: & offeret tortam Panis.* Atqui hoc de Pacifico Iudæorum Sacrificio accipi non potest. Nam id diu ante fuerat institutum. Nec de Aaronico: nam hoc abrogatum iam est: nec durat *cunctis diebus*: Nec de Panibus propositionis, qui annis 400. præcesserant

rant instituti. Ergo de Sacrificio Missæ accipiendum est.

VI. Prouerbiorum 9. *Sapientia ædificauit sibi domum, miscuit vinum: posuit mensam: excidit columnas 7.* &cætera. & inuitat: *Venite, comedite Panem meum, & bibite Vinum, quod miscui vobis.*

Vbi S. Cyprianus Sacrificium Missæ intelligit, institutum à Sapientia Patris, in ædificata ab se Ecclesia, Sacramentis septem instructa.

VII. Malachiæ. 1. *Magnum Nomen* IESV *erit in gentibus: & in omni loco offeretur Sacrificium, & Oblatio munda Nomini meo.* Atqui hoc soli Sacrificio Missæ conuenit. Ergo.

PARS III.

Docent idem Rationes.

I. RATIO. Christus *venit adimplere legem* omnesque figuras *consummare.* Quia Ps. 144. *Fidelis Dominus in omnib. verbis suis.* Et 50. *Vt iustificeris in sermonibus tuis.* Et Ipse Matth. 25. *Iota vnum, aut vnus apex non præteribit.* Atqui in Cruce tantum cruentorum adimpleuit figuras Sacrificiorum: Ergo debuit & incruentorum explere figuras. At hoc fit per Sacrificium Missæ. Ergo.

II. In omni Lege Sacrificia esse voluit Deus, quæ vnicum illud Crucis repræsentarent futurum: Ergo credi par est, & in lege gratiæ aliquod ipsum voluisse patrari, ad Illius Tanti commemorationem. At præter hoc Aræ nullum est aliud. Ergo Ipsum est; esseque debet.

III. Causæ, ob quas in Veteri lege Sacrificia erant; eædem & grauiores adhuc perstant in Ecclesia. Sacrificabāt enim ad Deum supremo cultus

genere honorandum: Ad religionem propalam profitendam: Ad Crucis Sacrificium repræsentandum. At hæ causæ in Ecclesia sunt prægnantiores. Ergo.

Epilogismus. Cum igitur omnia in orbe deseruiant Deo Cōditori suo: vnde & pretium quæque suum, veritatemque sortita sunt: Cum omnia, quæ vsquam rite instituta vnquam, & vsurpata fuerunt sacrificia; ad hoc vnum Nouæ Legis, vt complementum suum ac coronidem, respectarunt: Hoc quoque diuinius esse cunctis oportuit: propriumque populo, qui à Deo singulariter electus esset, atque dilectus. Quod si etiam Deus idem solennem ad cultum Sui istas sibi voluit placere figuras: Si has quoque populus, qui sedebat in tenebris, honori sibi, & quantulæcunque, saluti esse ducebat: quantum placere sibi Deum ipsi in hoc iugi dilecti Filii sui Sacrificio, & ad idem acquiescere, credi par est? Quo & nobis Ipsum ampliori esse honori, certissimæque saluti confidamus, planeq; credamus, ac sciamus oportet.

PARS IV.

Ratio peculiaris oratoria, ex more Dei, à paruis initiis ad perfectionem ascendentis.

Consuetus Deo rerum ordo. SOlenne est Deo, (*qui adhuc operatur*) à paruis ordiri, & per maiora vsque sensim progredientem in summis, ac maximis quibusque consistere.

1. Naturalium. 1. Ita rerum in orbe condendo, auspicatus à lumine creationem, duxit eam ad elementa; hinc per plantas, ad animantia; demum in homine constitit, viua sui imagine, velut terrestri quodam Deo.

2. At-

2. Atque vt hunc cultus sui disciplina imbuendum rite formaret; naturam illi magistram indidit, qua ad patrandum Ipsi Sacrificijs condoceficeret. Tum deinde altius prouectum, lege data, ad Sacra perfectiora instituit. Demum ipse descendit, ad absolutissimum istud Sacrificium Corporis ac Sanguinis sui offerendum Patri: ad quod Dei Filius, summus & ipse Sacerdos, exemplo præiuit: & Edicto, *Hoc Facite*, æternum sanciuit rite litandum. 2. *Spiritalium seu legalium.*

Cujus apparente semel in Ecclesia maiestate plane diuina: cætera Synagogæ Sacrificia vniuersa, velut sidera ad panomphæi solis exordium disparuerunt. Nimirum quicquid his inerat luminis, id omne & ab illo acceperãt, necdum in orbem illato: & in idem refundebant, simul ac in Ecclesiam à Seruatore IESV fuerat introductum. *Sacrificij Eucharistici perfectio.*

Quare, velut ad æris campani grandioris fusionem æra minutiora conferuntur cætera: simul & colliquefacta in vno absorbentur: ita antegressa Sacrificia omnia, ad vnum hoc conuersa, esse desierunt absorpta. *Et veterũ abrogatio.*

Eorum faciem referebant ac conditionem varia illa ex ora tunicali, limboue Sacerdotis Summi dependentia tintinnabula *Exod* 28. Venit Summorum Summus Pontifex Pontificum Christus, solaque præsentia hos abrogauit omnes, & sustulit è medio. Vnum quoque vocis idem misit sonum hunc: Hoc Facite: quo simul tinnitus ac tintinnabula illa obruit vniuersa. Vt eorum vel vestigium supersit non aliud; quam quod Fuisse sciamus. Adeo *in omnem terram exiuit sonus* ille solus. Psal. 18. *Ac sui promulgatio.*

Quo in æternæ vitæ parando nobis Instrumẽto, viam modumque tenere voluit Deus: quem in mortalis vitæ nobis conferendæ eidem placuit *Simile.*

obseruare naturam. Teste enim Aristotele, *primo viuimus vita planta: postea vita animalis: deinde vita hominis.* Atque vt anima: ita Eucharistia pretium est & decus cæterorum, quæ minora antegrediebantur.

Exemplū. Eundem tenuit modum ac ordinem in nuptijs Canensibus Dominus. *Ioann.* 2. Aderat: villi primum appositi pretiolum non ignorabat: nec & huius defectum mox consecuturum. Silet tamen, sinitque vilius exhauriri prius. Dein vertit ex aqua vinum melius, adeoque optimum; iubetque propinari. Ita in omnibus ab imperfectioribus gradum molitur, ac viam præstat ad vsque perfectiora.

Ista tamen rerum maximarum intitia parua, horumque progressus, semper huiusmodi fuisse comperiuntur; vt permagnam prætulerint futuræ perfectionis similitudinem. Id quod singulorum deductione seipso liquet. Cum itaque ex Vet Instrumenti figuris futuri Missæ Sacrificij & veritatem, & necessitatem, & diuinitatem ostenderim, iam Noui Testamenti nonnulla testimoniorum adducamus.

PARS V.

Doc[illegible]tur idem ex Nouo Testamento Scripturis, & Rationibus.

I. AC primo Luc. 22. *Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur, & frangitur.* Ita Græce 1. Corint. 11. κλώμενον. *Similiter accepto calice ait. Hic est Calix Noui Testamenti in Sang. meo, qui pro vobis fundetur in remi. pecc* Hinc ita ratiocinor Dnus Eucharistiam ait, suum Corpus tradi, & Sanguinem fundi. At is cui dabatur, alius esse non pote-

poterat, quam Deus Pater: Ergo suum Illi consecrauit Corpus. Qui enim cum ceremonijs gratiarum actionis, fractionis, benedictionis, &c. Deo aliquid pro alijs dat, is idem Deo consecrat, & immolat: Sed Dominus suum Corpus & Sanguinem ita Patri pro nobis in Cœna dedit: Ergo in cœna consecrauit.

Esto S. Patrum aliqui futurũ pro præsenti vsurpent, legantque tradetur, fundetur: Nil hoc officit causæ. Nam id spectat ad futuram in cruce per cruentum Sacrificium traditionem, semel faciendam, non iterandam.

Secundo: *Hoc facite in meam commemorationem*: Fieri præcipit, quod instituerat, ac fecerat; atqui ipse consecrarat, hoc est, Sacrificarat: simul cæteros communicarat, id est, & Sacrificium, & Sacramentum administrarat. ergo, &c.

Tertio. Ioan. 4. *Mulier, crede mihi: venit hora, in qua nec in monte isto*, Garizim; *nec in Ierusalem adorabitis, &c. Venit hora, in qua veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu, & veritate* per omnem orbem. Atqui *Adorare* hic significat *Sacrificare*. Liquet ex famosa illa per id tempus controuersia Iudæos inter & Samaritanos; Vbinam esset adorandum? id est, vbi Dei cultus summus Sacrificijs exhibendus? De ea *Iosephus Antiquit. l. 11. c. 8.* Pertendebant Samaritani, in monte sacrificandum, vbi *Gen.* 22. Iacob immolasset: vbi *Deut.* 33. benedictiones erãt promissæ legẽ obseruaturis. At Iudæi contrà; Ierosolymas Deum ad Sacrificia delegisse. Nam priuata cuiusque adoratio non erat alligata loco: vt illa Sacrificialis.

Adhæc Genesis duodecimo. *Manete hic in pede montis; veniemus statim atque adorauerimus*, id est, Sacrificauerimus, Ioan. 12. *Venerunt Ierosolymam ad adorandum.* Id est, ad Sacrificandum.

II. Ra-

II. *Ratio prima.* Ab exordio Ecclesiæ fuerant altaria. Heb.13. *Habemus altare, de quo edere potestatem non habent, qui tabernaculo deseruiunt.* Græce est θυσιαστήριον. Et S.Patres, Dionys. Tert. &c. altarium meminerunt. Sed altaria sunt pro Sacrificijs, ac Sacerdotibus. Nam sunt ea relata, quæ se mutuo ponunt ac tollunt. Caluinus l. 4. Instit. audet impudenter sic scribere contra Apostolum: *Dedit nobis Mensas ad manducandum; non altaria ad sacrificandum.*

Secunda ratio. Sacerdotium est Ordo virorum, Deo ad Sacrificandum consecratorum. Est perpetuum Sacerdotium in Ecclesia: ergo & Sacrificium. Antecedens liquet ex Isa.66. *Assumam ex eis Sacerdotes & Leuitas.* Quales? sicut *Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech.* Psalm. 109. At Iudæorum Sacerdotium non erat futurum æternum. Ergo aliud; nempe Christianum. Ergo in hoc, etsi Christus summus sit Sacerdos; esse tamen debet Ordo virorum ad hoc Deo consecratorum, vt sacrificent.

Tertia ratio. Nulla fuit vnquam gens, aut religio sine Sacrificio, id est, supremo adorationis cultu ac ritu; vel inde vsque ab orbe condito, in lege naturæ, Abel, Noe, Abraham, &c. Ergo & in Religione Christiana esse Sacrificium debet. Cur non debeat, ratio sufficiens dari nequit.

PARS VI.

SS. Patrum consensus, & vsus idem euincunt.

QVid: quod huc vnanimis omnium SS. Patrum consensus incumbat, qui & ipsi Sacerdotes magni Missas celebrarunt. Mirificis ij titulis,

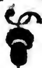
Aræ Sacrificium extollunt. Chryſ. hom. 6. ad pop. Ant. vocat *terribile, & plenum horroris*. Euſeb. l. 1. Epiſt. 3. *Sacrificium plenum*. Cypr. *Plenum, & Verum*. Auguſtinus: *Supremum & veriſſimum*. Dion. Areop. *Myſterium cæleſte, Oblationem ſanctiſſimi Sacrificij, auguſtum, & ſacratiſſimum Myſterium*.

1. Atque id, qui inſtituit, celebrauit primus Ieſus. 2. Deinde Apoſtoli primum ipſo Pentecoſtes die, poſt acceptum Spiritum Sanctum, *teſte Heſychio in cap. 9. Leu.* Et Act. 2. *Erant perſeuerantes in doctrina, & communicatione, & fractione panis, & orationibus*, id eſt, in celebratione Miſſæ. *Act.* 13. Omnes ſacrificarunt Apoſtoli, quando Paulum & Barnabam elegerunt Apoſtolos, λυτουργούντων αὐτῶν: ſacrificantibus ipſis.

3. Dein Petri Succeſſores Pontifices Romani omnes Sacrificarunt; & vox *Miſſa* in eorum ſcriptis vſurpatur. Extant & conſcriptæ nonnullorum Miſſæ Thelesphorus Papa inſtituit ſub annum 277. in Natiuitate Chriſti tres Miſſas patrari à quoquo Sacerdote. Syluester, ſub annum 343. vetuit ne in loco non conſecrato celebraretur.

Concilia quoque Miſſæ meminerunt. Vt Carthaginenſe c. 2. *Reconciliare quenquam in publica Miſſa Presbytero non licet.*

Quare Miſſa eſt verum Sacrificium; mortis Dominicæ repræſentatio & commemoratio, theſaurus meritorum Chriſti; Eius victoriarum tropæum: omnis diuini cultus apex & compendium; Chriſtianæ religionis fulcrum. Ibi Ieſus pro nobis orat: *Pater dimitte eis: quia neſciunt, quid faciunt.*

CON.

CONCIO VNDECIMA.

De eodem Missæ Sacrificio.

MIRABILE MIRABILIVM

Tu es Sacerdos in æternum secundum Ordinem Melchisedech. Psalmo 109.

ABrahæ, *Gen.14* deuictis Regibus quinque domum reuertenti, Melchisedech, Rex & Sacerdos Altissimi in lege naturæ, panem & vinum, in gratiarum actionem de obtenta victoria offerens Deo, obuiam processit. Ita Dominus IESVS, postquam fecit, vt dixit: *Confidite: ego vici mundum.* Ioan.16. Panem & vinum consecrauit in Corpus ac Sanguinem suum, Deoque Patri obtulit Sacrificium. At postquam etiam in cruce Victor partes aduersas profligasset omnes: certatim Sacerdotes Sacerdotis Ipsius *in æternum* obtulerunt, offerunt, offerentque *in æternum, secundum Ordinem Melchisedech.*

Nos breuiter de eodem

I. *Fuisse semper, esseque oportere Sacrificium.*
II. *De Substantia Missæ.*
III. *De perennatione Missæ cum Ecclesia.*
IV. *De blasphemantibus Missam; & eam Celebrantibus.*

PARS I.

Fuisse semper, esseque oportere Sacrificium.

1. In Lege Naturæ. I. NVlla gens extitit tam barbara vnquam; quæ, cum Deum aliquem colendum esse putarit; quin eidem continuo Sacrificium decerneret: Sacrificio

ficio autem Sacerdotium assignaret. Idque adeo naturæ inditum est ipsi, atque impressum. 1. Gen. 4. *Abel obtulit de primogenitis gregis sui.* Ecce in prima naturæ generatione. 2. In secunda, Gen. 8. *Ædificauit Noe altare Domino, & tollens de cunctis pecoribus, & volucribus mundis, obtulit holocausta super altare.* 3. In tertia Abraham adeo frequens Deum colebat Sacrificijs solennibus; vt demum, iubente Deo, nec filio parcendum crederet immolando. *Gen.* 22. 4. Quis Iobo in propitiatorijs Sacrificijs extitit religiosior? *Iob* 2. 5. Legis Mosaicæ tempora sileo; quibus ex continuo plurimorum Sacrificiorum fumo vmbræ, quam diei, plus fuit. 6. Eliæ Sacrificio quid vel admirabilius, vel terribilius? *3. Reg.* 18. Ignis cœlo ruit; exurit aquas, victimas, aræque saxa: Baalitas exanimat, dein occisos. 7. Samuel, Dauid, Salomon, alijque sexcenti quantas hecatombas immolarunt? Nihil in vllo æuo aut frequentius, aut solennius, aut Sanctius fuit habitum, quam ipsum hoc *Sacrificare.*

2. In lege Mosaica.

II. At vero postquam Rex Regum, & Sacerdos Sacerdotum Christus Iesus se Patri ipsum obtulit: continuo orbe toto nil eodem fuit Sacrificio vel diuinius, vel celebrius. 1. Obtulerit filiam Iephte ex voto; *Iud.* 11. 2. Filium Abraham ex obedientia: *Gen.* 22. 3. Pythagoras, ob vnam in Mathesi repertam figuram, hecatombas: Nil ista, vel quæuis alia, ad hodiernum, ac æternum Christi Sacrificium ac Sacerdotium secundum ordinem Melchisedech.

3. Ergo & in Christiana.

PARS II.

De Substantia Missæ.

MIssa vox græca non est. Ideo in N.T. reperiri non est; quod græce conscriptũ est: Eius loco tamen

Missa est vox non græca. tamen Græci vtuntur voce λειτουργία, quasi dicas, publicum ministerium. 2. Nec est hebraica: *Nec hebraica.* Nam Syri & Maronitæ; hodieque Missas celebrantes, eadem voce vterentur: & Ecclesia ipsam vsurparet, sicut illas: *Amen*, *Alleluia*, *Sabaoth*, *Osanna*, *Pascha*. Nec Patres hebraice callentes optime, vt Orig. Tertull. Iust. Epiph. Hieron. eam frequentarunt.

Sed latina. Est ergo vox latina: sic dicta, à populo dimisso, post Rem diuinam peractam: Significatque totam Cœnæ Actionem cum omnibus cæremonijs. Est vere Sacrificium; quoad Deum, cui offertur: simul est & Sacramentum; quoad homines, quos *Est sacrificium, & Sacramentum.* nutrit. 1. Ita & Agnus Paschalis, *Exod.* 2. prius immolabatur: dein sumebatur communiter. 2. Vt igitur orbis totus Arctico, & Antarctico polo sustentatur: alteroque remoto machina omnis dissolueretur: ita Religio, istorum altero sublato.

3. Est Eucharistia, vt mirabilis Seraphin, *cuius facies leonis, & facies hominis.* Ezech. 1. plusquam Seraphica est duobus suis respectibus illa.

4. Produnt Scriptores, in Alpibus herbam progigni biramem: si quæ fera alterum abedat folium, eam emori: si vtrumque depascat ramusculum, lædi nihil. Ita in montibus Ecclesiæ Eucharistia bimembris est vna: Si cum feris hæreticis solum esse Sacramentum affirmes: peccas hæreticus. Qui & Sacrificium esse credit, ac colit, vita viuet.

Eius substantia immutabilis est. Missæ autem substantia consistit in Consecratione, Oblatione, & Sumtione: Cætera omnia meræ sunt cæremoniæ, ad excitandam pietatem, ac commemorationem Dominicæ Passionis. Proinde hæ mutari possunt ab Ecclesia: illa tria nequaquam. Est autem Sacrificium incruentum, cruenti in Cruce repræsentatiuum. Rom. 6.

Iam

Iam enim amplius Christus non moritur: mors illi vltra non dominabitur.

Deinde Ipse IESVS est, qui sacrificat; minister vero solum instrumentum. Sicut *Ipse est, qui baptizat*: ait Augustinus. Vnus enim tantum est Summus Pontifex IESVS. Hebræorum 9. At *Sic nos existimet homo, vt ministros Christi*. 1. Corint. 4. *Iesus est Sacrificans*

Atque inde Missa ab nequissimo Sacerdote peracta tanti est; quanti si Sanctus Petrus eam celebrasset: quoad opus operatum. *Leuit.* 16. Duo hirci iubebantur educi. Alter sacrificabatur cæsus: alter liber dimittebatur in desertum. Ita Christus Sacrificium primum fuit cruentum: At in ara liberum à cruentatione. *Missa valor.*

PARS III.

De perennatione Missæ cum Ecclesia.

I. D*ices*: Sufficiebat Sacrificium Crucis, vt cuius infinita sunt merita. At, *inquam*, frustra est thesaurus, cuius non est vsus. Parata in cruce merita, restant ea merentibus applicanda. Id quod fit per vsum Sacramentorum; quæ hoc fine instituit Dominus: in quibus princeps Eucharistia. Neq; vita functis vllo queunt Illa Sacramento applicari: possunt autem Sacrificio. Adhæc oportuit esse in Lege noua Sacrificium; sicut in Mosaica, & naturali fuerat. *Sacrificiũ Crucis sufficit ad merendum: at Sacrificiũ ara requiritur ad merita applicanda.*

Esto: frendant hæretici: qui nec blasphemare verentur. Vt tigres, & elephanti sanguine viso: sic isti hoc audito Sacrificio efferascunt. Sed si Iesus *est Sacerdos in atern. secundum ordinem Melchisedech*, necesse est & Sacerdotium æternum existere; itemque & Sacrificium. Si igitur æternus *Sacrificiũ & Sacerdotium nouũ debet aternare cum Ecclesia.*

ille Sacerdos ante suam Incarnationem curauit; vt in omni lege, ac gente Sacrificium esset; quod homines illi administrarent; non magis idem in lege gratiæ deseruit, quam suammet æternitatem.

Sic figura docent. II. Cui stabiliendo à Figuris sic ratiocinor. Necesse est Scripturas & Figuras Vet. Testamenti in Nouo adimpleri, & sic, vt figuris figuratum respondeat. Sed illæ prænotant iuge Sacrificium. Quia & ipsæ ipso actu iugiter durauerunt ad vsque tempus figurati. Ergo necesse est & hoc durare similiter reipsa actuale.

Sic Prophetia. Ex Prophetis ita: 1. *Regum* 1. Prædictum est Heli, desiturum Iudaicum Sacerdotium: aliudque successurum, quod *cunctis diebus* perduraret cum suo Sacerdote. 2. Ita Malachias. 1. *A Solis ortu vsque ad occasum in omnibus gentibus, & in omni loco sacrificatur, & offertur Nomini meo Oblatio Munda.* Quod de Sacrificio Crucis nequit accipi: nec de Iudaico: quia hoc non *in gentibus.* 3. Daniel quoque, *cap.* 8. docet, iuge Sacrificium ab Antichristo fore tollendum: at nullum restat tollendũ è medio, nisi hoc Missæ. Ergo.

PARS IV.

De blasphemantibus Missam, & eam celebrantibus.

Hæretica blasphemia I. HOc Melanchton appellat incantationem: Caluinus Magiam, Brentius diaboli commentum: Lutherus contra hoc scripsit anno 1520. Captiuitatem Babylonicam: anno 1521. librum de abroganda Missa priuata: anno 1522. contra Regem Angliæ: anno 1523. contra Canonem: anno 1528. scribit, nil perinde se pœnitere, quam quod vigintiquinque annis Mis-

sas

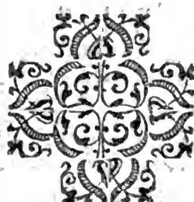
ſas celebrarit: anno 1534. fatetur ſibi videnti vigilantique cacodæmonem inuictis argumentis Miſſam diſſuaſiſſe; ac, vt abrogaret, perſuaſiſſe. Quid eius aſſeclæ?

Blaterant, à mille iam, & amplius, annis inſtitutam ab Gregorio eſſe Miſſam, erraſſeque Eccleſiam, ad idololatriam prolapſam. 1. Ergo Sponſam Chriſtus amiſiſſet. 2. Et falſum iſtud; Matthæi decimoſexto. *Portæ inferi non præualebunt aduerſus eam.* 3. Mentitus erit Virgini Gabriel fuiſſet; Lucæ 2. *Et regni eius non erit finis.* 4. Pſeudopropheta foret Paulus; quod nec fallere, nec falli poſſit; quodque fundamentum, & columna veritatis ſit Eccleſia. O impias blaſphemias! 5. Itan' tot, tantoſque tot ſæculorum viros, qui & audierunt, & patrarunt Miſſas; idololatriæ, vt ſacrilegos, inſimulari? Id abominationem appellare; quod totius eſt Religionis ſanctimonia ac firmamentum? *Eccleſia nō defecit in Miſſa ad idololatriā*

II. Quam Sacram actionem Myſterij inſtituit primus, ac perpetrauit CHRISTVS, *pridie, quam pateretur.* Luc. 22. Iuſſitque, *Hoc facite.* 2. Eam & frequentarunt Apoſtoli, λειτουργούντων αὐτῶν: *Act.* 13. 3. Item Apoſtolici. S. Ignatius Epiſt. ad Trallien. affirmat S. Petri fuiſſe Diaconos Miſſæ miniſtros Clementem, & Anacletum: Pauli Linum, & Timotheum, Iacobi Sanct. Stephanum Protomartyrem. 4. Extat Liturgia S. Iacobi. 5. S. Andreas, cum à Proconſule ad Sacrificia inuitaretur, reſpondit: *Ego quotidie Sacrifico Agnum immaculatum.* 6. Quid Patres memorem? Hieron. Auguſtinus, Ambroſius, &c. Miſſas opere, voce, ac ſtylo celebrarunt. In quos inde, quicquid vel Sanctitatis, aut facultatis vnquam habuerunt, promanauit. *Miſſæ inſtitutio, & continuatio.*

III. Vt illi quoque mihi eſſe beati videantur appellandi, qui ea Miſſis interſunt cum *Beati cultores Miſſæ pij*

gione; vt sibi Passionem Christi ob oculos obuersari credant. Id quod vel ipse Sacerdotis habitus sacer apprime repræsentat. Quo etiam orationis Zelus haud mediocriter extimulatur; vt ea per omnes quasi declinationis ducta casus exerceatur ad comprecandum pro se ipso; pro Genitoribus; pro Datis, ac benefactoribus: pro Accusatoribus inimicis: pro Vocatis, Vocandisque ad Ecclesiam infidelibus; pro Afferentibus iniuriam, & Auferentibus vi, doloue malo quæcunque ad tuum dominium attinebant.

A P-

APPENDICVLA

DE VNA, ET VTRAQVE SPECIE EVCHARISTICA.

FAS MIHI TRIA FARI, ac præfari,

Studiose Lector.

ÆTERA de Euchariſtia ex Beſſeanis Conceptibus reddidi pleraque: Sed parum is deCommunione ſub Vna ſpecie, vel vtraque.

II. Iſtaque ille diligenter; vt in Gallia: vbi cauterium inuſti Caluino lilij multorum flagrat in anima. Atque vtinam non etiam, (heu nimium quantum) noſtra in Germania.

III. Quia autem percelebre nomen Beſſei hoc meum ex Ipſo Opuſculum per manus diſtrahet plurimas: & pleriſque in locis de Communione ſub Vtraque Specie docendi non parua occurrit neceſſitas:

erit, ni fallar, subiectæ appendiculæ non minor vtilitas. Et tanto gratior, quo plura paucis mea lucide exhibet compendiosa breuitas, ex Ill. Card. Bellarm. & nonnihil ex R. P. Becano huc strictim repetita.

PRIMORDIVM INFOELicis Controuersiæ.

SVb annum Domini M. CCCC. XII. *Ænea Syluio teste in historia Bohemorũ*, extitit Pragæ Petrus quidam Dresdensis; qui ex illo Io. 6. *Nisi manducaueritis Carnẽ filij hominis, & biberitis eius Sanguinem, non habebitis vitam in vobis*: miratus, contra præceptum hoc Vsum obtinere Ecclesiæ, populum sub vna duntaxat specie communicantis. Itaque Iacobellum, Pragæ Concionatorem inducit, vt idem cum ipso sentiret, ac pro concione populum informaret. Fit: populoque perplacuit. Et ex hoc ouo prodijt in Boemiam innouata hæresis Hussitica.

Successit Lutherus, inque peius indies profecit. 1. Negabat, se consuluisse vnquam, peruulgari vtrãque, nisi ex Concilij decreto. 2. In Assert. art. 2. ait: *Consultum mihi videtur nunc, vt non modo Concilium: sed per quamque diœcesim quilibet Episcopus etiam inuito Papa, Christum secutus in Euangelio, rursus vtramque speciem laicis daret.* 3. In Formula Missæ. *Si quod Conc. statueret, & permitteret vtramque speciem; nos nequaquam vtraque vti vellemus: sed in despectum Concilij, eiusque statuti, aut vna, aut neutra, & minime vtraque vti vellemus: Maledicturi vniuersos, qui ex potestate, aut statuto Concilij vtraque uterentur.*

Quo

Quo ad Communicantes similiter *impietas impij ascendit semper.* Nam 1. docuit, necesse non esse, laicis vtramque porrigi. 2. *In Capt. Bab. c. 1.* Cogi posse Sacerdotes ad vtramq; laicis prębendam poscentibus vtramque. His tamen liberum esse, vnam, vtramque, vel neutrā sumere. 3. *In Assert. art. 3.* ait: Qui vtramque nequiuerint impetrare, si omittant desiderare, impios hoc ipso Christum abnegare. 4. Demum vnam speciem penitus condemnat.

Nos in rem præsentem breuiter

I. *Totum esse Christum sub vna specie separatim.*
II. *De Eucharistia Institutione & Pracepto.*
III. *De Vsu vnius Speciei in Emaus.*
IV. *De Vsu eiusdem Apostolico.*
V. *De Vsu & Praxi Ecclesia.*
VI. *De Fructu Eucharistico quid Lutherani, & Caluiniani.*
VII. *Obiectiones haretica de Pracepto Institutionis.*
IIX. *De digna ad Eucharistiam accessione: an; & qua necessaria?*

PARS I.

Totum esse Christum sub vtraque specie separatim.

TOtus sub vtraque Christus adest specie in Eucharistia. Neque id tam vi verbi significatiui illius: *Hoc est Corpus meum*: quam Effectiui eiusdē: vt ad quod effectiuum Corporis, sequitur Concomitantia Sanguinis, & Animæ; (ob Naturalem eorum vnionem:) & Diuinitatis: ob vnionem hypostaticam. Vis etiam Verbi significatiua, est item optime repræsentatiua mortis Dominicæ. Quippe sicut in hoc Corpus ab Sanguine & Anima separatū fuit, ita verborum quoque significatus idem intellectui repræsentat.

Fundamentum asserti primum est. 1. Ioan. 4. *Omnis spiritus, qui soluit Iesum, ex Deo non est: & hic est Antichristus.* Atqui soluunt Iesum, qui Concomitantiam Partium negant: vt irrisores eius Caluinistæ, qui & totius abnegant Præsentiam: Vtque Lutherani, id est, *Sacramentarij*: qui tamen Præsentiã admittunt: sed diuisam, vt sit Corpus examine, exangue: Calix solum sanguis, cæterum sit excorpor, & inanimis. 2. *Vbiquitarij* concedunt Concomitantiam: & tamen postulant vtramque speciem, veluti præceptam. 3. *Molles*: Vt Phil. Mel. in Aug. Conf. Apolog. art. 10. dissimulant hanc quæstionem: postulant vtramque speciem. Ergo *hi sunt Antichristi.*

Concomitantiam vero in simili percipe. Vt in pomo inest color, odor, sapor, quantitas, substantia: Sic cum Corpore Christi est Sanguis, Anima, Diuinitas. Nec tamen oculi pomum cernunt totum; sed colorem solum. Quia vero color cum cæteris realiter coniunctus est; totum videri pomum censetur: idque per naturalem concomitantiam. Ita & in Corpore Dominico.

Alterum Fund. Ioan. 6. *Qui manducat me, viuet propter me.* At manducatur in specie Panis: ergo in hac totus adest. *Nam* Ego ait, *sum panis viuus, qui de cœlo descendi.* Et *Hic est Panis, qui de cœlo descendit.*

Tertium Fund. Matt. 26. *Hoc est Corpus meum*; Et viuum. Quia Rom. 6. *Christus resurgens ex mortuis, iam non moritur: mors illi vltra non dominabitur.* Et indiuisum, Quia Ioan. 1. *Verbum Caro factum est*, id est, Humanitati est hypostatice vnita Diuinitas inseparabiliter: Sic vt, vbi est Corpus Christi, sit ibidem & subsistentia eius: at aliam non habet, nisi diuinam: hæc autem est idem re cũ diuina Essentia: Atqui diuina Essentia & Subsistẽtia separari nõ possũt: ergo nec à Corpore Christi.

Neque

Neque Corpus poteſt amplius ſeparari ab anima & Sanguine: quia hæc mors eſſet ipſa. Ergo vbi Corpus Chriſti; ibi totus eſt Chriſtus.

Quartum Fund. Huc vnanimis SS. Patrum omnium incumbit conſenſus: ſenſuſque Eccleſiæ omnium retro ſæculorum.

Accedunt miracula, hoſtiarum ſæpius ſanguine manantium.

Et hæreticorum argumenta ſunt ventoſa, vana, meraque crepitacula. *Bell. t. 3. l. 4. c. 21.*

Euchariſtia bifariam attendi poteſt 1. Vt Sacrificium: 2. Vt Sacramẽtum. 1. Sicut Sacrificium; Iam in vna ſpecie non habetur perfecte Sacrificij ratio: ſed vtraque neceſſaria eſt. 1. Quia id eſt imitatio Sacrificii in Cruce peracti: proin debet Corpus mortuum, & Sanguinem effuſum repræſentare. 2. Debet eſſe in Sacrificio reipſa, quod fuit in typo Melchiſedechano, panis ſcilicet, & vinum, *Gen. 14.* Cum Chriſtus ſit Sacerdos ſecundũ Ord. Melch. *Pſal. 109.* 3. Sacrificium ordinatur ad remiſſionem peccatorum: Sed ſine hac non fit remiſſio. *Heb. 9.* 4. Ideo Eccleſia nunquam eſt paſſa ſacrificari ſub vna. Duarum itaque ſpecierum neceſſitas pertinet ad Sacrificium, non ad Sacramentum.

2. Si Euchariſtia conſideretur vt Sacramentũ; tam ſub vna totus, quam ſub vtraque Chriſtus adeſt ſpecie: vi concomitantiæ dictæ. 1. Quia in vna ſpecie eſt perfecta & tota ratio Sacramenti, ſignificans Refectionem internam animæ: & vnionem fidelium inter ſe, & cum Chriſto. 2. Quælibet ſpecies propriam habet & formam, & materiam. Nec vna ſpecies dependet ab alia, vt ſit Sacramentum. 3. Figuræ V. T. quæ Euchariſtiam ſpectabant vt Sacramentum, in ſola ſpecie manducabili conſiſtebant; Vt Lignum Vitæ in paradiſo Panis propoſitionis, Agnus, Manna, Cuius dum

IESVS, *Ioan.6.* meminit, de potu silet. Atqui figuratum respondere figuræ debet: Ioan.19. *vt impleretur Scriptura.* Satis in præsens ista ad propositũ quæ desiderabuntur reliqua, Partes dabunt secuturæ. Vnum pro symbolo addo Simile: sed rem quod declarat apte.

Sit tibi legatum; quod idem duplici codicillo scripserit testator. Datur alter tibi codicillorum solus: quid desideras amplius? Rem tenes: Testamentum habes: altero quo indiges? Accipias tamẽ; at nihilo plus hæreditatis capies. Negetur alter: de re nec hilum perdes.

4. Sicut, Exod.16. *nec, qui plus* (mannæ) *collegerat, habuit amplius: nec, qui minus parauerat, reperit minus: sed singuli iuxta id, quod edere poterant, congregauerũt.* Quo beatiores Catholici; infeliciores aduersarii. Nam quo illi cunque modo communicent, totum percipiunt; hi Lutherani diuisum seu mortuum; hoc est, nullum; vmbras captant Caluiniani.

— *Vtrique polo debentur eidem.*

PARS II.

De Eucharistiæ Institutione, & Præcepto.

Fons errorum.

FOntes errorum, ac querelarum partis aduersæ, quas circa Vsum Eucharistiæ sub vna, seu vtraque Specie mouet, duos comperio. Alter est opinãtium, quod idem sit Sacramenti *Institutio*, & *Præceptum*. Alter; quod Specierum alterius ab altera diuisione facta, ipsius Christi fiat diuisio dimidiati.

Quod primum attinet. Est in ipso limine impingere; sic ratiocinari. Quidquid Dominus *Instituit*, & quo modo; id ipsum quoque præcepit. Sed

Eu-

Euchariſtiam *inſtituit* ſub Vtraque: Ergo & *praecepit*. Propoſitio bimembris eſt, de Re, & Modo rei: & vtrinque falſa. Vera aſſumtio. Concluſio falſa.

1. Quod ad Rem Non id omne præceptum eſt, quod inſtitutum à Domino. Aliud enim eſt Inſtitutio per ſe ſola: aliud Præceptum. Illa rei duntaxat, quæ non fuit, initium introducit, formamque conſtituit: hoc eiuſdem neceſſitatem imponit. Sunt autem complura, quæ inſtituit Dominus, vt iuſta, & cuique ſalutaria; quæ tamen non præcepit, vt omnibus neceſſaria. Cuius ſunt generis Conſilia Euangelica; Matrimonium, Ordo Eccleſiaſticus; officium prædicandi, baptizandi, ægros inungendi, &c. Ad hæc talia, etſi inſtituta pro cunctis, non cuncti tamen ex præcepto attinentur. Quia, non, quæ omnibus ſalutaria creditu, ſunt item omnib. neceſſaria factu, vel obſeruatu. *Non, quod à Deo inſtitutum, eſt Praeceptum idem.*

2. Quoad modum rei, dices. Non teneantur quilibet ad quælibet Inſtituta Chriſti: attamen, qui quodcunque apprehenderit ſponte vſurpandum; is idem ad Inſtitutionis modum vſurpare tenetur. Ergo, qui communicant, tenentur ad formam Inſtitutionis obire Synaxin. *Nec cuiuſque Inſtituti diuini modus eſt ſemper neceſſarius.*

1. Quid? inquam. Si Antecedens vniuerſe verum, iam cuique vxorem ducere inſtituenti neceſſe foret è ſua ſibi coſta ſponſam efformare. Nam eum ad modum Deus in Matrimonii inſtitutione feciſſe proditur.

2. Et vero vel in ipſa Euchariſtiæ Inſtitutione an non vſurpabantur & iſta: Quod in domo priuata, non in templo; quod veſperi; quod lotis ante pedibus Diſcipulorum; quod non ieiunis, ſed bene prius, religioſeque paſtis omnibus adminiſtrata fuerit Euchariſtia? Et ea quis etiamnum obſeruatu neceſſaria, atque præcepta eſſe affirmarit? Atqui ſunt in Inſtitutione: neque tamen in præcepto.

Quare

In quoquo Instituto sunt substātialia, & Accidētalia. Id necessarium non hoc.

II. Quare nemo non videt, ea inter sese discernenda esse, idque bifariam; quæ in Sacramenti Institutione vsu venisse accepimus. Vt alia statuat pertinere ad Substantiam seu Essentiam rei institutæ: ad Circumstantiam, seu Accidens alia. 1. Vnde sic ratiocinandum est. Quæcunque ad cuiusque Dominicæ Institutionis substantiam pertinent; eadem vsurpanti Institutum ipsum sunt obseruatu necessaria; non, quæ quamlibet attinent circumstantiam. 2. Sicut baptizaturus vtatur necesse est materia aquæ naturalis, & verborum forma?in his substantia baptismi consistit. Quod ad circumstantiam, & materiæ quidem, necesse non est vt aqua sit Iordanis, eo quod in hoc sit baptizatus Dominus; nec interest, pluuialis, fluuialis, fontana sit, an stagnans: vna, an trina immersio: Formæ autem idioma latinum sit, an aliud.

Vt in Baptismali.

In Eucharistico similiter.

Ergo similiter in Eucharistiæ Instituto, quæ substantiæ sunt; non quæ circumstantiæ; necessaria sunt obseruatu. Iam vero in Eucharistia Ipse Christus totus, vere, realiter ac substantialiter præsens sub symbolo, est ipsa substantia: At, Vnum sit, aut geminatum symbolum; id circumstantia est vtrumque: modo adsit alterum. Ac proinde ea neque necessaria est absolute ad substantialem integritatem Sacramenti. Ratio est duplex. Prior. Quia Vtraque non est præcepta à Domino; licet instituta. Posterior. Quia vnam licite vsurpari euidenter conuincimus.

In hoc species vtraq; non est in Præcepto.

Non est præcepta. 1. Quia ipsa Institutio, non est Præceptum: vt liquet. 2. Nec in Institutione sunt addita verba, quæ vtramque præcipiant. 3. Nec alibi vsquam præceptum reperire queunt aduersarii. Ergo.

Aduersarii autem sunt Hussitæ; Lutherani: Caluinistæ.

Hæretici

Hussitæ quærunt præceptum, Ioan. 6. *Nisi manduca-*

ducaueritis Carnem Filii hominis, & biberitis eius Sanguinem: non habebitis vitam in vobis. At pernegant Lutherani toto eo capite vel apicem loqui de Eucharistia. Ergo quærunt præceptum in eo Luc. 22. *Hoc facite.* At Repugnat iis Caluinus cum Gallicanis Caluinistis, pertendens; solis id Laicis dictum. Ergo is quærit mandatum in istis, Mat. 26. *Bibite ex eo omnes.* At hoc ad solos pertinuisse Apostolos, declarat Marcus, dicens: *Et biberunt ex eo omnes.* Hæc pluribus infra Parte IX. Quare se ipsi mutuo destruunt: & nos confirmant.

certant secum, & sub iudice lis est adhuc.

Nam, Si *Ioan.* 6 agitur de Eucharistia: (Vt vere docent Orthodoxi, & assentiuntur Caluinistæ Gallicani, cum Hussitis? Ergo ex dictis Christi licet Vna species; prodestque tantum, quãtum vtraque. Nam *Si quis manducauerit ex hoc Pane: viuet in æternum.* Si non agitur: ergo temerarii sunt omnes Hussitæ quidem, astruendo hoc dogma inde, vbi nulla de eo mentio: Lutherani item & Caluiniani, idem dogma tamen amplexando.

Orthodoxi Veritatem docent: 1. Ex Dictis Domini.

PARS III.

De vsu vnius speciei in Emaus.

I. DIctis ergo Christi, *Ioan.* 6. de vna specie consonum est Factum eiusdem; *Luc.* 24. Nam discipulos in Emaus communicauit sub vna. Vt Phil. Melanchton, in Confess. August. pluresq; alii confitentur. Et constat 1. Consensu SS. Patrum. *August. l.* 3. *de Consensu Euang. c.* 25. *& serm.* 146. *de Temp. Et Epist.* 59. *q.* 8. *Autor operis imperf. hom.* 17. *in Matth. Theoph. in c.* 24. *Luca, &c.* Hier. in epitaphio Paulæ: vbi sic: *In fractione Panis cognitus Dominus Cleophæ domum in Ecclesiam dedicauit.*

1 Ex Facto Christi in Emaus.

Id docetur 1. Patrum consensu.

2. Constat ex textu Luc. 24. *Et factum est:* quid? Ma-

2. Textu.

Magnum & nouum. *Accepit Panem, & benedixit, ac fregit, & porrigebat illis.* Verbis iisdem idem factum describitur Matth. 26. *Accepit panem, benedixit, fregit, deditque Discipulis suis.* Atqui hæc intelliguntur de Eucharistia: cur non & illa? Bis igitur eam instituit Dominus. Semel *pridie, quam pateretur*, sub vtraque, datam Apostolis Sacerdotibus: Iterum, die Resurrectionis, sub vna, datam laicis discipulis in Emaus.

3. Effectu. 3. Constat ex effectu. Nam aperti sunt oculi eorum, & cognouerunt eum. Vnde? ex sumtione Panis Eucharistici. Sic Augustinus l. 3. Cons. Euang. *Accipimus hoc impedimentum in oculis eorum à Satana factum fuisse. Sed tamen à Christo est facta permissio vsque ad Sacramentum panis: Vt Vnitate Corporis eius participata, remoueri intelligatur impedimentum inimici, vt* CHRISTVS *possit agnosci.* Theophyl. *Oculi eorum, qui Benedictum Panem assumunt, aperiuntur, vt agnoscant illum. Magnam enim, & indicibilem vim habet Caro Domini.*

1. Patrum Defenditur consensu. II. Dicent. Factum in Emaus quidam S. Patres negant fuisse Eucharisticum. Esto, inquam: negent. 1. Non tamen iidem idcirco negant Communionem sub Vna. 2. Nec id interpretantes de vna istos arguunt hi de hoc, quod senserint Communionem sub vna licere. 3. Vere inde liquet, dictos S. Patres credidisse, Communionem sub Vna iure diuino prohibitam non esse: siue Christus dederit eam in Emaus sub vna; siue non. Probent igitur hæretici, Patres istos errasse. Interim omnis illis ætas, & Ecclesia consentit, consciscitque.

2. Textus. Dicunt porro: Marc. 6. Similia referuntur in multiplicatione quinque panum. Nam *accepit, intuens in cœlum, benedixit, & fregit panes, & dedit discipulis suis, vt ponerent ante eos.* At hæc non intel-

intelligenda sunt de Actione Eucharistica : ergo nec illa in Emaus. Sequela negatur. Quia 1. nullus vnquam S. Patrum id factum, *Marc. 6.* interpretatus est, vt Eucharisticum : sed vt merum miraculum. At in Cœna edixit: *Hoc est Corpus meum.*

In Emaus, effectus ipse, & Patres declarant esse Sacramentum, non miraculum. Quod autem hæretici comminiscuntur, vsum Dominum singulari modo frangendi panem, ac si cultro sectus esset; fabulæ sunt & logi. Alii confitentur fuisse Sacramentum; sed synecdochicῶs sub vna specie intelligi & alteram. Sed quo probant? Dicunt: & hoc tantum. *3. Effectus.*

Obiiciunt: Si in Emaus dedit vnam Dominus: ergo & vnam solam consecrauit : sed hoc apud Romanos est factu nefas. Respondeo. Ex natura rei potest vna consecrari sine altera. Idque in Emaus factum. At ex Iure Ecclesiastico non licet. *4. Sacrificatio sub vna tantũ.*

PARS IV.

De vsu vnius speciei Apostolico.

I. Apostoli quoque, Dictum, Factumque Domini sunt imitati. 1. Act. 2. *Erant perseuerantes in doctrina Apostolorum, & Communicatione fractionis Panis, & Orationibus.* Hic agi de Eucharistia fatentur hæretici. Luth. serm. de Euch. Kemn. p. 2. Exam. Calu. 4. Inst. ca. 17. §. 35. & alii. Liquet. *Ex vsu Apostolorum Hic liquet 1. Testimonio vno.*

1. Quia Fractio Panis coniungitur cum doctrina & Oratione, tanquam res sacra cum rebus sacris. 2. Syriace legitur : *Et communicabant in precibus, & fractione Eucharistia.* Vt fatetur Beza, & Plessæus. 3. Sermo est ibidem de primum conuersis ex Petri concione Neophytis. Vnde mos : istis statim à Baptismo dari

S. Sy-

S.Synaxim. 4. Parua laus primitiuo Christianorum zelo fuisset perseuerare in cibo corporali.

2. Item altero.

2. Act. 20. *Vna Sabbati cum conuenissemus ad frangendum Panem, &c.* Et hic agi de Eucharistia fatetur Caluinus, Beza, Kemnitius p.2. Exam 2. & alii. Et liquet. 1. Quia illa prima Sabbati erat Dominica, ait Iust. Apol. 2. & Aug. epist. 86. qua Fideles communicabant. Atqui nulla ibi mentio calicis Ergo sub vna est communicatum.

Synecdochisti reiiciuntur nugiuenduli.

Istud: *Per Synedochen* subaudiri calicem: Figmentum est. 1. Pari enim modo affirmes: Dominum in defectu vini etiam cados aliquot multiplicasse cum pane. 2. Dein cum Lucas ter solius panis in Vsu Eucharistiæ meminerit, incredibile fit in re tanta ipsi synecchdochicῶs loqui libuisse.

3. Adiuncto fideliũ.

3. Demum Iudæi, vt recens conuersi, in multis seruabant Legem Mosaicam: Patet Act. 21. *Vides frater, quot millia sunt in Iudæis, qui crediderunt: & omnes æmulatores sunt Legis.* At ex Lege abstinebant in sacrificiis à sanguine & vino.

4. Adde: quod ex iis multi essent Nazaræi, qui ex voto nunquam bibebant vinum. Act. 18. & 21. Et tamen *erant perseuerantes in fractione Panis*: ergo solius.

Corinthii amantes calicis cur?

5. Quod autẽ in Corinthiorum communicatione Paulus vtriusq. speciei meminit; causa est; Quia ipsi ante ethnici consuerant vti *calice dæmoniorum*. Quo libentius communicarunt sub vtraque dein conuersi.

Problema.

II. Anne igitur & Apostoli consecrarint vnam tantum sacrificantes? Non id quidem; inquam, necesse fuit: Illis tamen licebat, & exemplo Domini in Emaus, & Natura Rei, & Formulâ Institutionis liberâ, quoad vnam, vel vtramque. 2. Nec solis iis; sed Innocentius VIII. Noruegis permisit absq; vino

vino sacrificare: teste *Volat. l. 7. Geographiæ.* Nam in Iure Canonico fieri potest dispensatio.

Deinde quid attinet dicere sub vna celebrasse Apostolos: quādo asserere licet, quod Calix semper benedicebatur cum Pane: sed is non semper distribuebatur, vt Panis. Vnde 1. Corinth. 10. *Calix benedictionis, cui benedicimus.* De pane autem sic: *Panis, quem frangimus*: nimirum ad distribuendum. Ideo infra. *Vnus panis, & vnum Corpus sumus: qui de vno Pane participamus.*

PARS V.

De Vsu vnius speciei Ecclesiastico.

I. NVnquam Ecclesia seu Orientalis, seu Occidentalis, reprehendit Communionem sub vna: ne quidem in hæreticis Manichæis: Quin horum etiam causam abstinendi à specie vini, vt hæreticam, damnauit. Nam ait Aug. l. de hæresib. c. 46. *Vinum non bibunt dicentes, fel esse principium tenebrarum.* Cumque eodem libro complures eorum hæreses enumerasset, ac dānasset: vt & Leo ser. 4. de Collectis, & serm. 5. de ieiunio: ne verbo tamen innuisset, eos sub vna communicando errare. Adeo cōmuniter id, & indubitate licebat. 2. Quin Leo Papa serm. 4. de Quadragesima ait: *Ore indigno Christi Corpus accipiunt,* (Manichæi:) *Sanguinem autem redemtionis nostræ haurire omnino declināt.* Qua causa pro concione monuit, eos pro Manichæis habendos, qui semper à Calice abstinerent. Secus de iis censendum, qui aliquando duntaxat abstinerent. Nam ex Africa profugi Romæ degebant Manichæi plures. *1. Vnam permittit & vsurpat Ecclesia.*

At vero quod orthodoxi aliquando non sumerent Calicem; idque non satis ab Manichæis lati- *Vtramque præcipit solam.*

tantibus internosci possent, præ ecce sibi Gelasius Papa edicto prohibet abstinentiam à Calice, mandatque communionem sub vtraque singulis vsurpandam. Vt est de Consec. ca. Comperimus. dist. 2. *Diuisio vnius, eiusdemque mysterii sine grandi sacrilegio non potest prouenire.* Nam Manichæi ideo diuidebant sacrilege abstemii Cum, quod docerent vinum fel esse draconum; Tum, quod negarent Christum vere mortuum, verumq; sanguinem profudisse.

Constantinopoli, ex manibus S. Chrysostomi communicauit hæretica, vt lateret. Teste *Cæs. Baron. to. 5. anno* 400 *ex Sozom. & Niceph* Eucharistiam, vt moris, excepit manu; abit, paratum alium accipit à famula, vt comedere videretur. At hic in ore lapidescebat; vt lapis impressam dentium vestigia referret. Territa supplex ad Chrysostomum aduolat; rem fassa omnem, lapidem exhibebat. Ergo communio sub vna vulgariter fuit vsitata.

Ex Cōmunione domestica.

II. Communio domestica frequens olim fuit; *accepto Corpore Domini,* ait Tert. l. de Orat, *& reseruato: vtrumque saluum est, & participatio Sacrificii, & executio officii.*

2. Idem l. 2. ad vxorem. *Non sciret maritus,* (infidelis,) *quid secreto ante omnem cibum gustes? Et si scierit, panem, non Illum credit esse, qui dicitur.* De eadem reseruatione domestica Eucharistiæ plures plura Patres, *Basilius, Cyprianus, Hieronymus, Augustinus, &c.* Frequentata fuit igitur antiquitus communio sub vna.

3. Nam diserte *Atha. Apol. 2. contra Arianos* ait nullum calicem seu mysticum populum vsquā reperiri, nisi in Ecclesia.

4. Quare si domi licitus fuit Vnius vsus, ergo magis in Ecclesia. Nam *An alius in publico, alius in domo* CHRISTVS *est? Quod in Ecclesia non*

non licet:nec domi licet: ait S. Hieronymus in Apol. ad Pammachium pro libris suis contra Iouinianum.

Kemnitius ait, in Ecclesia fideles Calicem prægustasse: dein panem sumsisse priuatim. At dicit: non docet: Fingit. Plessæus vult *mulierculárum & idiotarum abusus fuisse:* ideoque demum ab Ecclesia abrogatos. Peruersa veritas est ipsa falsitas. Abrogatus est abusus prisci vsus boni: & hic propter illum. Sicut hodie vsus vtriusque speciei propter eiusdem abusum hæreticum: non propter ipsumet per sese licitum, iustum, sanctum. *Cui occrepant sectarii.*

III. Peruetus fuit vsus Communionis laicæ; quæ Clericis in pœnam enormis delicti decernebatur; ablata clericali. Nam ante mortem laici vna, clerici vtraque communicabantur. Felix l.3. Epist. 1. cap. 2. Et Conc. Sardic. cap. 2. Nisi malis laicam dicere eam, quæ extra chorum dispensabatur in plebem Communio. Quo in pœnam remittebantur rei. Clerici Nam in choro Clerus Synaxes agebat. *Item ex Laica.*

IV. Multa prætereo maiorum instituta, nostri propositi luculentissima testimonia. 1. Cuiusmodi sunt Vsus Præsanctificatorum: quæ apud Græcos per hebdomadam: apud Latinos die Veneris Sancto porrigebantur. *Demum ex conglobatis aliis.*

2. Asseruatio Sacramenti tempore longissimo: quo tantillæ vini species acescerent.

3. Puberum communicatio: quibus reliquiæ, communicatis cæteris, diuidebantur. 5. Guttæ instillatio in ora infantum. 4. Ægrotorum sub vna panis communicatio. 6. Eucharistiæ missio in occursum, Romæ Episcopis ad Vrbem aduentantibus fieri consueta.

7. Quid? Cum vna in Missa plures vno benedici calices haud liceret; nec repetere Actionem consecrationis: nec calices libræ vnius

I. *Lutherani* vnum, ac totum fructum esse volunt istum: Vt fides in nobis excitetur, aut confirmetur. 1. At quæ fides? Quæ est fiducia, aiunt, qua quis certo persuasus est, peccata sibi gratuito remissa, per merita Christi, iuxta diuinam promissionem. 2. Atque huius causa instituta esse Sacramenta, vt sigilla promissi, quorum aspectu vel vsu dicta suscitetur fiducia.

2. Lutheranus fructus ex vtraque.

Atqui, inquam, huc Vtraque species non est necessaria: Vnaque præstat idem. Ergo frustra vrgent vtramque. Nam ea fides excitatur vel Auditu verborum: vel Aspectu; vel Sumtione Sacramenti. 1. Si auditum: iam sufficit vna: quia eadem laici verba audiunt ad vnam sumtam quæ ad vtramque.

Disquiritur, & inuenitur minus habens.

2. Si aspectu solo: ergo vtriusque sumtio haud necessaria; sed sufficit ostensio ab Sacerdote facta. Neq; vel vnam opus sumere: sat est vtramque spectasse. *Dicent.* Vna excitat visa: fidem visaque altera confirmat eandem. At illa excitata fides per vnam aut est vera iustificans; aut non est. Si est: ergo iam vere remissa peccata sunt; nec opus alia remissione: quare nec visione altera alterius speciei. Si non est vera fides ex visu vnius: quid ergo est? aut quid prodest?

3. Sin vero nec auditu, nec visu; sed sumtione vtriusque fides excitanda erit: cum in hac sint quatuor: primo, actio sumendi: secundo, fides interna sumentis: tertio, species panis ac vini: quarto corpus & Sanguis sub speciebus: quid horum excitationem illam conficiet.

I. *An sumtio?* At hæc Vnius vel fit cum fide præuia; ergo eam non excitat: Vel excitat subsequentem; ergo & pro remissione sufficientem; sicque altera species est superuacanea. Si insufficientem: ergo mutilam ac mancam.

ſcipiatur, guſtetur. Et quomodo? *Non aliter*, ait alibi, *quam in verbo Dei, id eſt, ſola fide.*

3. Dubius & fructus eſt manducationis. 1. Nam Caluinus ait ibid. *Hinc ſequitur, vt nobis ſecure ſpondere audeamus, vitam æternam noſtram eſſe, cuius Ipſe* (Chriſtus) *eſt hæres: 2. nec regnum cœlorum, quo iam ingreſſus eſt, poſſe magis nobis occidere, quam ipſi. 3. Rurſum, peccatis noſtris non poſſe nos damnari.* At aliter Pleſſæus l. 4 cap. 1. *Sacramenta noſtra Veteribus quid præſtant? Reſponſio in promtu eſt. Sermonis Prophetici, & Apoſtolici eadem virtus. CHRISTVS vtrobique ſibi, ipſi par & ſimilis. Idem de Sacramentis vtriuſq; populi dicendum.* Hem! Quam Iudæo par Chriſtianus? Quem is ex Agno paſchali, eundem hic è Sacramento fructum percipit. Vah!

Ita impii; ita diuerſi in iſtis.: at in vtraque ſpecie poſtulanda concordes, & importuni ſunt. Cur? An, quod plus ſub vtraque, quam vna.

1. At ſub neutra iis Chriſtus præſens eſt. Et Pleſſæo tantum in Euchariſtia, quantum in Baptiſmo manducatur. At in hoc ſufficit vna merſio; trina nil eſt neceſſaria: ergo & in illa ſpecies vna ſatis: alterâ nil opus eſt.

2. Imo, cum, ſecundum Caluiniſtas, omnes fidelium proles contineantur ſub fœdere promiſſæ vitæ æternæ, nil iis opus eſt baptiſmi vna, vel trina aſperſione: ita nec vna, vel vtraque ſpecie cœnæ.

3. Adde. Cum prædeſtinati habeant in ſeipſis eam fidei certitudinem: (vt volunt:) quid fructum, fidem illam, quærunt in Euchariſtia, quem habent ante? Vt neutra ſit opus ſpecie. Fruſtra igitur vtramque poſtulant.

At tu Pleſſæe, audi iam Auguſtinum in Pſal. 73. *Sacramenta*, inquit, *non ſunt eadem. Quia alia ſunt Sacramenta dantia Salutem: alia promittentia Saluatorem. Sacramenta Noui Teſt. dant ſalutem:*

Sacramenta Veteris Testamenti promiserunt Saluatorem. Ista Hæretici. Quid nos.

III. Eucharistiæ institutæ finis & fructus est, animas viuentium Deo nutrire, & corroborare per gratiam: non mortuos Deo reuiuificare. Nam ideo dicitur *Cibus, potus, esca, viaticum*: quæ viuentium sunt, non mortuorum.

2. Inter corporalem: & spiritalem nutritionem hoc interest; quod illa fiat cibo & potu, vt rebus diuersis; hæc, re vna, quæ simul sit & cibus & potus. Itaque vt Christus totus sub vna continetur; sic & comeditur ac simul bibitur vna sumtione sub vna specie. Nam in spiritalibus, ac Scripturis esurire, sitire; edere, bibere, indifferenter sumuntur. Vt Matth. 5. *Beati, qui esuriunt, & sitiunt iustitiam: quoniam ipsi saturabuntur.* Ioan. 6. *Ego sum Panis vitæ: qui venit ad me, non esuriet: & qui credit in me non sitiet vnquam.*

3. Iam quid est; quod Brentius in Conf. VVirt. abstemiis Communionem licere aiat sub vna: Phil. Melanchton l. de vsu Sacrame. Ruthenis, vino carentibus vti mulsa aut medone concedat; cũ vterq; & alii sacrilegos esse clamitent, qui sine specie vini communicarint? Si sub vna communicare sit lege diuina prohibitum: qui audet potestue Brentius vnam abstemiis indulgere? Nec enim homini fas, aut potestas in pure diuino iure dispensandi.

4. Porro, quod Ecclesia tempore Gelasii Vtramque mandarit, prohibuerit vnam in vsu vulgari, ob Manichæos: Et contra, tempore Concil. Constantiensis Vnam mandarit, vtramque prohibuerit, ob Hussitas: id licite fecit. 1. Quia species iure diuino sunt liberæ relictæ. 2. Quia vtraque non est de essentia Sacramenti; sed de accidente.

3. Quæ

3. Quæ autem non sunt de essentia Sacramenti; nec Iure diuino sunt ordinata; in ea potestatem habet Ecclesia. Neque etiam vsus rei permanentis, ac per sese subsistentis est de essentia eiusdem: quippe reipsa posterior, & eā consecutus. Itaq; tam sub vna est totus, quā in vtraque Christus. 4. Quia idem & fructus est. 5. Quia per vnā & Abstemijs; & vino carentibus populis; & effusionum periculis est certius consultum. 6. Quia similiter olim de vna, deque trina mersione Baptismi fuit ab Ecclesia dispositum. Trina fuit à Canone 49. Apostolorum mandata, ob negantes Trinitatem hæreticos. Vna longe post in Conc. Toletano 4. Can. 5. fuit præcepta; ad designandam Vnitatem mortis Christi: ob rebaptizatores hæreticos.

PARS VII.

Obiectiones hæreticæ de Præcepto Institutionis.

ADuersus jam allata, quædam vrgent alia aduersarij. I. Hussitæ obtendunt præceptum Vtriusque in istis? Ioan 6. *Nisi manducaueritis Carnem filij hominis, & biberitis eius Sanguinem: non habebitis vitam in vobis.* At respondetur. 1. Præcipit hic Dominus Substantiam sumtionis; quæ consistit in manducando Corpore Christi, & bibendo Sanguine: Non Modum; qui est in vna, vel vtraque. Ratio est, Quia toto eo capite nulla fit mentio vini, vel calicis: at plurima panis.

Deinde *Caro & Sanguis voce sunt* diuersa: at reipsa sunt in Christo indiuisa: vt, qui Carnem; is sumat & Sanguinem: viceque versa.

Adhæc *Manducare*; *& Bibere* in spiritalibus, promiscue sumuntur, & pro eodem: vt supra. Hinc

1. Cor. 3. *Lac potum vobis dedi.* Et cap. 9. *Quis pascit gregem, & de lacte eius non manducat.* Item Psal. 68. *Dederunt in Escam meam fel.* Matt. 27. *Dederunt ei vinum bibere cum felle mixtum.* En *Edere & bibere* de re dicuntur eadem.

2. Per vocem *Panis*, Ioan. 6. Dominus intelligit vel speciem panis solam: aut seipsum. Si prius: iam Hussitæ Caluinisant. Si posterius: ergo sub pane intelligitur Corpus & Sanguis. Vnde *Qui manducat hunc Panem*, id est. Corpus & Sanguinem; *viuet in æternum.*

3. Lutherani, & plerique Caluinistarum negant, (quanquam falsò:) Ioan. 6. quicquam agi de Eucharistia. Nos vero dicimus agi de cibo. 1. Materiali manna, & panibus à Domino multiplicatis. 2. De Spiritali. *Vt operamini non cibum, qui perit. Sed qui permanet in vitam æternam.* 3. Et de Sacramentali. Vt *Panis, quem ego dabo, Caro mea est, pro mundi vita.*

II. Lutherani objiciunt: Præceptum est: *Hoc facite in meam commemorationem*, Luc. 22. Sed distribuit Ipse vtramque: Ergo tenemur ad idem. Respondeo. Lutherani pertendunt id pertinere ad omnes: Caluiniani; ad solos Ecclesiæ ministros: Digladianturque inter se atrociter. Prius litem dirimant: quam incertum obiectent. 1. Lucas & Paulus aiunt id Soli; & post datam speciem panis, non post Calicem. Paulus vero post Calicem conditionate id repetit: *Hoc facite, quotiescunque bibetis, in meam commemorationem.* Hic mandatur commemoratio mortis; non bibitio: quæ libera relinquitur. Si tamen fiat; fiet in commemorationem mortis Domini.

III. Caluinistæ, velut præceptum, vrgent istud. Matt. 26. *Bibite ex eo omnes.* Respondet Marc. 14. *Et Biberunt ex eo omnes.* Lucas 22. explicat dicens: *Accipite, & diuidite inter vos.* Quæris: Vbi ergo Domi-

Dominus præceptum dedit, si ibi non? Dico, de Vtraque specie nusquam. At de Re Sacramenti, Ioannis 6. *Nisi manducaueritis*. Et illud 1. Corinth. 11. *Accepi à Domino, quod & Tradidi vobis*; non est præceptum; sed Traditio. Sicut & istud ibidem. *Cum conuenitis ad manducandum, inuicem expectate. Si quis esurit, domi manducet*.

Quæ cætera Vitiligatores afferunt nugamenta, sua ipsorummet vanitate soluuntur in nihilum. Christiani pie sentientis, & credentis animo indigna: indigna ingenio: inutilia vulgo: noxia popello.

Constat igitur, Vsum Eucharistiæ sub vna specie nequaquam esse contra, sed vel maxime secundum Sacram Scripturam. 1. Non contra Figuras. 2 Non contra Christi doctrinam Ioan. 6. 3. Non contra Institutionem Domini. 4. Non contra Vsum Institutionis à Domino ipso vsurpatum. 5. Non contra doctrinam & Vsum Apostolorum. 6. Non contra Vsum Ecclesię, & omnium sæculorum: Sed istis omnibus constanter esse conformem. Ergo iuste licitum: tametsi non præceptum. Superest, vt digne, & crebro sacras obire Synaxes studeamus. Quo de breuiter pro clausula.

PARS IIX.

De digna ad Eucharistiam accessione: an, & qua, necessaria?

LVtherus tria asserit infanda. 1. Principem Eucharistiæ effectum esse Remissionem peccatorum mortalium. 2. Hoc digniorem esse communicaturum; quo grauiorum pctorũ sibi consciũ.

3. Non

3. Non opus confessione; sed fide, esse peccata sibi remissa. Cęteri primum propugnant, & tertium. De quo supra Parte VI.

At istud isti contra Scripturam. 1. Ioannis 6. Talia reperiuntur: *Non esuriet; Non morietur: Viuet in aeternum: In me manet & ego in illo.* At hæc sunt amicorum Dei viuentium: non in peccatis mortalibus mortuorum.

2. Ioan. 6. *Caro mea vere est cibus, & Sanguis meus vere est potus.* At absurdum est mortuis dare cibum & potum; cum nutriri non queant. Sanis datur, vt conseruentur: ægris, vt roborentur. Sic Eucharistia, &c.

3. Figuræ id præmonstrant. Esus Agni paschalis non licitus erat nisi purificatis, & Israelitis, aut circumcisis proselytis. *Num.* 9 2. *Par.* 30. Panes propositionis dabantur liberis ab re vxoria. 1. *Reg.* 21 Et qui aliqua pollutus immunditia edebat de carne Sacrificiorum, peribat anima eius de populo. *Leuit.* 22.

4. In N. T. Dominus ante lauit pedes discipulorum, quam daret Sacramentum. *Mat.* 22. Prodigus, (in exemplum:) *Luc.* 15. prius reconciliatur patri: ornatur: tum ad esum vituli saginati admittitur. Vide *Amb. l.* 7. *c.* 66. *in* 15. *Luc.* 5. *Vnus Panis, & vnũ Corpus sumus: qui de vno pane participamus.* 1. Cor. 10. ergo Communicaturi esse debent vniti cum Deo, & Christo capite, vt viua membra. Et cum Ecclesia. Et inter sese. Teste *Aug. Tract.* 26. *in Ioan.* Ratio, qui Communicatio est significatio & professio trinæ istius Vnionis: At qui in peccato sunt, ab vnionum earum vna absunt. Ergo indigni.

6. Ideo *Probet seipsum homo, & sic de Pane illo edat. Qui enim manducat, & bibit indigne, iudiciũ sibi manducat & bibit.* Aduersarij hanc probationem referunt ad solam fidem specialem de sibi iam remis-

remiſſis peccatis. At fingunt. Nam Apoſtolus ibidem arguit, conuenientes ad manducandum diuites, poſt ſumtam Euchariſtiam, ſplendide epulari, (quæ intemperantia eſt,) pauperesque deſerere excluſos: (quæ immiſericordia & ſuperbia eſt:) ſcandalizare Eccleſiam: & profanas epulas miſcere ſacratiſſimis: (quæ profanatio eſt.) Ideo ait. *Alius ebrius eſt: alius eſurit.* Et: *Nunquid domos habetis ad manducandum, & bibendum? Aut Eccleſiã Dei contemnitis: & confunditis eos, qui non habent?* Demum: *Itaque fratres, cum conuenitis, inuicem expectate. Si quis eſurit; domi manducet: vt non in iudicium incidatis.* Quare ſuper talibus *probet ſeipſum homo, &, &c.* id eſt, conſcientiam peccatorum ſuorum inſpiciat: & quæ expianda, expiet; ne *manducet indigne.*

6. Traditio, & Sanctorum Patrum conſenſus teſtatur idipſum. 1. Nam in Græcorum Liturgijs iam inde ex æuo Eccleſiæ primæuo proclamabat Diaconus: *Sancta Sanctis.* Quo non Soli arcebantur Catechumeni, vt Kemnitius confingit: ſed quicunque peccatores: vt Sanctus Chryſoſtomus teſtatur hom.16. ad pop. Ant. 2. Iuſtinus in Apol.2. *Alimentum hoc apud nos appellatur Euchariſtia; quod nulli alij participare licitum eſt; quam veram eſſe noſtram doctrinam credenti, &c. & ita, vt Chriſtus tradidit, viuenti.* 3. S. Cyprianus l.3.Epiſt. 14. Arguit eos, qui admittebant ad Euchariſtia nondum abſolutos. *Nondum,* ait, *pœnitentia acta, nondum exhomologeſi, nondum manu eis ab Epiſcopo, & Clero impoſita, Euchariſtia illis datur. Cum ſcriptum ſit: qui ederit Panem, aut biberit Calicem Domini indigne, reus erit,* &c. Idem toto libro de lapſis exemplo oſtendit, quam ſit pernicioſum cum peccati conſcientia communicare. 4. Ambr. l.6. in 9. Luc.c.39. *Vbiq; Myſterij ordo ſeruatur; vt prius per remiſſionem peccatorum vulne-*

vulneribus medicina tribuatur: postea alimonia mensa cœlestis exuberet. Idem nec vel Imperatorem Theodosium ad Communionem admisit; nisi acta prius pœnitentia. S. Chrys. cum alibi; tum in Epist. ad Eph. ista: *Cum tali puritate accede semper. Regem vtique non audeas osculari, si os tuum olet grauiter; & Regem cœlorum impudens oscularis anima tua, vitiis olente? &c.* 6. Aug. tract. 26 in Ioan. *Innocentiam ad altare portate.* Rationes affert efficaces *Bellarm. tom. 3. lib. 4. cap.* 28. quas sciens prætereo: Simul

FINIO.

Cætera iam dictis Carmine

ALLVDO.

S*Vnt inuenta primum in Sacris carmine cani,* Lector amice. *Dedi: daboque Sacra Sacrorum. Proin & paucula subludam carmine, in rem scita, & apta pariter; etsi fors scite minus, & apte: quia tamen volupe est mihi; fueritque tibi, à seueris ac seriis curis ad Musas hilariores quasi deerranti exspatiari: Ista accipe animo; quo do. Sed pius æstimator, & æquus esto. Hic vinctis capitur: capitur sed ille solutis numeris. Vinctis subdere pauca iuuat in rem.*

POEMATIA PARABOLICA De Eucharistica

Corporis Dominici Vnius ac indiuisi in multis.

EXISTENTIA.

Pars

PARS I. SIMILIVM.

PROPOSITIO

Vna sit, aut plures; vel plures vna secetur
Hostia per partes, comminuasque licet:
Nec Sacramentum, nec Christus diditur vnquam.
Pars æqua in Toto, & Partibus æqua manet.

I. Simile.

Vna Anima duntaxat homo respirat; at vno
Corpore vitali pluria membra vigent.
Tota tamen qualis tota est in corpore, talis
Quolibet in membro tota animosa viget.
Nec Vna anima est Plures; animataq; membra.
Pluria complures efficiunt homines.
Sic Vna vum Christi sacrata habet Hostia Corpus:
Pars & idem quæuis Corpus habere solet:
Nec tamen vlla minus seruat Pars Corpus Iesu:
Nec maius, quamuis hostia grandis, habet.
Vt numeres panes; tamen haud numerare tot est fas.
Corpora. Namque vnum Corpus vbique manet.

II. Simile.

Est parui subnata pyri de semine grani;
Hæc quanto sese fœnere multiplicat?
Est vno Cerasus cerasi prognata lapillo;
Vno quam multus semine fructus inest?

Grano

Grano in tantillo potuit vis tanta latere: At
Verbi in Sacrantis semine maior inest.
Verbum Hoc est Corpus, *Mystæ simul vt cadit ore;*
Iam Christi quæuis Hostia Corpus habet.
Quodque semel Verbum factum est Caro, *sæpius illud*
Vi Verbi sese multiplicare potest.
At sic multiplicat, numero vt comprendier vlli
Non sit. Namque vnum, ceu fuit ante, manet.

III. Simile.

Si farris granum terræ commiseris vnum;
Hoc vnum reddet multiplicata tibi.
Christus & ipse vnum Corpus sub panibus vna
Voce Sacerdotis multiplicare potest.

IV. Simile.

Sumit vnus, sumunt mille; quantum iste, tantum ille; nec sumtus consumitur. *Quia*
Vnius accendit candelæ flammula plures
Non tamen hoc se fit, quam fuit ante, minor,
Innumeros vno Christus de Corpore pascit:
Non tamen Hoc se fit, quam fuit ante, minus.

V. Simile.

Nonne vna innumeras Vox edita fertur ad aures?
Quæque meis, eademque tuis, eademq; recepta
Auribus astantum resonat: diuisaque tanta est,
Quanta absistebat dimissa ab ore loquentis:
Ista nec imminuit missam diuisio vocem.
Sic: *Vna Sacerdotes contingitur Hostia voce*

Plu-

Plurima: quodq; istâ conceptum est Corpus, in illa est,
Inq; hac, in cunctis est credere Seruatoris:
Non Operatricem potis est diuisio vocis
Vim consecrantis minuisse; at permeat vna
Per cunctos æqua panes virtute Sacrandi
Adde, quod aßimili prorsus ratione per omnes
Propositos panes, partes & panis ad omnes
Diuinum Christi Corpus virtute profantis
Verba sacerdotis, (non vlli fanda profano,)
Hoc, inquam, Corpus viuum, vescumq; penetrat:
Sic sese, vt Corpus, quamuis diuisio multa,
Didere nulla tamen queat. O mirabile Corpus,
Corpus, quod corpus panis substantiat in se.

VI. Simile.

Act. 2. Cæs. Bar. An. t. 2. anno 34.

Vna petræa Petri vox saxea corda mouebat,
Hebræo quando sermone orabat ad omnes
Collectas Solyma poli ab omni climate gentes;
Tunc hebræa simul resonabat in auribus vna
Lingua omnes linguas. Romanis illa latinam,
Assyriam Assyrijs, eadem Græcisq; pelasgam,
Et Persis, Medisq; suam cunctisq; patritam
Vna loquela Petri referebat hebræa loquelam.
Tale, licet multis lateat sub panibus vnum
Est Corpus Domini: multis se porrigit Vnum,
Vnum pro multis culpas expendere quiuit,
Vnum perq; manus multorum transit, & ora:
Atq; Vnum sese numero sub panibus auget
Innumeris: tamen augmento nil crescit ab isto.

VII. Simile.

Plinius l.36.cap.15.

Stans Cysici muros propter ferit æthera turris:
Circum bis senæ claudunt hanc ordine turres:
Vna iterum cunctas claudit testudine fornix:
Multa fenestra latus quoq; perforat vndiq; cunctis.
Istarum medium si quem fortasse dedisses
Ære canente sonum, clamoso aut gutture vocem;
Hic sonus innumeris vnus mox obstrepit; vt tot
Te credas audire tubas, quot quæq; canoris
Effundit turris voces adaperta fenestris
Prima sonum turris septenis turribus offert:
Continuoq; suis hunc tradit quæq; fenestris
Quiq; sonus prius vnus erat, iam plurimus ille
Personat; & nullo (mirum !) discrimine vocum.
Ista sed ipse tenes, creditq;, legisq;, docesq;:
Tantaq; nil dubitas Artem potuisse magistram.
Non artis multo posit maiora Magister?
Ecce Sacerdotis maior iacet hostia in ara:
Hancq; minutarum congestus cingit aceruus,
Et iam facturus maiorem Mystæ sacrabit:
Consecrat; ecce, simul verbis consecrat ijsdem,
Aggestasq; Dei Corpus iubet esse minores.
Has si comminui contingat partibus omnes
Innumeris, Domini Corpus pars quæq; reseruat
Integrum, quantum prius hostia ab ore litantis
Integra conceptum seruabat imagine panis.
Vt primum missa est vox: Hoc est Corpus: *eodẽ*
Momento ista, *licet dicas,* sunt omnia Corpus

Vnum

Vnũ: Plura *tamen caue dicere* Corpora sunt hæc,
Aut hoc. *Vna Sacerdotis vox, vnica vocis*
Vis vnum in multis dat Corpus panibus esse.
Corpus inest vnum multis; quoq; partibus vnum
Ac totum multis. Quare sic collige: Corpus
Hic; & Corpus ibi est: Christi hoc est Corpus; & istud.

IIX. Simile.

Suidas, & in Adagiis: Dodonæum Æs.

Æra Dodonai quæ struxit dextera Magistri
Dant plures vno pollice tacta sonos.
Et quantum reliquæ, tantum sonat vnica peluis:
Quemq; extrema dedit, dat quoq; prima sonum.
Sic *plures panes Mystæ vox consecrat; Vnum*
Corpus: at innumeri panis in orbe facit.
Et quantum reliqui, tantum gerit vnus, idemq;
Posterior Corpus, quod quoq; primus habet.

IX. Simile.

Integrum speculum qua splendet imagine vultus
Hanc totam quæuis pars quoq; fracta refert.
Multa licet speculis vultus videatur imago;
Vultus diuersos non tamen illa facit.
Sic *quoq; si partes frangas in mille Synaxin;*
Non minus ac Totum, Pars quoq; Corpus erit.
Nec tamen hac numerum quia Corporis vnius auget,
Idcirco Christi Corpora multa facit.

X. Simile.

Porticus hebda diu phonos fuit Elidos vrbem
Propter Olympiacam, prodigiosa sono.

(l) 2 *Vocibus*

Vocibus hæc septem sic respondebat vnam:
Septem vt iurasses concinuisse tubas.
Scilicet, arte locus vocem septemplicat vnam:
Sicq; sonant septem, qualis & vna sonat.
Christi multiplicat Corpus sic voce sacerdos
Vnâ, quot panes cernis adesse palam.
Tot vicibus capere est Corpus; nec Corpora tot sunt:
Panibus ast Vnum Corpus inesse scias.

PARS II. SYMBOLARVM.

De iusta existentis Corporis Dominici magnitudine; sub parua licet specie.

PROPOSITIO.

Quî tegat angusto panis velamine molem
Corporis ingentem, quando stupere fines?
Non maius poterit diuina potentia Christi;
Non maius poterit fulgida dextera Dei:
Fingere quam possit rerum Natura magistra?
Quid non Cura hominum, Ars, Ingeniumq; potest?

I. SYMBOLA.

Omnes, quas sonuit quondam Babylonica linguas
In vasta turri turba propinqua polo.
Omnia quæ Prisci liquere volumina Patres,
Quorum pars perijt, pars quoq; viua viget:
Litera cum ternis potuit bis dena notare.
Nullam hæc non linguam scribere sola potest.
Cur nequeat paruo panis latitare sub orbe;
Orbem qui pugno continet Ipse suo?

II. SYM-

II. SYMBOLA.

Mens hominum fertur rerum paruissima: vt vllâ
Haud vnquam didi prorsus ab arte queat,
Hæc barbatorum doctrina est certa Sophorum.
Attamen in minimâ quanta latere queunt?
Sola Athlantæos cœli penetrare recessus,
Et mundi spatium prendere sola potest:
Multaq; complecti clarorum gesta Virorum,
Doctorumq; capax dogmatis esse potest;
Quicquid & orbis habet trās æquora, transq; remotas
Thetyos ambages, prendere sola potest.
Quæ nec millecuplo maior se prenderet orbis,
His mens millecuplo prendere plura potest.
Sola tamen quanquā queat omnia prendere; Numen
Prendere nulla potest: HOSTIA *sola potest.*
Neu dubita; sed crede DEVM *paruissima panis*
Pars tectum obnubit. Sic DEVS *Ipse iubet.*

III. SYMBOLA.

Plinius li.7.cap.21.

Quis putet Iliadem, prægrande volumen Homeri
Angusto claudi tegmine posse nucis?
Id tamen exscriptum membranâ clausit in vna
Mirandæ quondam dexteritatis homo.
Sic. *Arte vides fieri fieri quæ posse negasses.*
HOSTIÆ *inesse* DEVM, *posse negas fieri?*
Naturam ars vincit quandoq;: at sæpius artem
Tu Natura potens vincis: Vtramq; Deus.

IV. SYMBOLA.

Plinius lib.7.cap.21.

Myrmecides sculptor signorum nobilis, olim
Mirandæ in curru prodidit artis opus.
Artis eburneola est quadrigula tantula testis,
Alâ quantillam sternere musca potest.
Nec tamen illi vsquam deerat pars vlla vehiclo;
Non tubus, aut capsus, non rota, temo, iugum.
Quæq; oculus rhedæ vix membra notare tuendo
Quibat, constabant singula tota sibi.
I nunc; dic: Tanto constet cum Corpore Christus;
Maximus in minimo non valet esse cibo.

V. SYMBOLA.

Plinius li.7.cap.21.

Nauim confieri iustam fors posse negabis,
Vna apis vnius quam tegat ala breuis.
Myrmecides tamen ille ratem fabrefecit eburnam.
Græcia quam testis vidit, & obstupuit.
Non illi, vt minima, pars desiebat; in vlla
Centauro immani quam reperire queas.
Prora, carina simul, puppisq;, acroteria, rostra,
Stamina costarum, pergula, transtra fori,
Antlia, cum modio malus, carchesia, remi,
Antennaq;, trudes, palmula, spina, rudens.
Tantula, tanta licet, nauicula claudere quibat,
Quantillam vnius pinnula clausit apis.
Posse Deum, corpusq; Dei se claudere panis
Finibus angustis, arguit artis opus.

VI. SYM-

VI. SYMBOLA.

Petrus Aretinus. Genebrardus in Clemente
VII. Maiolus.

Esto meũ hoc Corpus, *iubet omnipotẽtia Christi:*
Corpus *& Hostiolam claudere posse negas?*
Symbolum Apostolicũ, *populo venerab:le nostro;*
Ioannisq; (*quis hoc credat*) Euangelion
Vnius exigui quondam Franciscus Alumnus
In denarioli clauserat orbe. Negas?
Carolus Imperij Quintus, qui sceptra tenebat,
Restitit admirans, hoc vbi vidit opus.
Vidit & hoc Clemens, numero qui septimus extat,
Inter Pontifices, quos sacra Roma videt.
Hostia visa fuit, non raro sanguine manans;
Visa in frustellum carnis abisse fuit.
Crebro in pulchelli formam vertisse pnelli,
Corpus & Hostiolam claudere posse negas?

VII. SYMBOLA.

Partes plus centum ferri in fabrilibus horis
Est numerare. rotæ prorsum, rursum, atq; deorsum
Discurrunt: vario se librant omnia motu.
Magnũ opus, ac mirũ! quis enim neget? at tamen artis
Vir tantæ nuper nostris sese extulit oris,
Annulo opus tantum totum qui conderet vno;
Cui nec campanum æs, nec libramenta, nec index,
Neue aberat quicquam quæsitum ex arte decoris.
Annulus hic quondam datus est pro munere magno
Induperatori Carolo de nomine Quinto.
Hunc secum Carolus, quo sese cunq; ferebat.
Non parua, quamuis magnum; sub imagine panis
Ecce queat Domini Iesu mirabile Corpus?

IIX. SYMBOLA.

Plinius li.37.cap.1.

Gemmula parua fuit Pyrrho, cui nomen Achates,
Annulus hanc clausam digito nectebat: at illa
Cum cythara Phœbum, septenarumq; Sororum
Corpora Musarum referebat imagine: certis
Nec deerant distincta notis insignia Musis
Singula cuncta tamen Natura (aut forte) magistra
Arte aliqua; visenda dabant miracula; paruo
Comprendi formæ tanta potuere lapillo:
Non parua, quãuis magnũ, sub imagine panis
Ecce queat Domini Iesu mirabile Corpus?

IX. SYMBOLA.

Sphæra Archimedis
Musa Claudiani
Parabola Sacramenti.

Iuppiter in paruo cum cerneret æthera vitro,
Risit, & ad superos talia dicta dedit.
Huccine mortalis progressa potentia curæ?
Iam meus in fragili luditur orbe labor.
Iura poli, rerumq; fidem, legemq; virorum.
Ecce Syracusius transtulit arte senex.
Inclusus varijs famulatur spiritus astris,
Et visum certis motibus vrget opus.
Percurrit proprium mentitus signifer annum,
Et simulata nouo Cynthia mense redit.
Iamq; suum voluens audax industria mundum
Gaudet, & humana sydera mente regit.
Quid falso insontem tonitru Salmonea mirer?
Æmula naturæ parua reperta manus.

IMITA-

IMITATIO.

Conditor ille Deus cernens cum Numine Corpus
Pane sub exiguo, talia dicta dabat.
Huccine mortalis progressa potentia Christi?
Farris in angusto clauditur orbe Deus.
Dona Dei, Numenq; suum cum corpore Gnatus
Terrigenis cœli pignus habere dedit.
Numinis immensi viget illa spiritus *esca;*
Corporis *immensis dotibus ornat eam.*
Pristina forma tamen mentitur imagine panem,
Et sapor ad formam non simulatus adest.
Mortalisq; meum vescens audacia Gnatum
Gaudet, & humano Numen *in ore gerit.*
Non olli posthac eris admirabile manna:
Æmula naturæ est Hostia facta meæ.

X. SYMBOLA.

Ni Tiberim laxe conserto vimine ferres;
Ferre inrebaris Romula Virgo necem.
Quæ nouitas Madidus? cribro Tiberinus inhæret;
Nec minima ex hausto gutta fluore cadit.
Vidimus. I. celeri Vestalis Tuscia gressu:
Magna nihil læsi signa pudoris habes.
Augustus credit miracula tanta Senatus:
Serua necis fueras; libera morte redi.
Sed grauior Deus est vndis, est hostia cribro
Rarior: hanc intra se tamen illa locat.
Pondere nec grandi leuis hostia pressa fatiscit.
Nec grauis è fragili labitur orbe Deus.
Quippe Deus, (nisi quod sensu contingis:) id omne est;
Maioremq; fidem symbola sacra ferunt.

Desine diuinos sannis incessere Mystas,
Erro: ferunt mira conditione Deum.

PARS III.

GIGANTOMACMA

Hæretica aduersus Euchariſtiam,

Ecce Gigantæa renouantur tempora pugnæ:
Hæreticus contra suscipit arma Deum.
Nam, quicunq; Deum panis latitare sub vmbra
Posse negat; nonne hic iam negat esse Deum?
Sed male succedunt susceptæ prælia pugnæ.
Enceladum Ætna premit, Porphyriona fretum,
Te cum Caluino Pluto, Luthere, coquit.

II. Samſoneæ Vulpes,

Flammiferas prisci viderunt currere vulpes:
At nos hæreticos currere tædigeros.
Pro capitum numero variant pugnantia sensa;
Alterius neuter dogma fidemq; probat.
Hinc vulpes Genuensis, & hinc Islebica gannit:
Qua ratione negat Beza, Volanus ait.
Si tamen in segetem, seuit quã Christus, eundum est:
Tunc olidas vulpes impetus vnus agit.
Triticeam sacri fruges corrodere Crusti
Omnibus ardorem mens rabiosa fouet.
Haud impune: Malæ sua sunt incendia fraudi
Iuncta, nec exitio dissona secta caret.
Vritur alma Ceres; sed non exuritur vnquam;
Mille licet vulpes culta per arua volent.
Hæresis ipsa suæ Cereri mage subijcit ignem,
Et species fragiles destruit ante suas.

III. Ad

III. Ad Санniones.

Ata quibus petulans fuerit risusq́, iocusq́;
Exagitabit eos Omnipotentis ἄρα

IV. Lutheri CALIX.

Sene.l.2.c.52.53. Georg. Reisch.in Margarita philosophica. l. 9.c.10.

Spumantis patulam vini *si forte dyotam*
Vibratum supero fulmen ab axe ferit,
Hoc quisquis bibit; aut furijs agitatus acerbis
Sæuit mentis inops, aut vomit vnâ animam.
Quis tanta credat fulmen virtute potiri?
Non tamen à veri dissidet illa fide.
Talis vbi hæretici contactus flaminis ictu est
Ille tuus vini, dire Luthere, calix;
Potantum aut furiat mentes aut morte peremtos
Terribili stygios mittit inire lacus,
Tantum nempe valent vina incantata Luthero!
Tanta vi pollet lethifer ille calix!

V. Aquila orthodoxa.

Beati oculi qui vident, quæ vos videtis.

Noctua hæretica.

Oculos habent,& non vident. Psal.7.

Abnuit ire polo solem fera Noctua. Quare?
Hunc oculis quod auis ferre sinistra nequit.
Ast Aquila: est, inquit, pulcro sol aureus orbe:
Namque oculis tueor lumen in axe meis.
Fers ideo imperij signum Regina volucrum:
Cunctarum ast auium noctua cæca odium est.
Fabula, si nescis, vera est. Ecclesia pani,
Quod negat Hæreticus, Numen inesse videt.

Nempe

Nec tamen ille cibus sine potu siccus habetur:
Sed caret iste fide, qua videt Illa fide.
Terrarum hæc ideo meruit Domina atq; polorum
Esse; sed infelix mancipium Ista stygis.

VI. De concomitantia Eucharistica.

Vua Merum pendens sit sorbilis haustus, an esca
Dapsilis, haut fuerit dicere difficile.
Integra nam cibus est; at potus dicitur arcto
Vel torculari, vel pede pressa rudi.
Nec tamen ille cibus sine potu siccus habetur:
Nec quoq; potus hic est vuidus absq; cibo
Sic. *Quid dubitas dici quin Christus, sospiter orbis,*
A nobis possit potus & esca simul?
Si comedas, cibus est niuei sub imagine panis:
Vini sub specie sed bibe, potus erit.
Nec tamen ille cibus sine potu siccus habetur:
Nec quoq; potus hic est vuidus absq; cibo.

VII. In Caluini species.

Corporis in sacri specie quid ludis inani?
Si tamen est species, Simia calua, tibi.
Corpus abest, & abest frenatus in æthere Christus:
Ad te quam speciem dissitus ergo iacit?
Ludere tu pergis, te forma, vel vmbra, vel Ipsum
Nil tenet: at tua te somnia sola tenent.
Labitur interea vita irreparabile flumen;
Inq; tuum tergum mors furibunda ruit.
Heu species, ô Calue, tua sub imagine falsa
Quam miseram tristi dant animæ speciem?

Simia

Simia, quid formæ nimium placet vmbra fugacis?
Non tibi nuda valent signa domare famem.

VIII. In Thaletas Caluinianos.

Forte Thales sublime videns super astra moratur:
Lapsat; & in fossam præcipitatur humum.
Huncq; videbat anus; risuq́; iocoq; cadentem
Lusit, aitq́: Thales, sic potes esse Sophus?
Ante pedes, supraq; caput res cernere magnum est!
Et videt, & Sapiens summaq; & ima iugat.
Caluine, innumeros genuisti errore Thaletes;
Non nisi cum cœlo res quibus esse potest.
Vtq; vident cœli frænatum carcere Christum;
A Christi cœna nil nisi Christus abest.
Imo vident; sed per radium descendere Christum;
Et pede præcipiti tartara furua petunt.
Sic in se Caluine ruunt, qui celsa tuentur:
Summa vident semper; semper in ima cadunt.

IX. In temeritatem impiam Caluinistarum.

Oza iaces. Impune labantem fulseris arcam?
Disce tuas Sacris abstinuisse manus.
Ecquo Bethsamici fixistis lumina ciues?
Irreuerens oculus tristia damna tulit.
Desino mirari, Caluinum robore cassum,
Et comites vitâ luminibusq; capi.
Ingenium infelix, & robur inutile læsit
Audaces oculos indomitasq; manus.

Ite;

Ite; Videte: omni sensu, & ratione probate,
Eucharis an panem seruet; an arca Deum?

X. Communio sub vna est Orthodoxorum proba.

Sæpe ministra Iouis spurios excludere sueuit
Pullos, dum sæui vulturis oua fouet.
Illa doli, fraudisq; memor, volat alter per auras,
Solis & aduerso sistit in ore satos.
Inuicto si ferre queunt hunc lumine; pullis
Agnoscit spurium crimen abesse suis.
Haud aliter spurios obtrusit dogma Lutheri;
Quos probat ad solis iudicium atq; Fidem
Sponsa Dei; Christumq; iubet sub imagine panis
Præsentem, in potum sumier atq; cibum.
Quiq; negat iunctum sumi cum Carne Cruorem,
Hunc illa in Natis nescit habere suis.

LECTORI AMICO.

Durum sæpe metrum, vel hiantia chasmata fecit
Relligiosa isthic, hic studiosa manus.
Durum sed metrum tua iuste *fauentia* Lector
Molliet, haud fandæ cognitioq; Rei.
Syllaba si qua nos, aut fors mensura fefellit;
Mensura, (nosti) Res caret ipsa. FAVE.

ZOY-

ZOYLO.

Mente legas æqua; non rodas dente maligno.
Dente furens canis est: mente benignus, homo est.
Ergo velis mentis tibi plus, quam dentis inesse;
Sis vt homo humanus: Nî canis esse velis.
Si tamen esse velis, permitto: Namq; caninos
Nil equidem morsus sentio; curo minus.

OMINATIO.

Dexter erit NVCLEO *Lector; Lectorq; sinister.*

CONSOLATIO.

Autor ab ambobus proficiam NVCLEI.

F

I N I

S.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE